

Programmabegroting 2022 en Meerjarenraming 2022-2025

Datum : oktober 2021

reg.nr. 2021026690
zaaknr.Z21.000777

Waterschap **Scheldestromen**

Inhoudsopgave

1	Inleiding.....	3
1.1	Voorwoord	3
1.2	Samenvatting en begroting in een oogopslag	3
1.3	Kerngegevens.....	5
2	Programmaplan	6
2.1	Programma waterkeringen	8
2.2	Programma watersystemen	16
2.3	Programma wegen	27
2.4	Programma afvalwaterketen	34
2.5	Programma bestuur en organisatie.....	41
2.6	Belasting- en algemene opbrengsten	54
2.7	Overkoepelende thema's	58
3	Paragrafen betreffen de financiële positie	62
3.1	Ontwikkelingen sinds het vorige begrotingsjaar.....	62
3.2	Uitgangspunten en normen	62
3.3	Incidentele baten en lasten	63
3.4	Kostentoerekening.....	64
3.5	Waterschapsbelastingen	66
3.6	Onttrekkingen aan reserves en voorzieningen.....	70
3.7	Weerstandsvermogen, -capaciteit en risico's	71
3.8	Financiering, rente en schuldpositie	75
3.9	EMU-saldo.....	78
3.10	Bedrijfsvoering	79
3.11	Verbonden partijen.....	80
4	Begroting naar kostendragers en belastingcategorieën.....	82
5	Begroting naar kosten- en opbrengstsoorten	84
6	Investeringen.....	85
7	Besluiten.....	90
	Bijlage 2: Verbonden Partijen	91
	Bijlage 3: Afkortingen	95

1 Inleiding

1.1 Voorwoord

Dit is de programmabegroting 2022 en de meerjarenraming 2022-2025 van waterschap Scheldestromen. Dit document is een uitwerking van de Voorjaarsnota 2021 (kaderstelling 2022-2025). De prestatie indicatoren en financiële kaders uit de Strategienota 2019-2023 en de uitkomst van de evaluatie en actualisatie Strategienota 2019-2023 zijn eveneens terug te vinden in dit document. Voor de vergelijking met het voorgaande begrotingsjaar is de begroting 2021 inclusief de 2^e begrotingswijziging 2021 als uitgangspunt gehanteerd.

Deze begroting bestaat uit de volgende onderdelen:

- *Programma's* (prestatie-indicatoren, exploitatie en investeringen) en *overkoepelende thema's*
- *Paragrafen over de financiële positie van het waterschap*
- *Begroting naar kostendragers watersysteembeheer en zuiveringsbeheer*
- *Begroting naar kosten en opbrengstsoorten*
- *Investeringen*
- *Besluitvorming*

1.2 Samenvatting en begroting in een oogopslag

De basis voor de programmabegroting 2022 en de meerjarenraming 2022-2025 is de Voorjaarsnota 2021 (kaderstelling 2022-2025). Uitgangspunten hierin voor 2022 waren: inflatie op basis van de CPI index of gelijkwaardige index, stijging personeelslasten 3,75%. Actualisatie hiervan heeft in deze begroting 2022 plaatsgevonden. Eveneens heeft actualisatie plaatsgevonden op basis van de bestuursmonitor september 2021. Het Waterschapsbeheerprogramma (WBP), eveneens opgenomen in de Voorjaarsnota 2021, is verwerkt in deze begroting en meerjarenraming.

In deze begroting 2022 is gerekend met een inflatie van 2,5% voor de externe kosten. Voor de personeelslasten is rekening gehouden met een stijging van 3,75% voor de nog af te sluiten CAO per januari 2022, de stijging van de pensioenpremie en overige sociale lasten. De kapitaallasten zijn geactualiseerd en vallen iets hoger uit dan in 2021. Bovenstaande resulteert in een lastendrukstijging van 6,5% in 2022. Hierin is 2% toe te rekenen aan het vervallen van de precario-opbrengst in 2022.

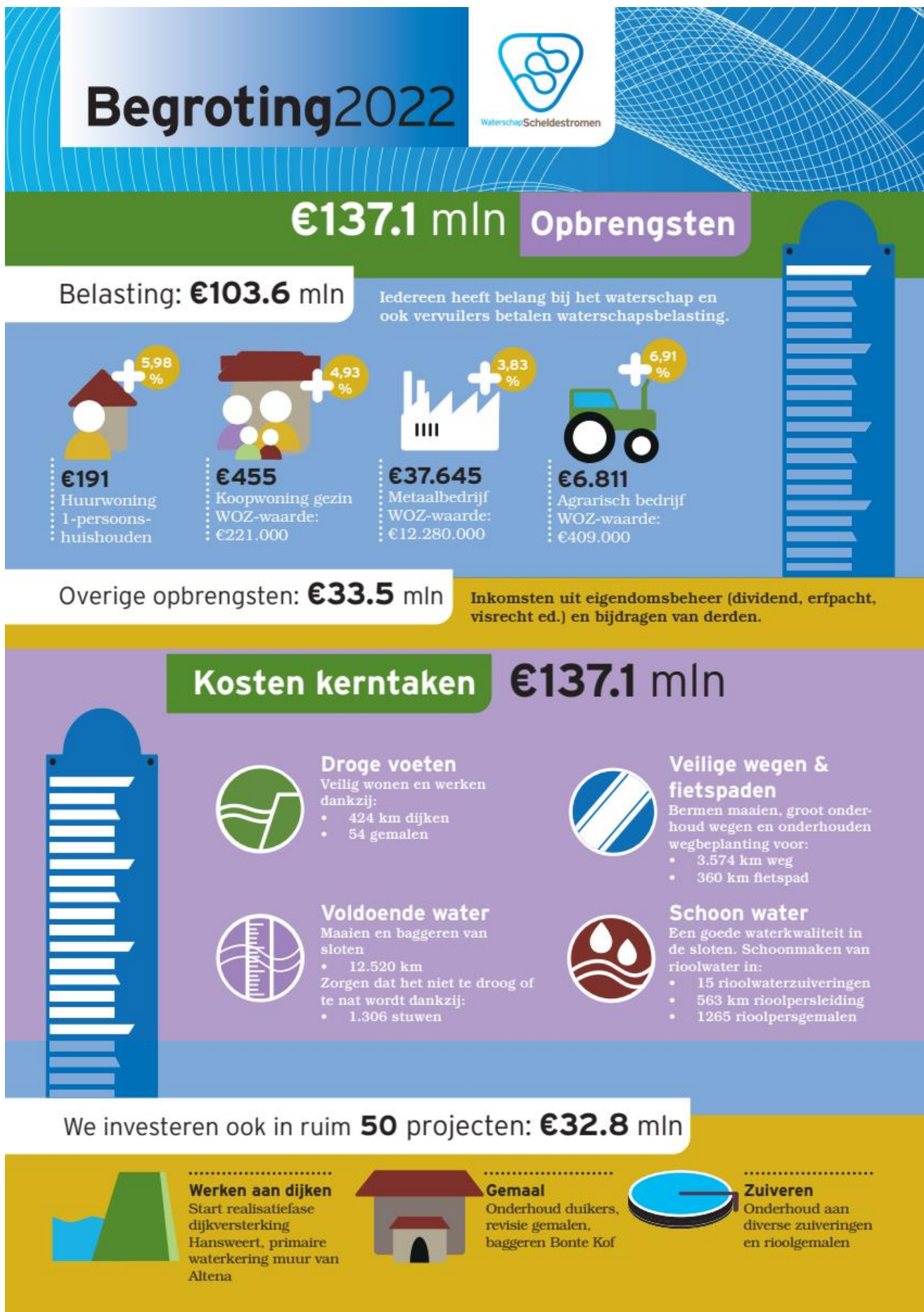
De totale omvang van de exploitatiekosten bedraagt € 137,1 miljoen. De kosten worden gedekt door een belastingopbrengst van afgerond € 103,6 miljoen en overige opbrengsten van € 31,9 miljoen. Een bedrag van € 1,6 miljoen wordt gedekt uit de reserves.

Doorrekening van de kosten levert de volgende tarieven op voor 2022: ingezetenen € 122,83 (+6,81%), gebouwd 0,05803% (+1,02%), ongebouwd € 83,29 (+7,22%), natuur € 10,25 (+7,89%) en zuiveringsheffing € 67,82 (+4,51%).

Er is in deze meerjarenraming gerekend met een bestedingsvolume voor investeringen van € 32,8 miljoen in 2022 en € 31,9 miljoen in 2023. Dit past binnen de bestuurlijk afgesproken volumes waarbij de netto schuldquote niet uit komt boven de 250% zoals is afgesproken in het waterschapsprogramma.

Om de investeringen te kunnen uitvoeren stelt de algemene vergadering kredieten beschikbaar. In het besluit bij deze begroting worden kredieten verstrekt voor de machtigingsinvesteringen van netto € 11,033 miljoen. Voor beleidsmatige investeringen in 2022 zullen separate voorstellen worden opgesteld voor de verstrekking van kredieten van netto € 11,59 miljoen.

De verhouding tussen de weerstandscapaciteit (beschikbare reserves) en de risico's is uitgedrukt in een ratio. De vastgestelde norm is "B-Ruim voldoende", voor de periode 2022-2025 is de ratio "A-uitstekend".

1.3 Kerngegevens

Algemene kengetallen	
Oppervlakte beheergebied	190.273 ha
Aantal gemeenten in beheergebied	13
Aantal inwoners	plm 385.500
Aantal leden algemene vergadering	30
-Ingezetenen	23
-Natuur	1
-Ongebouwd	3
-Bedrijven	3
Aantal leden dagelijks bestuur inclusief Dijkgraaf	6

Waterkeringen		Wegen	
Aantal normtrajecten	25	Lengte wegen(incl wandelpdn)	3.574 km
Lengte primaire waterkeringen	424 km	Lengte fietspaden	360 km
Lengte regionale waterkeringen	560 km	Aantal kunstwerken	4.950
- nat (direct waterkerend)	150 km	Lengte singelbeplanting	413 km
- droog (compartimentskering)	410 km	Aantal bomen	125.000
Kunstwerken	340		
Strandhoofden/dammen	233		
Havendammen	9		

Watersystemen		Zuiveringstechnische werken	
Lengte waterlopen	12.520 km	Lengte rioolpersleiding (incl. vrijverval)	563 km
-primaire waterlopen	2.823 km	Rioolgemalen	156
-secundaire waterlopen	7.882 km	Zuiveringsinstallaties	15
-tertiaire waterlopen	1.119 km	Verwerkingscapaciteit	
-geen legger water	696 km	zuiveringsinstallaties	799.050 v.e.
Poldergemalen op buitenwater	54	Slibontwateringsinstallaties	3
Onderbemalingen op binnenwater	48		
Stuwen handbediend/vast	1.131		
Stuwen geautomatiseerd	175		
Duikers (indicatief)	61.729		

Algemeen	x € 1.000
Exploitantiebudget (kosten)	€ 137.062
Afschrijvingen	€ 20.955
Personeelslasten (netto)	€ 47.249
Aflossingen op geldleningen	€ 1.135
Boekwaarde vaste activa per 1 januari 2022	€ 294.364
Saldo algemene en bestemmingsreserves per 1 januari 2022	€ 23.788
Saldo voorzieningen per 1 januari 2022	€ 4.919
Restant schuld langlopende leningen per 1 januari 2022	€ 309.701
Opbrengst waterschapsbelastingen (netto)	€ 103.564
Overige opbrengsten	€ 31.880
Aantal formatie-eenheden (fte's) 31 december 2022	501

Watersysteemheffing ingezetenen	171.000 woonruimten	Tarief	€ 122,83
Watersysteemheffing ongebouwd	145.500 belastbare ha.	Tarief	€ 83,29
Watersysteemheffing natuurterreinen	28.000 belastbare ha.	Tarief	€ 10,25
Watersysteemheffing gebouwd	€ 59.326 miljoen WOZ-waarde	Tarief	0,05803%
Zuiveringsheffing	552.000 vervuilingseenheden	Tarief	€ 67,82
Verontreinigingsheffing	10.900 vervuilingseenheden	Tarief	€ 67,82

2 Programmaplan

Het programmaplan bestaat uit 6 programma's en de overkoepelende thema's. Op basis van de in dit hoofdstuk beschreven programma's stelt de algemene vergadering het beleid vast en verleent het autorisatie voor de bij de programma's opgenomen budgetten.

Programma	Begroting 2021 incl. 2 ^{de} begr.wijz.	Begroting 2022	(bedragen x € 1.000) Meerjarenraming		
			2023	2024	2025
Waterkeringen	11.114	10.925	10.536	11.766	12.098
Watersystemen	30.809	31.720	32.665	35.279	36.771
Wegen	6.502	5.753	5.828	6.830	7.009
Afvalwaterketen	26.801	26.982	27.594	28.971	29.454
Bestuur en Organisatie	30.675	33.432	36.196	37.828	39.437
Belasting- en algemene opbrengsten	-103.312	-107.194	-111.350	-120.016	-124.599
Saldo netto kosten	2.589	1.618	1.468	657	170
Inzet bestemmingsreserves	1.203	-1.538	-1.468	-657	-170
Inzet algemene reserves	-3.792	-80	-	-	-
Saldo	0	0	0	0	0

Per programma is hierna een toelichting gegeven op de prestaties, exploitatiekosten en -opbrengsten, investeringen en meerjarige ontwikkelingen. Een aantal uitgangspunten is op ieder programma algemeen van toepassing. De uitgangspunten zijn daarom hieronder opgenomen.

Externe kosten: De cijfers uit het meerjarenraming 2021-2024 vormen de basis voor de begroting 2022 en meerjarenraming 2022-2025. Er is bij het vaststellen van de kaders voor de begroting gerekend met een inflatie van 2,5%. Deze inflatie is gebaseerd op een inschatting van de CPI index en de GWW index. Deze indexen zijn de afgelopen periode sterk gestegen en bevinden zich gemiddeld boven dit niveau. We zullen in 2022 monitoren hoe deze zich verder ontwikkelen. Indien deze op een hoger niveau blijven, zullen we dat betrekken in de kaderstelling voor 2023. Daarnaast is rekening gehouden met de in het WBP opgenomen kostenstijging van ca € 0,3 miljoen vanaf 2022 olopend naar € 2 miljoen vanaf 2024. In 2022 en 2023 komen deze extra kosten ten laste van de hiervoor gevormde bestemmingsreserves. De in de Voorjaarsnota opgenomen kosten voor informatieveiligheid zijn opgenomen in de begroting, in 2022 voor € 0,624 miljoen en in 2023 voor € 0,555 miljoen. De kosten komen ten laste van de hiervoor gevormde bestemmingsreserve.

Personeelslasten: De personeelslasten zijn toegerekend aan de betreffende programma's op basis van ervaringscijfers en inschatting voor komend jaar.

Voor de personeelslasten is rekening gehouden met een stijging van 3,75% voor de nog af te sluiten CAO per januari 2022, de stijging van de pensioenpremie en overige sociale lasten.

De formatie 2022 is begroot op 501 fte ten opzichte van 481,7 in de begroting 2021. De formatie is in 2021 vanuit het WBP verhoogd met 12,5 fte. Dit betreft 3 fte voor "basis op orde / assetmanagement" waarvan de kosten tot en met 2024 ten laste van de hiervoor gevormde bestemmingsreserve komen, daarna is deze formatie structureel opgenomen. In het WBP is ook 7,5 fte opgenomen voor waterkeringen (nieuwe normering) waarvan de kosten voor 90% ten laste van de investeringen komen en 2 fte voor ondersteunende taken.

De resterende stijging van ca. 7 fte heeft voornamelijk betrekking op informatieveiligheid, inzet op cultuurontwikkeling van de organisatie, samenwerking gemeentalbeheer en grondverwerving. De formatie-uitbreidingen zijn bij de betreffende programma's opgenomen en toegevoegd.

In lijn met het WBP stijgt de formatie in 2023 en 2024 met respectievelijk 7,5 fte en 27,2 fte. In 2023 gaat het om een uitbreiding van ons ingenieursbureau voor de nieuwe normering waterkeringen. In 2024 is extra formatie opgenomen verdeeld over de programma's; 3 fte bij wegen, 1,2 fte bij afvalwaterketen, 2 fte bij waterkeringen, 6 fte bij watersystemen en 15 fte bij het programma bestuur en organisatie voor de nieuwe normering waterkeringen die is ondergebracht bij ons eigen ingenieursbureau.

Voor een uitgebreidere toelichting opgenomen wordt verwezen worden naar het betreffende programma.

Kapitaallasten: De kosten van rente en afschrijving fluctueren ieder jaar. De afschrijvingen zijn berekend op basis van de huidige activa, deze dalen doordat activa volledig zijn afgeschreven. Hiertegenover staan nieuwe investeringen waarover voor het eerst kapitaallasten worden berekend. Voor de nieuwe investeringen is per programma gerekend met een afschrijving op basis van een gemiddelde afschrijvingstermijn.

Het uitgangspunt voor 2022 en 2023 is het in de Voorjaarsnota opgenomen bestuurlijk bestedingsvolume van € 31,9 miljoen per jaar. Omdat de besteding uit voorgaande jaren in totaal € 8,1 miljoen lager was dan het bestuurlijke volume, zijn de volumes voor 2022 en 2023 verhoogd naar € 32,8 en € 39,1 miljoen. Voor de jaren 2024 en 2025 is gerekend met de geactualiseerde volumes uit het WBP van jaarlijks € 50,8 miljoen.

De rentelasten zijn doorberekend op basis van de huidige leningenportefeuille en de benodigde financieringsbehoefte. Daarbij is in 2022-2024 gerekend met een rente van 0,5% en vanaf 2025 met 2% voor nieuwe geldleningen.

Deze uitgangspunten zijn ook opgenomen in hoofdstuk 3.1 en 3.2.

2.1 Programma waterkeringen

Wij zorgen voor sterke dijken en duinen. Als beheerder van de meeste Zeeuwse waterkeringen, is veiligheid prioriteit nummer 1. We houden rekening met zeespiegelstijging op basis van reële klimaatscenario's zodat veilig wonen in Zeeland haalbaar en betaalbaar blijft. (Bron: Strategienota)

Prestaties Strategienota

Prestatie-indicator	Doel				
	2021	2022	2023	2024	2025
424 km primaire waterkeringen, inclusief kunstwerken, is beoordeeld o.b.v. de wettelijke veiligheidsnormering (%)	60%-65%	100%	-	-	-
De organisatie voldoet aan de <u>inrichtingseisen</u> van de Zorgplicht op de primaire waterkeringen (%)	100%	100%	100%	100%	100%
De organisatie voldoet aan de <u>uitvoeringseisen</u> van de Zorgplicht op de primaire waterkeringen (%)	100%	100%	100%	100%	100%
560 km regionale waterkeringen, inclusief kunstwerken, is beoordeeld o.b.v. de nieuwe provinciale veiligheidsnormering (%) *	**	**	5-15%	15-30%	30-60%

* Prestatie-indicator gebaseerd op aanpassing in Evaluatie en actualisatie Strategienota 2019-2023

** De norm wordt pas in 2022 vastgesteld

Wat doen we om prestaties te realiseren

Waterveiligheid:

Primaire keringen op orde brengen

- 424 km primaire waterkeringen, inclusief kunstwerken, is beoordeeld o.b.v. de wettelijke veiligheidsnormering (%).

Na de vaststelling van de nieuwe wettelijke normen voor waterveiligheid is in 2017-2018 gestart met de voorbereiding van de wettelijke beoordeling van de primaire waterkeringen. Hiervoor moest intern ook de nodige kennis ontwikkeld worden. De nieuwe wettelijke normering zoals vastgelegd in de Waterwet is gebaseerd op overstromingsrisico's. Medio 2022 moeten alle primaire keringen van een veiligheidsoordeel zijn voorzien. Hiervoor wordt gebruik gemaakt van het wettelijk beoordelingsinstrumentarium (WBI). Het toezicht op de uitvoering van de beoordeling vindt plaats door de Inspectie Leefomgeving en Transport (ILT). De inzet voor 2022 is dat medio 2022 het totale areaal is beoordeeld. In de begroting voor het programma waterkeringen is voorzien in het uitvoeren van geotechnisch onderzoek. Het inhuren van extra personele capaciteit voor het vertalen van onderzoeksresultaten, ondersteuning bij het uitvoeren van de wettelijke beoordeling en het opstellen van de beoordelingsrapportages voor het ILT is opgenomen in de personeelsbegroting.

De huidige planning van onze projecten in het Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP) wordt continu herijkt op basis van de uitkomsten van de wettelijke beoordeling. We willen komen tot een stabiele programmering voor de 25 normtrajecten voor de beoordeling tot en met het realiseren van projecten. Dit betekent dat de planning van projecten nog niet stabiel is en afhangt van de uitkomsten van de beoordeling, aan moet sluiten bij de beschikbaarheid van personele capaciteit en de omvang van de bestedingen.

Het actuele ontwerp programma van het HWBP voor de periode 2023-2028 met een doorkijk naar 2034 is ontvangen en wordt door het waterschap beoordeeld. Voor de investeringen in

2022 is gerekend met de beschikbare informatie van de te realiseren projecten. De cijfers voor 2023 en daarna worden beïnvloed door de continue herijking zoals eerder aangegeven en de aansluiting met het landelijk programma van het HWBP.

Primaire keringen in stand houden

- De organisatie voldoet aan de inrichtingseisen van de Zorgplicht op de primaire waterkeringen (%)
- De organisatie voldoet aan de uitvoeringseisen van de Zorgplicht op de primaire waterkeringen (%)

Het nieuwe waterveiligheidsbeleid dat in 2017 van kracht is geworden en het gewijzigde toezicht namens het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat door het ILT op de primaire waterkeringen is aanleiding voor het implementeren van het wettelijk kader zorgplicht. Eind 2021 wil het waterschap werken conform het wettelijk kader zorgplicht, passend bij de eigen organisatieontwikkeling en de landelijke richtlijnen. Er bestaat een reëel risico dat de doelstelling van 100% op zowel inrichting als uitvoering vanuit het Kader Zorgplicht eind 2021 niet gehaald wordt. De risico's van het niet of onvoldoende op orde hebben van de gegevens is nog steeds aanwezig. Ook in 2022 zal de implementatie van het beleidsinformatievoorziening de nodige capaciteit vragen. Jaarlijks wordt over de inrichting en uitvoering van de zorgplicht verantwoording afgelegd aan het ILT.

Regionale waterkeringen en noodvoorzieningen op orde brengen/houden

- 560 km regionale waterkeringen, inclusief kunstwerken, is beoordeeld op basis van de nieuwe provinciale veiligheidsnormering (%).

Voor de regionale waterkeringen vindt de herziening van de ligging van het stelsel van regionale waterkeringen en de normstelling door de provincie plaats. De normering van de natte regionale waterkeringen is in 2018 afgerond. In 2022 zal de herziening van de normering en de ligging van het stelsel van de droge regionale waterkeringen en de bestuurlijke besluitvorming daarover worden afgerond. Hierbij moet opgemerkt worden dat deze besluitvorming is gekoppeld aan de vaststelling van de Provinciale Omgevingsverordening. De ontwerp Omgevingsverordening bevatte geen stelsel van regionale waterkeringen. Dit kan gevolgen hebben voor het moment waarop het waterschap het nieuwe stelsel opneemt in de Legger (het beheerinstrument van het waterschap). In de overgangperiode probeert het waterschap met 'geen spijt'-maatregelen te anticiperen op een nieuw stelsel van regionale waterkeringen. De totstandkoming van de Omgevingsverordening loopt in een parallel proces gelijk aan de inwerkingtreding van de (nationale) Omgevingswet. Na vaststelling van de Omgevingsverordening (met nieuw stelsel van regionale waterkeringen) zal gestart worden met de inspectie en beoordeling van de regionale waterkeringen.

Omgeving

Waterkeringen zijn beeldbepalend in het Zeeuwse landschap. Zij bieden kansen voor recreatie, natuur en economie. Dit mag niet ten koste gaan van waterveiligheid.

Veerse Meer

Voor het Veerse Meer werken we actief mee aan het opstellen van een gezamenlijke gebiedsvisie. In 2022 zal een nieuw convenant Veerse Meer worden opgesteld en zullen nieuwe samenwerkingsovereenkomsten met watersportverenigingen, recreatiebedrijven en commerciële jachthavens worden afgesloten. Het waterschap draagt bij in de exploitatie van het Veerse Meer.

Voorzieningen recreatief medegebruik

Een deel van de voorzieningen voor recreatief medegebruik heeft het waterschap zelf in beheer zoals bijvoorbeeld opengestelde onderhoudswegen. Het beheer en onderhoud van deze voorzieningen zullen we sober maar doelmatig invullen. Gezien de ontwikkelingen die de laatste jaren met name aan de kust hebben plaatsgevonden willen we met de gemeenten komen tot herziening en actualisatie van de afspraken over het beheer en onderhoud ten behoeve van het recreatief medegebruik en/of de aanwezige recreatieve voorzieningen. Daarbij gaat het om het gewenste kwaliteitsniveau en de bijbehorende financieringsafspraken. Wij voorzien de actualisatie van de afspraken beheer en onderhoud Veerse Meer in een nieuw convenant in 2022.

Eigen plannen

Eigen plannen

Voorafgaand aan de inwerkingtreding van de Omgevingswet is het noodzakelijk om de legger waterkeringen te actualiseren. De inwerkingtreding van de Omgevingswet is uitgesteld tot 1 juli 2022 om o.a. ook de waterschappen meer tijd te geven om de gegevens op orde te hebben voor het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO).

In 2022 wordt de eerste wettelijke beoordelingsronde van de primaire waterkeringen afgerond. Tegelijkertijd zal in 2022 een plan van aanpak moeten worden opgesteld voor de tweede beoordelingsronde. De resultaten uit de eerste ronde, nieuwe ontwikkelingen in het beoordelingsinstrumentarium en normering, alsmede het omzetten van voorlopige oordelen naar definitieve oordelen moet daarin geborgd worden. Verder zal gestart worden met een plan van aanpak voor de beoordeling van de regionale keringen.

De implementatie van de zorgplicht vraagt om een planmatige aanpak. Voorgaande jaren zijn hierin al stappen gezet en de aanpak wordt in 2022 verder voortgezet. Risicogestuurd werken, werkwijze asset management en het opstellen en actualiseren van plannen voor inspectie, beheer en onderhoud zijn hier onderdeel van.

Plannen en onderzoeken van derden

O.a. in het kader van het gebiedsoverleg Zuidwestelijke Delta, de Klimaatadaptatiestrategie Zeeland en de Waterschaps Klimaatadaptatiestrategie zullen we waar dit past en meerwaarde oplevert, deelnemen en participeren in onderzoeken. Ook zoeken we meer samenwerking met Stowa (o.a. Living Lab Hedwige Prosperpolder) en zetten we de samenwerking met HZ op het thema waterveiligheid voort.

Plannen van en met derden voor waterkeringen

Op diverse plaatsen in Zeeland is sprake van gebiedsontwikkeling, dan wel initiatieven van derden, die een relatie hebben met de waterkeringen. Met initiatiefnemers vindt het nodige overleg plaats en moeten plannen beoordeeld worden. Te noemen zijn o.a. de gebiedsontwikkeling Groot-Saeftinghe, masterplan Nieuwvliet, Kwaliteitsimpuls Groede-Bad de uitwerking van de Zeeuwse Kustvisie, het vervolg van de integrale veiligheidsstrategie Oosterschelde, ontwikkelingen Grevelingen en Herijking Deltaprogramma (o.a. ruimtelijke adaptatie, Gebiedsoverleg Zuidwestelijke Delta). Ook het beoordelen van vergunningsaanvragen valt hieronder. De randvoorwaarden zoals vastgelegd in de Strategienota, het WBP en het vergunningskader Waterkeringen zijn het kader voor onze opstelling in de genoemde planvorming en beoordeling van c.q. medewerking aan initiatieven.

Exploitatie

x € 1.000

kosten- en opbrengstsoorten	Begroting		Meerjarenraming		
	2021 incl 2 ^{de} begr.wijz	2022	2023	2024	2025
externe kosten	7.407	7.088	6.770	7.262	7.305
externe opbrengsten	-530	-493	-493	-493	-493
Personeelskosten	3.836	3.849	3.776	4.378	4.520
rente en afschrijving	374	481	483	619	766
Netto kosten programma waterkeringen	11.087	10.925	10.536	11.766	12.098

Toelichting belangrijkste financiële afwijkingen in de exploitatie:

Externe kosten

Er waren voor dit programma in 2021 geen begrotingswijzigingen in de externe kosten of opbrengsten. De externe kosten waterkeringen zijn in 2022 € 319.000,- lager begroot dan vorig jaar. Deze verlaging bestaat voornamelijk uit lager begrootte kosten voor veiligheidstoetsingen van de primaire waterkeringen en lager begrootte kosten voor onderhoud van kunstwerken.

Vanaf 2024 zijn de kosten verhoogd op basis van het WBP met € 250.000,- voor kunstwerken en regionale waterkeringen.

Externe opbrengsten

De externe opbrengsten bestaan vooral uit de bijdragen die de convenantpartners inbrengen in de exploitatie van het Veerse Meer. Daarnaast bestaan deze uit diverse opbrengsten voor verrichte werkzaamheden voor derden. Per saldo verwachten we € 37.000,- lagere opbrengsten in 2022.

Personeelskosten

Naast de stijging voor de nieuwe CAO en de sociale lasten zoals vermeld bij het Programmaplan in hoofdstuk 2 is hieronder voor dit programma de formatiestijging toegelicht.

Vanaf 2024 is op basis van het WBP bij het programma waterkeringen een stijging opgenomen van 2 fte. Dit heeft betrekking op de inzet voor klimaatveranderingen en regionale waterkeringen.

De opgenomen formatie uitbreiding voor de nieuwe normering waterkeringen (in 2022 is er 7,5 fte opgenomen oplopend tot 30 fte in 2024) zijn organisatorisch opgenomen bij het ingenieursbureau en valt daarmee onder het programma Bestuur en organisatie.

Rente en afschrijving:

Bij het programma Waterkeringen zijn de kapitaallasten beperkt, omdat er veel subsidiabele projecten worden uitgevoerd. Voor deze HWBP-projecten geldt een eigen bijdrage van 10%.

Investerings

x € 1.000

Investerings	Prognose besteding			
	2022	2023	2024	2025
onderhanden investeringen	1.408	678	6	-
nieuwe investeringen	1.909	4.676	4.498	4.078
netto prognose besteding waterkeringen	3.317	5.354	4.504	4.078

Overzicht nieuwe investeringen en voorgenomen bestedingen begroting 2022, meerjarenraming 2022-2025

x € 1.000

Programma/beleidsveld		Voorgenomen kredieten			Voorgenomen bestedingen netto				
		bruto	subsidie/ bijdrage		2022	2023	2024	2025	>=2026
netto									
Waterkeringen									
Nieuwe investeringen									
Begroting 2022, machtiging									
PRJ1013L	HWBP St. Annaland (Verkenningfase)	765	-688	77	71	6	-	-	-
PRJ1440C	Aanlegvoorzieningen Veerse Meer 2022	320	-	320	320	-	-	-	-
PRJ1530	Planvorming keersluis Zierikzee	250	-	250	250	-	-	-	-
HWBP - Projecten									
PRJ1013D	HWBP Hansweert-Kerncentrale (24S-2)	60.000	-54.000	6.000	270	300	300	300	4.800
PRJ1013H	HWBP Hansweert (24S-1)	105.410	-91.899	13.511	987	2.961	2.961	2.213	-
PRJ1013HA	HWBP Hansweert Innovatie	575	-543	32	4	-4	-	-	-
PRJ1013I	HWBP Aansl kerncentr-Tennet (24S-3)	1.500	-1.350	150	7	8	8	8	120
PRJ1013L	HWBP St. Annaland (24AK)	1.735	-1.562	173	-	36	110	-	-
PRJ1529	HWBP-projecten	420.000	-378.000	42.000	-	300	300	300	41.100
2023 e.v.									
PRJ1440	Aanlegvoorzieningen Veerse Meer 20ev	3.200	-	3.200	-	-	320	320	2.560
PRJ1440D	Aanlegvoorzieningen Veerse Meer 2023	320	-	320	-	320	-	-	-
PRJ1448	Gr. onderh. afsluitbare kunstwerken WK	5.500	-	5.500	-	500	500	500	4.000
PRJ1527	Groot onderhoud kademuren Vlissingen	2.500	-63	2.437	-	-	-	437	2.000
PRJ1528	Groot onderhoud damwanden	250	-	250	-	250	-	-	-
PRJ1531	Groot onderhoud vooroevers	40.000	-	40.000	-	-	-	-	40.000
Nieuwe investeringen		642.325	-528.105	114.220	1.909	4.676	4.498	4.078	94.580
Onderhanden investeringen					1.408	678	6	-	-
Totaal Waterkeringen					3.317	5.354	4.504	4.078	94.580

Toelichting:

Onderhanden investeringen

PRJ1013D HWBP Hansweert-Kerncentrale (24S-2)

De voorbereidingen voor dit project zijn eind 2021 gestart door het nieuwe IPM-team. Hiermee wordt de initiatiefase afgerond en de verkenningsfase opgestart.

PRJ1013H HWBP Hansweert (24S-1), incl. innovatie (PRJ1013HA)

Dit HWBP-project wordt in opeenvolgende fases gerealiseerd. Daarbij wordt de fasering van het HWBP gevolgd : Initiatiefase - Verkenningsfase - Planuitwerkingsfase en Realisatiefase. Per fase wordt subsidie aangevraagd en die inkomsten worden gebruikt voor werkzaamheden in de desbetreffende fase. Eind 2021 is de Planuitwerkingsfase afgerond en hiermee is de Realisatiefase gestart. De Realisatiefase van de dijkversterking Hansweert omvat achtereenvolgens de Realisatievoorbereiding, Uitvoeringsvoorbereiding en Uitvoering.

De werkzaamheden voor de Realisatiefase worden gegund via twee contracten nl. het Realisatievoorbereidingscontract en Uitvoeringscontract. Voor de Realisatievoorbereiding is in de AV

van 6 oktober 2021 een afzonderlijke kredietaanvraag gedaan. Dit krediet wordt aangewend voor de Realisatievoorbereiding. In Realisatievoorbereiding gebeurt veel meer dan alleen het uitwerken van het definitief ontwerp naar een uitvoeringsontwerp. Het aankopen van grond en schadeloos stellen is daar een voorbeeld van en daarom wordt gesproken over 'Realisatievoorbereiding'. In deze Realisatievoorbereiding worden bijvoorbeeld ook werkzaamheden verricht in het kader van het verleggen van kabels en leidingen, het terugdringen van PFAS-risico's, aanvraag vergunningen en het opzetten van projectmanagementsystemen. De uitkomst van de Realisatievoorbereiding vormt mede de basis waarop het Uitvoeringscontract gegund zal worden. Die gunning vindt naar verwachting plaats in het derde kwartaal van 2022. Volgens de meest recente projectplanning wordt in dat kwartaal tevens de beschikkingsaanvraag realisatie ingediend en goedgekeurd door het HWBP. Het aangevraagde krediet in de AV van 6 oktober 2021 voor de Realisatievoorbereiding wordt daarin opgenomen. Volgens de huidige planning vinden in de tweede helft van 2022 al voorbereidende werkzaamheden plaats. Vervolgens zal naar verwachting in 2023 worden begonnen met de uitvoering van de dijkversterking. Met deze werkwijze wordt de bandbreedte van onzekerheden verlaagd, ontstaat extra tijd om de beschikkingsaanvraag te optimaliseren en wordt het risico op budgetoverschrijding verder verlaagd.

PRJ1013I HWBP Aansluiting Kerncentrale-Tennet (24S-3)

De voorbereidingen voor dit project zijn eind 2021 gestart door het nieuwe IPM-team. Hiermee wordt de initiatiefase afgerond en de verkenningsfase opgestart.

PRJ1176C Aanpassingen getijdenduiker

Bij de ingebruikname van de getijdenduiker Waterdunen is gebleken dat getijdenduiker in combinatie met het achterliggend projectgebied Waterdunen niet voldoet aan de nieuwe wettelijke normering voor waterveiligheid. Bovendien zijn een aantal tekortkomingen aan de getijdenduiker geconstateerd waarvoor de aannemer in gebreke is gesteld. Naast het oplossen van de tekortkomingen zijn ook verbetermaatregelen voor de getijdenduiker nodig waarmee voldaan kan worden aan de normen voor waterveiligheid en wateroverlast. In een nieuw project wordt de getijdenduiker aangepast zodat aan alle (wettelijke) normen wordt voldaan, alsmede ook aan de eisen voor ecologie in het plangebied Waterdunen. De basis hiervoor is een door RHDHV opgesteld rapportage Veilig & Functioneel van 10 december 2020. De aanpassing van de getijdenduiker vindt plaats in overleg met de provincie. Door provincie en waterschap is gekozen voor de robuuste oplossingsvariant (variant 4b) uit deze rapportage. De start van de realisatie van de aanpassingen aan de getijdenduiker staat in 2022 gepland.

PRJ1499 Restopgave vooroeverbestortingen

De voorbereidingen voor deze restopgave zijn eind 2021 gestart en realisatie vindt plaats in de periode tot en met 2025 (krediet € 10.591.000,- bruto / € 0,- netto). Bij de afloop van de subsidieregeling van het Rijk voor de financiering van de vooroeverbestortingen in Zeeland is een afspraak gemaakt over een afkoopsom voor het waterschap van € 10.591.000,-. Deze is gebaseerd op het door het waterschap met Rijkswaterstaat uitgevoerde onderzoek, in samenwerking met Deltares. Daarbij kunnen de vooroeverers, die na de uitvoering van de reeds geprogrammeerde bestortingswerken en niet voldoen aan de nieuwe waterveiligheidsnorm, alsnog worden versterkt. Afgesproken is dat deze werken door het waterschap worden voorbereid en uitgevoerd en uiterlijk in 2026 worden afgerond.

In 2021 is ter hoogte van Nummer Een in Zeeuws-Vlaanderen een oeverval opgetreden. De beoordeling geeft aan dat er niet direct sprake is van een calamiteit maar wel een situatie die urgentie heeft en vraagt om het treffen van maatregelen. Het traject waarin deze oeverval is opgetreden maakt onderdeel uit van de trajecten die zijn opgenomen in de afspraken met het Ministerie van I&W over de afkoopsom restopgave vooroeverbestortingen. De aanpak is erop gericht om dit traject nu met voorrang op te pakken en hier in 2022 of 2023 bestortingswerken uit te voeren. In de tussentijd wordt de situatie ter plaatse intensief gemonitord.

Dit traject staat nog niet als afzonderlijk project in de begroting, ook omdat er eerst nog nader onderzoek nodig is voordat er een onderbouwde kostenraming kan worden opgesteld.

PRJ1512 Westhavendam Breskens

De onderhoudstermijn voor dit project loopt tot 1 april. In het najaar wordt nog gekeken of de aanplant op natuurlijke manier heeft plaats gevonden. Is dit niet het geval, dan zal er nog bij geplant moeten worden.

PRJ1513 Muur van Altena

De Muur van Altena in Vlissingen is onderdeel van de primaire waterkering. Uit inspecties is gebleken dat groot onderhoud nodig is. De Muur van Altena is ook een Rijksmonument. In 2020 is gestart met de voorbereiding. Gezien het specialistische werk zal vanaf 2022 worden gestart met de uitvoering.

Nieuwe investeringen 2022, machtiging

PRJ1013L HWBP St. Annaland (krediet € 765.000,- bruto / € 76.500,- netto)

Via de machtiging van de Programmabegroting 2017 is een voorbereidingskrediet van € 1,3 miljoen beschikbaar gesteld voor meerdere HWBP-projecten. Van dit bedrag is reeds € 27.000,- netto toegewezen aan de dijkversterking St. Annaland. Tot juni 2022 loopt de verkenningsfase en aansluitend zal de planuitwerkingsfase worden opgestart. Realisatie staat nu gepland in 2024.

Voor het uitvoeren van de verkenningsfase wordt nu een (aanvullend) voorbereidingskrediet gevraagd van € 765.000,-. Het plan van aanpak voor deze verkenningsfase is ingediend voor subsidie bij het Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP). Volgens de regeling bedraagt de subsidie 90% op basis van voorcalculatie. Het eerder verstrekte krediet zal als overbrugging fungeren voor de volgende fase in het project, de planuitwerkingsfase.

PRJ1440C Aanlegvoorzieningen Veerse Meer 2022 (krediet € 320.000,- bruto/netto)

Uit inspecties van diverse damwanden en aanlegsteigers blijkt dat deze aan het eind van de technische levensduur zijn en hun functie van het beschermen van de oever (damwand) en het dienen als afmeergelegenheid (steigers) niet meer gegarandeerd kan worden. Bovendien is er sprake van veiligheidsrisico's. De voorbereidingen hiervoor zijn in 2021 gestart. In 2022 zullen diverse aanlegvoorzieningen worden vervangen.

PRJ1530 Planvorming keersluis Zierikzee (krediet € 250.000,- bruto/netto)

De betrouwbaarheid van de sectordeuren keersluis Zierikzee is belangrijk voor de waterveiligheid van Schouwen-Duivenland. Storingen in en aantasting van de keersluisdeuren leidt tot een afnemende betrouwbaarheid en eventueel uitval van de keersluis. De kwaliteit en betrouwbaarheid van de sectordeuren moet daarom veilig gesteld worden. De staat van onderhoud worden door middel van een inspectie vastgesteld en op basis van deze inspectie wordt bepaald op welke wijze de modificatie plaatsvindt en groot onderhoud wordt uitgevoerd. Eisen ten aanzien van milieu en veiligheid maken onderdeel uit van de modificatie.

Nieuwe investeringen 2022, separaat aan te vragen

In het programma Waterkeringen wordt voor geen van de projecten in 2022 separaat krediet aangevraagd.

Investerings 2023-2025

Hierna is een toelichting gegeven voor de projecten voor de komende periode waar ten opzichte van de vorige meerjarenraming een wijziging heeft plaatsgevonden in de raming van de projectkosten.

PRJ1448 Groot onderhoud afsluitbare kunstwerken WK (krediet € 5.500.000,- bruto/netto)

In kader van de veiligheid worden alle kunstwerken planmatig in de vereiste staat van onderhoud gebracht. De huidige staat van onderhoud van de verschillende kunstwerken is niet volledig in beeld en maakt daarom onderdeel uit van het wettelijk beoordelingsinstrumentarium. Voor het groot onderhoud is vanaf 2023 een jaarlijks krediet voorzien van € 500.000,-.

PRJ1527 Groot onderhoud kademuren Vlissingen
(krediet € 2.500.000,- bruto / € 2.437.000,- netto)

De kademuren van Vlissingen hebben een hoge cultuurhistorische waarde. Met het project PRJ1513 Muur van Altena is gestart met de eerste fase van in totaal vier kademuren die gefaseerd in de periode van 2025 tot 2029 worden gerealiseerd.

PRJ1528 Groot onderhoud damwanden (krediet € 250.000,- bruto/netto)

In 2023 wordt groot onderhoud uitgevoerd aan de damwanden aan het haventje Waarde. Het project zit nu nog in de planvormingsfase om de scope van het project te bepalen. De handhaving van het haventje is het uitgangspunt van het onderhoud aan de damwanden. Indien onderhoud aan andere damwanden binnen het beheersgebied nodig is wordt dat apart ingepland en gerealiseerd.

PRJ1531 Groot onderhoud vooroevers (krediet € 40.000.000,- bruto/netto)

Nadat de restopgave van de vooroevers is gerealiseerd is jaarlijks groot onderhoud nodig voor de instandhouding. De kosten voor het jaarlijks groot onderhoud worden vanaf 2026 geraamd op € 5.000.000,-.

Overige ontwikkelingen

Risico's

De herziening en actualisering van de afspraken met gemeenten over beheer en onderhoud in verband met het recreatief medegebruik en recreatieve voorzieningen van de waterkeringen vraagt om medewerking van de betreffende gemeenten. In de reguliere (bestuurlijke) overleggen die er met gemeenten zijn zal dit onderwerp de nodige aandacht krijgen.

2.2 Programma watersystemen

Water is zo vanzelfsprekend dat het pas opvalt als er een tekort of een overschot is. Er zijn dag en nacht waterschappers in de weer om te zorgen voor een goed waterbeheer. Kortere periodes met hevige neerslag en langere periodes met droogte komen steeds vaker voor. Samen met overheden, ondernemers en inwoners werken we aan een watersysteem dat tegen een stootje kan. (Bron: Strategienota)

Prestaties Strategienota

Prestatie-indicator	Doel				
	2021	2022	2023	2024	2025
KRW-waterlichamen voldoen aan de doelen voor ecologische waterkwaliteit voor macrofauna (%)	75%	75%-80%	80%-85%	85-90%	90-100%
KRW-waterlichamen voldoen aan de doelen voor ecologische waterkwaliteit voor macrophyten (%)	75%	75%-80%	80%-85%	80-85%	85-100%
KRW-waterlichamen voldoen aan de doelen voor ecologische waterkwaliteit voor fytoplankton (%)	75%	75%-80%	80%-85%	80-85%	80-100%
KRW-waterlichamen voldoen aan de doelen voor ecologische waterkwaliteit voor vis (%)	75%	75%-80%	80%-85%	85-90%	90-100%
Watersystemen zijn bereikbaar voor vis (% t.o.v. de oppervlakte van het totale beheergebied)	45%	47%	49%	50%	54%
Natuurvriendelijke oevers aangelegd (in km)	3 km	3 km	3 km	3 km	8,2 km
KRW-waterlichamen voldoen aan de normen voor de chemische waterkwaliteit (%)	75%	80%	85%	90%	90-100%
Planvorming Wateropgave afgerond: het gebied is doorgerekend op basis van de inundatienormen (%)	-	100%	100%	100%	100%
De maatregelen om het beheersgebied voor wateroverlast (WB21) op orde te brengen zijn uitgevoerd (%)	73%	87%	93%	93%	*
(tussen haakjes het percentage van de oppervlakte van het beheergebied dat voldoet aan de normen voor WB21)	(99,5%)	(99,6%)	(99,6%)	(99,7%)	
Het gebied heeft een actueel vastgesteld peilbesluit (%)	100%	100%	100%	100%	100%
De maatregelen om het beheersgebied voor peilbeheer (GGOR) op orde te brengen zijn uitgevoerd (%)	67%	72%	76%	80%	**
(Tussen haakjes het oppervlakte van het beheergebied dat voldoet aan de normen voor GGOR)	(96,8%)	(97,4%)	(97,7%)	(98%)	
Aantal afwijkingen van de bandbreedte in het peilgebied door technisch falen	≤5	≤5	≤5	≤5	≤5

* We brengen de resterende opgave in beeld en kijken daarvoor wat 'echt' nodig is. Knelpunten worden gebiedsgericht aangepakt en integraal benaderd. Vervolgens wordt opnieuw invulling gegeven aan de prestatie-indicator voor WB21.

** Met de omslag naar adaptief waterbeheer wordt een nieuwe invulling gegeven aan de prestatie-indicator voor GGOR.

Wat doen we om prestaties te realiseren

Gezond water:

Goede ecologische waterkwaliteit

Het watersysteem is ecologisch gezond. Zo draagt het bij aan een goede omgeving voor mens en dier

- KRW-waterlichamen voldoen aan de doelen voor ecologische waterkwaliteit voor macrofauna
- KRW-waterlichamen voldoen aan de doelen voor ecologische waterkwaliteit voor macrofyten
- KRW-waterlichamen voldoen aan de doelen voor ecologische waterkwaliteit voor fytoplankton
- KRW-waterlichamen voldoen aan de doelen voor ecologische waterkwaliteit voor vis

We streven naar een goede ecologische waterkwaliteit in al onze oppervlaktewateren in 2027, in lijn met de doelen van de Kaderrichtlijn Water (KRW). Eind 2020 zijn nieuwe inzichten opgeleverd uit de Kennisimpuls Brakke Wateren. Dit bleek echter nog niet voldoende om beter passende doelen te onderbouwen. Met behulp van een expert-judgement-onderzoek was het wel mogelijk de doelen voor vis in een aantal KRW-waterlichamen aan te passen. Voor de andere biologische soortgroepen (zoals vissen, algen, ongewervelde waterdieren en waterplanten) is de kennis op dit moment nog niet toereikend om doelaanpassingen voldoende te onderbouwen. Dit geldt ook voor de fysisch-chemische doelen. Voor sommige van deze doelen - waaronder het doel voor waterplanten - is doelbereik voor de huidige doelen onzeker. De komende jaren zullen we daarom vol inzetten op systeemkennis en methodes waarmee, in afstemming met de provincie, haalbare doelen kunnen worden onderbouwd, die recht doen aan de situatie in onze brakke wateren.

We onderzoeken wat het streefdoel in brak water zou kunnen/moeten zijn en zetten in op verbetering van de bestaande modellen en onderzoeken of dit ze geschikt maakt om maatregelen door te rekenen en doelen te onderbouwen (nieuwe versie KRW-verkenner en aanpassing van de modellen uit de Kennisimpuls). Hiervoor wordt in 2022 en 2023 extra budget beschikbaar gesteld.

Om inzicht te houden en kennis te ontwikkelen over de toestand van het watersysteem doen we metingen en maken we analyses van de biologische soortgroepen en de chemie (inclusief nutriënten en gewasbeschermingsmiddelen) in het oppervlaktewater. Hierover wordt ook gerapporteerd in landelijke meetnetten en voor de KRW.

Waar waterkwaliteitsproblemen optreden, worden maatregelen getroffen wanneer deze doelmatig zijn.

Leefruimte voor de biologie

- Watersystemen zijn bereikbaar voor vis (% t.o.v. de oppervlakte van het totale beheergebied)
- Natuurvriendelijke oevers aangelegd (in km)

Om de inrichting van watersystemen en daarmee de leefruimte voor de ecologie te verbeteren, leggen we natuurvriendelijke oevers aan. Om het voor trekvis mogelijk te maken het beheergebied in en uit te zwemmen en zich te verspreiden binnen het gebied leggen we vispassages aan. In het Stroomgebiedbeheerplan Schelde 2022-2027 is opgenomen dat we deze komende periode nog zes vispassages aanleggen en 38,2 km natuurvriendelijke oever. Voor het nakomen van deze afspraken geldt een resultaatsverplichting.

Chemische waterkwaliteit

- KRW-waterlichamen voldoen aan de normen voor de chemische waterkwaliteit (%)

Er zijn verschillende factoren die de chemische waterkwaliteit beïnvloeden, waaronder lozingen van bedrijven, landbouwemissies, effluent van onze eigen rioolwaterzuiveringen en natuurlijke bronnen zoals zoute kwel. Een goede chemie is een voorwaarde voor een gezond watersysteem. De Kaderrichtlijn Water (KRW) stelt normen voor een reeks aan milieuvreemde stoffen. Als waterbeheerder zijn we verantwoordelijk voor het terugdringen van deze stoffen (prioritaire en specifiek verontreinigende stoffen).

In drie gebieden (vier rwzi's) beïnvloedt ons effluent de waterkwaliteit in belangrijke mate negatief. Volgens afspraken in het SGBP worden in de periode 2022-2027 bij rwzi's Camperlandpolder en Kloosterzande aanpassingen gedaan om emissies van stikstof in het effluent te verlagen. Bij de rwzi's Breskens en Oostburg onderzoeken we of de al uitgevoerde aanpassingen hebben geleid tot voldoende stikstofreductie in het effluent (zie ook het programma Afvalwaterketen).

Het waterschap is in vrij brede zin actief op het gebied van emissies; door het beperken van de eigen emissies, het stimuleren van emissiereductie van derden, het reguleren/toezichthouden en - waar nodig - handhaven van de wet- en regelgeving. Om in de toekomst ook een effectieve en samenhangende aanpak te hebben, is er behoefte aan meer inzicht in de effectiviteit van de huidige aanpak, aan een meer integrale benadering en aan het bijwerken van het beleid met de nieuwste inzichten op gebied van nieuwe stoffen en monitoring. Hierdoor herbezinnen we ons op de vraag welke aanpak in de toekomst het meest duurzaam, integraal en effectief is. In 2022 worden jaarlijks terugkomende stimuleringsregelingen voortgezet en wordt een structurele aanpak voor emissiebeperking voorbereid, waaronder via het Deltaplan Agrarisch Waterbeheer (DAW).

Beperken wateroverlast:

Inrichten van het watersysteem

- Planvorming Wateropgave afgerond: het gebied is doorgerekend op basis van de inundatienormen (%)
- De maatregelen om het beheersgebied voor wateroverlast (WB21) op orde te brengen zijn uitgevoerd (%)

Eind 2021 hebben we voor de Planvorming Wateropgave (PWO) de knelpunten in beeld. Het technisch doorrekenen is dan afgerond (100%). De afstemming met de streek en besluitvormingstraject moet voor het laatste gebied West-Zeeuws-Vlaanderen nog worden doorlopen. De planning is om 1^e kwartaal 2022 een streekbijeenkomst te organiseren en de vaststelling door de AV komt dan uit op eind 2022.

Daarna wordt gestart met de voorbereiding van de maatregelen voor de laatste vier gebieden. Hiervoor zetten we in op een draai van normatief waterbeheer naar gebiedsgericht, adaptief waterbeheer. Met deze verandering in werkwijze kunnen keuzes gemaakt worden voor wat er echt nodig is. Maatregelen worden geprioriteerd vanuit de daadwerkelijke bijdrage aan doelen en vanuit de samenhang met andere doelen (zoet water/droogte/waterkwaliteit). In 2022 start dit met het opstellen van een aanpak om gebiedsgericht te werken.

Doelstelling is om de watersystemen in Zeeland in 2027 zoveel mogelijk te laten voldoen aan de inundatienormen (omgevingswaarden) in de Omgevingsverordening Zeeland 2021.

In stand houden van het watersysteem

Naast het op orde brengen van het watersysteem, voeren we onderhoud uit om de vasthoud-, bergings- en afvoercapaciteit van het watersysteem in stand te houden. Hiertoe vindt het reguliere onderhoud plaats via maaien, baggeren, en oeverherstel alsmede het onderhoud aan stuwen en gemalen.

Muskus- en beverratten vormen een risico voor de staat van onze waterkeringen, watersystemen en indirect, de wegen. Landelijk is in 2019 de strategie vastgesteld om muskusratten terug te dringen tot aan de landsgrenzen. Dit wordt verder uitgewerkt in een landelijke aanpak, Scheldestromen is daarbij betrokken. In afwachting hiervan zetten we het huidige beleid voorlopig voort. Dat is gericht op het onder controle houden van de muskusrattenpopulatie in ons beheergebied met een norm van <0.15 vangsten/km. Voor beverratten is de ambitie om deze buiten de gebiedsgrenzen te houden.

Momenteel wordt bekeken hoe het team meer planmatig en risicogestuurd kan worden ingezet in die gebieden waar de vangsten nog kunnen worden verbeterd. Deze meer gebiedsgerichte en gecoördineerde aanpak leidt momenteel tot een stijging van de vangsten. Tevens wordt

gekeken waar de aanpak verder geoptimaliseerd moet worden om de landelijk vastgestelde ambitie richting de toekomst te kunnen behalen.

Optimaal gebruik:

Gewenste waterpeilen

- Het gebied heeft een actueel vastgesteld peilbesluit (%)
- De maatregelen om het beheersgebied voor peilbeheer (GGOR) op orde te brengen zijn uitgevoerd (%)
- Aantal afwijkingen van de bandbreedte in het peilgebied door technisch falen

In de Omgevingsverordening is opgenomen dat het waterschap zorg draagt voor het actueel houden van peilbesluiten. In peilbesluiten leggen we vast welk peilbeheer we onder normale omstandigheden voeren. Dit gebeurt aan de hand van het kader voor het Gewenst Grond- en oppervlaktewaterregime (GGOR). Hierbij zoeken we, met inbreng van de belanghebbenden, een balans tussen de waterbehoeften voor de verschillende functies en de bodemopbouw, in relatie met wateroverlast en droogte. Als onderdeel van de uitvoering van de PWO hebben we eind 2022 alle peilbesluiten geactualiseerd. De afronding van de PWO heeft door het korte tijdspad richting afronding aanzienlijke risico's op financiën, tijd en kwaliteit. Focus hierbij zit momenteel op een tijdige afronding van dit project.

Vervolgens voeren we de benodigde maatregelen uit om de gewenste peilen overal te kunnen voeren, rekening houdend met de andere doelen zoals wateroverlast, droogte en zoet water. In 2027 moet het gebied hiervoor volledig op orde zijn. We streven er naar dat de peilen in het gehele gebied dan voldoen aan de actuele peilbesluiten (gemeten bij de afvoerende kunstwerken, zoals stuwen en gemalen).

Zoetwaterbeschikbaarheid

Vanaf 2022 volgt de inzet op zoetwaterbeschikbaarheid de in het Zeeuws Deltaplan Zoetwater (vastgesteld najaar 2021) uitgestippelde koers volgens de vastgestelde leidende principes en voorkeursvolgorde van oplossingsrichtingen. Het Zeeuws Deltaplan geeft daarmee een invulling aan de ambitie dat Zeeland in 2050 weerbaar is tegen zoetwatertekort.

Financieel gezien is het zoetwaterbudget gereserveerd voor het in de Zuidwestelijke Delta vastgestelde maatregelenpakket. Voor 2022 staat FRESHEM 2.0 voor een deel van het gebied (zoet-zoutkartering d.m.v. helikoptermetingen) op de planning.

Daarnaast wordt de inzet op het Living Lab Schouwen-Duiveland, het IBP project broedplaats zoetwater op Schouwen-Duiveland, de Waterhouderij, vergroting aanvoergebied Reigersbergsche Polder en diverse onderzoekspilots gecontinueerd.

Grondwater

Reguliere activiteiten bestaan uit het behandelen van vergunningaanvragen en meldingen voor grondwater. Door de afgelopen droge jaren is er wel een grote toename in het aantal aanvragen tot grondwateronttrekkingen. Dit geeft een risico dat de gestelde termijnen voor behandeling van aanvragen overschreden worden en geeft tevens een risico op vertraging van beleidsuitwerking. Om verder invulling te geven aan optimaal en duurzaam gebruik van grondwater en om mogelijke efficiëntieverbeteringen nader uit te werken worden verschillende onderzoeken uitgevoerd om kennis en inzicht te vergroten. Dit betreft onder andere de invloed van kleine onttrekkingen, of en hoe debietmeters een bijdrage kunnen leveren aan de instandhouding van de grondwatervoorraad; de mogelijkheden en voorwaarden voor het onttrekken van vergunningen en mogelijkheden van modellering.

Tegelijkertijd wordt samen met de provincie gewerkt aan een regionaal zoetzout-grondwatermeetnet.

Water in de stad

We zijn verantwoordelijk voor de kwaliteit van stedelijk oppervlaktewater en het afvoeren van overtollig water uit het stedelijk gebied. Beide komen steeds meer onder druk te

staan door klimaatverandering met meer hevige buien, periodes van langdurige droogte en hogere gemiddelde temperaturen. Gezamenlijk met gemeenten bepalen we in SAZ+ -verband (Samenwerking Afvalwaterketen Zeeland) de Stedelijke Wateropgave (SWO). Voor de Zeeuwse kernen worden concrete maatregelen bepaald die nodig zijn om deze woongebieden toekomst-/ klimaatbestendig te maken. Daarbij zetten wij in op verwerking van overtollig water via het watersysteem en de bodem en niet via het rioleringsstelsel. Dit om verdunning van het afvalwater zoveel mogelijk te voorkomen (zie het programma Afvalwaterketen). De exacte ambitie en planning bepalen we samen met de gemeenten in de SAZ+.

Verantwoord gebruik van water

Vergunningen, toezicht en handhaving zijn essentiële instrumenten om verantwoord gebruik van water te borgen. Dit geldt zowel voor waterkwaliteit als -kwantiteit van het grond- en oppervlaktewater. De keten van vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH) brengen we voor al onze primaire taken op orde volgens de landelijke criteria. Dit vraagt aanpassing van de organisatie (onderdeel van de organisatieontwikkeling) en het op orde brengen van de personele capaciteit. Tussentijds is er een risico dat uitvoering van onze VTH taken niet voldoet aan de landelijke criteria.

Exploitatie

x € 1.000

kosten- en opbrengstsoorten	Begroting		Meerjarenraming		
	2021 incl. 2 ^{de} begr. wijz.	2022	2023	2024	2025
externe kosten	13.283	14.066	14.287	15.662	16.058
externe opbrengsten	0	61-	61-	61-	61-
personeelskosten	8.631	9.358	9.662	10.797	11.148
rente en afschrijving	8.147	8.357	8.777	8.880	9.754
Netto kosten programma watersystemen	30.061	31.720	32.665	35.279	36.771

Toelichting belangrijkste financiële afwijkingen in de exploitatie:

Externe kosten

In 2021 is de begroting 2021 via een begrotingswijziging verhoogd met € 417.000,-. Dit vanwege eenmalige kosten uitgesteld werk uit 2020 (€ 260.000,- extra zoetwaterbudget, € 13.000 waterbeheersplan en € 19.000,- grondwatertijdreeksanalyse effect neerslagtekort). Daarnaast is in 2021 € 125.000,- beschikbaar gesteld voor het LEADER programma. De primaire begroting 2021 bedroeg € 13.283.000 en is in 2022 € 783.000,- hoger. Hieronder worden de grootste verschillen toegelicht.

In kader van het LEADER programma is in 2021 ook een bestemmingsreserve gevormd. Voor de begroting 2022 wordt de begroting met € 125.000,- verhoogd voor initiatieven op het gebied van levende landbouw/samenwerking in de vrijetijdseconomie en burgerinitiatief in Midden en Noord Zeeland. In Zeeuws-Vlaanderen betreft het initiatieven op het gebied van producten uit de streek, zorg voor de streek, lerend werken en vooral recreatie en toerisme in Zeeuws-Vlaanderen.

In de begroting 2022 is het onderhoud waterlopen en gemalen gestegen met € 532.000,- waarvan € 264.000,- als gevolg van de marktwerking bij de nieuwe aanbesteding maaien waterlopen. De energiekosten dalen in 2022 met € 90.000,- door de ingebruikname van zonnepanelen en door lagere leveranciers- en netwerk tarieven. De energiekosten worden gebaseerd op het gemiddelde verbruik over 9 jaar. Met betrekking tot de leverancierskosten wordt gewerkt met

risicospreiding. Binnen deze benadering van risicospreiding worden toekomstige leveranciers-tarieven op een bepaald moment “vastgeklikt”, waardoor er sprake is van een vast tarief voor het betreffende jaar. Voor 2022 is dit tarief “vastgeklikt” op een lager niveau dan 2021. De tarieven zijn vanuit deze risicospreiding tot en met 2024 “vastgeklikt”. Door deze vaste tarieven hebben de huidige stijgende prijzen op de energiemarkt geen effect op onze leverancierskosten. De fusie tussen Enduris en Stedin heeft er toe geleid dat de netwerk-tarieven voor ons zijn gedaald. De daadwerkelijk te ontvangen SDE-subsidie voor de zonnepanelen is in sterke mate afhankelijk van de marktontwikkeling van de energieprijzen.

In de begroting 2022 is het totale budget zoetwater van € 150.000,- gereserveerd voor de initiatieven in het kader van het Deltaprogramma Zoetwater. Om ruimte te bieden andere kleinere initiatieven in 2022 is € 50.000,- extra zoetwaterbudget gereserveerd.

In de begroting 2022 is op basis van het WBP een verhoging van opgenomen van € 175.000,- voor kennisontwikkeling KRW (€ 150.000,-) en data op orde (€ 25.000,-). De kosten van kennisontwikkeling KRW zijn begroot in 2022 en 2023, hiertegenover staat een bestemmingsreserve. De kosten van data op orde komen in de periode 2022-2024 uit de bestemmingsreserve en zijn vanaf 2025 structureel opgenomen.

Vanaf 2024 zijn de kosten structureel verhoogd op basis van het WBP met € 1.065.000 voor PWO / kennisontwikkeling, PWO monitoring, zoetwater en emissies.

Externe opbrengsten

In 2022 zijn, conform de geplande werkzaamheden, opbrengsten van € 61.000,- begroot voor werkzaamheden Beheer en Onderhoud Baggeren (BOB).

Personeelskosten

Naast de stijging voor de nieuwe CAO en de sociale lasten zoals vermeld bij het Programmaplan in hoofdstuk 2 is hieronder voor dit programma de formatiestijging toegelicht.

In de begroting 2022 is een uitbreiding van de formatie bij watersystemen opgenomen van 1 fte. Dit op basis van het WBP voor “basis op orde”. De dekking hiervan vindt tot en met 2024 plaats via de daarvoor gevormde bestemmingsreserve, daarna is deze formatie structureel opgenomen.

Vanaf 2024 is eveneens de formatiestijging vanuit het WBP opgenomen, dit gaat om totaal 6 fte. Dit heeft betrekking op de inzet voor gebiedsgerichte aanpak voor PWO/KRW/GGOR, PWO/kennisontwikkeling en KRW kennisontwikkeling.

Rente en afschrijving

Voor de nieuwe investeringen is gerekend met een gemiddelde afschrijvingstermijn van 20 jaar op basis van het bestuurlijke bestedingsvolume.

Investerings

x € 1.000

Investerings	Prognose besteding*			
	2022	2023	2024	2025
onderhanden investeringen	8.293	1.312	200	0
nieuwe investeringen	3.634	14.295	21.654	24.054
netto prognose besteding watersystemen	11.927	15.607	21.854	24.054

Overzicht nieuwe investeringen en voorgenomen bestedingen begroting 2022, meerjarenraming 2022-2025

x € 1.000

Programma/beleidsveld		Voorgenomen kredieten			voorgenomen bestedingen netto				
		bruto	subsidie/ bijdrage	netto	2022	2023	2024	2025	>=2026
Watersystemen									
Nieuwe investeringen									
Begroting 2022, machtiging									
PRJ1456B	Uitv.duikers/stuwen GGOR/WB21 2022	1.725	-	1.725	1.425	300	-	-	-
PRJ1491B	Baggeren grote wateren Bonte Kof	721	-	721	310	300	-	-	-
PRJ1492	Uitv.WB-21/KRW/GGOR 2022	1.250	-	1.250	750	500	-	-	-
Begroting 2022, separaat									
PRJ1129	Gemaal de Poel,capaciteitsvergroting	5.970	-3.350	2.620	400	2.090	-	-	-
PRJ1549	Hergebruik effluent Deltapgr. Zoetw	2.580	-	2.580	430	430	430	430	860
PRJ1168C	Kruispolder	9.722	-3.332	6.390	-	2.850	3.000	540	-
2023									
PRJ1088	Gemaal Zoetendijk Oud-Vossemeer	925	-	925	50	700	150	-	-
PRJ1153	Groot onderhoud gemalen	10.425	-	10.425	-	425	1.000	1.000	8.000
PRJ1153N	Krooshekreiniger pg Oosterland	275	-	275	-	275	-	-	-
PRJ1153O	Krooshekreiniger pg Postweg	300	-	300	-	300	-	-	-
PRJ1167A	Vispassage gemaal Lovenpolder	500	-250	250	-	250	-	-	-
PRJ1168D	Kruispolder visp stuw Dreefken	160	-	160	-	160	-	-	-
PRJ1174	Maatreg.watergebiedspl. west Z-VI	17.800	-	17.800	-	-	2.543	2.543	12.715
PRJ1391	BOB Zeeuws Vlaanderen	3.202	-1.600	1.602	-	400	400	400	400
PRJ1428A	Uitv. KRW WB-21/KRW/GGOR 2023	750	-	750	-	750	-	-	-
PRJ1453	Gemaal Waarde	1.002	-	1.002	-	1.000	-	-	-
PRJ1455	Gemaal Braakmankreek	1.500	-390	1.110	44	540	520	-	-
PRJ1456C	Uitv.duikers/stuwen GGOR/WB21 2023	1.725	-	1.725	-	1.425	300	-	-
PRJ1498	Verv.best.techn.inst. opmal	3.600	-	3.600	-	100	-	500	3.000
PRJ1506	Uitvoer.stedelijke waterplannen 2022	460	-150	310	-	310	-	-	-
PRJ1508A	Uitvoer.stedelijke waterplannen 2023	530	-150	380	-	380	-	-	-
PRJ1532	Vispassage De Luyster	1.000	-375	625	-	625	-	-	-
2024									
PRJ1065	Maatregelen watergebiedspl. Schouwen	7.300	-	7.300	-	-	1.043	1.043	5.215
PRJ1082	Maatreg.watergebiedspl Duiveland	1.537	-	1.537	-	-	384	384	769
PRJ1170	Maatregelen watergebiedspl Othene	6.550	-	6.550	-	-	936	936	4.679
PRJ1170B	Moervaart/Zuidleden en Zwarte Sluis	2.400	-950	1.450	-	-	1.450	-	-
PRJ1428	Uitv.WB21/KRW/GGOR	9.550	-	9.550	-	-	-	4.000	5.550
PRJ1428B	Uitv. KRW WB-21/KRW/GGOR 2024	1.250	-	1.250	-	-	1.250	-	-
PRJ1456	Uitv.duikers/stuwen GGOR/WB21	11.850	-	11.850	-	-	1.693	1.693	8.465
PRJ1456D	Uitv.duikers/stuwen GGOR/WB21 2024	400	-	400	-	-	400	-	-
PRJ1491	Bag. Sint Kruiskreek	1.401	-	1.401	40	-	800	560	-
PRJ1491A	Bag. Smedek.brugge Kreek	901	-	901	50	-	490	360	-
PRJ1491C	Bag. Boschkreek De Sluis	1.101	-	1.101	60	-	600	440	-
PRJ1508	Uitvoer.stedelijke waterplann.202ev	2.500	-	2.500	-	-	250	250	2.000
PRJ1509	Bijdrage stedelijke waterplannen23ev	450	-	450	-	-	50	50	350
PRJ1519A	Uitvoering gemaal Othene	10.000	-1.500	8.500	75	175	3.240	5.000	-
PRJ1533	Vispassage Nummer Een	1.000	-375	625	-	-	625	-	-
2025									
PRJ1098A	Vispassage gemaal van Borssele	750	-275	475	-	-	-	475	-
PRJ1153L	Gemaal Susannapolder	300	-	300	-	-	-	300	-
PRJ1153M	Inlaat gemaal Zoetwpl Rilland	150	-	150	-	-	-	150	-
PRJ1493	Baggeren grote wateren 2025	4.200	-	4.200	-	10	100	3.000	1.090
Nieuwe investeringen		129.712	-12.697	117.015	3.634	14.295	21.654	24.054	53.091
Onderhanden investeringen					8.293	1.312	200	-	-
Totaal Watersystemen					11.927	15.607	21.854	24.054	53.091

Toelichting:**Onderhanden investeringen**

PRJ1153J Krooshekreiniger gemaal De Luyster

Dit project betreft de vervanging van de huidige krooshekreinigerinstallatie door een ander type krooshekreiniger. Aanleiding is een verouderde installatie en arbeidsintensieve uitvoering. Door de andere uitvoering (bovenloopreiniger) vindt een betere afvoer van het kroos plaats.

PRJ1498A Vervanging bestaande technische installatie opmalingen 2021

Dit project loopt door in 2022 door een beperkte personele capaciteit aan projectleiders Elektrotechniek. De prioritering de vervanging van de technische installaties door het niet meer ondersteunen van het 3G-netwerk door de provider per 1 maart 2022 aangepast. De installaties met een BOSDATA-systeem krijgen hierbij de voorrang.

PRJ1504 Uitvoering stedelijke waterplannen 2021

Gaat om projecten in kader van Stedelijke Wateropgave 2021 met als doel het voorkomen van wateroverlast in stedelijk gebied. In het kader van de SAZ+ zijn hierover afspraken met de Zeeuwse gemeenten gemaakt. Doordat de scope van bepaalde projecten in 2021 nog niet duidelijk was is het project doorgeschoven naar 2022 en 2023.

PRJ1520 Voorbereiding gemaal Nol zeven

De aanpassing van Nol 7 levert een grote bijdrage aan de reductie van onze opgave voor zowel WB21, GGOR als droogteschade. Om hiertoe te komen dienen we te onderzoeken welke mogelijkheden er zijn binnen de bestaande constructie, zodat we inzicht hebben in de mogelijkheden en onmogelijkheden. Dit is van belang omdat de maatregelen voor 2027 uitgevoerd moeten worden. Daarom starten we in 2022 met de systeemkeuze voor dit gemaal en de benodigde vooronderzoeken.

Nieuwe investeringen 2022, machtiging

PRJ1456B Uitvoering duikers/stuwen GGOR/WB21 2022 (krediet €1.725.000,- bruto/netto)

Door het uitvoeren van deze maatregelen brengen we ons watersysteem op orde voor GGOR en WB21. Hiermee geven we invulling aan de doelstelling optimaal gebruik en kunnen we de peilen zoals vastgesteld in de peilbesluiten gaan handhaven. Deze maatregelen liggen vast in de door het bestuur vastgestelde watergebiedsplannen en peilbesluiten. Deze maatregelen zijn gecommuniceerd met de streek en betrokken partijen. De afspraak is dat voor 2027 het gebied op orde is volgens de peilbesluiten.

PRJ1491B Baggeren grote wateren Bonte Kof (krediet €721.000,- bruto/netto)

Het baggeren van de Bonte Kof stond gepland in 2024. De voorbereidingen van dit baggerproject zijn reeds gevorderd. Door dit baggerproject te combineren met het project uitwateringskanaal Cadzand worden aanbestedingsvoordelen voor dit baggerproject behaald. De realisatie van het baggeren van de Bonte Kof verschuift daardoor van 2024 naar 2022/2023.

PRJ1492 Uitv.WB-21/KRW/GGOR 2022 (krediet 1.250.000,- bruto/netto)

In dit project worden oevers van hoofdwaterlopen natuurvriendelijk ingericht als onderdeel van de invulling van de WB-21/GGOR/KRW-opgave. Deze projecten hebben doorgaans een uitvoeringsperiode van meerdere jaren.

Voor 2027 dienen de maatregelen te zijn uitgevoerd. Voor natuurvriendelijke oevers wordt gekeken naar de effectiviteit in relatie tot de gestelde KRW-doelen. De opgave van de aan te leggen natuurvriendelijke oevers in 2027 zal naar beneden worden bijgesteld. Natuurvriendelijke oevers worden in de toekomst bij voorkeur aangelegd wanneer natuurvriendelijke oevers ook bijdragen aan het beperken van wateroverlast en als het bijdraagt aan opgaven van derden (zie onderdeel leefruimte voor de biologie).

Nieuwe investeringen 2022, separaat aan te vragen

PRJ1129 Gemaal de Poel capaciteitsvergroting (krediet €5.970.000,-bruto/€ 2.620.000,-netto)
De voorbereidingen van dit project zijn in een vergevorderd stadium. In het kader van de PWO-maatregelen wordt de capaciteit verhoogd. Het bestaande poldergemaal de Poel wordt geamoveerd. De capaciteitsverhoging wordt voorzien in een nieuw gemaal op dezelfde locatie. Voor deze maatregel is een POP3-subsidie is aangevraagd.

PRJ1168C Kruispolder (krediet € 9.722.000,-bruto / € 6.390.000,-netto)

De algemene vergadering heeft afzonderlijke voorbereidingskredieten verstrekt voor in totaal € 2.183.000,-. Voor de uitvoering wordt vooralsnog uitgegaan van een benodigd bruto krediet van € 9.722.000,- (netto € 6.390.000,-). De realisatie van de herinrichting staat nog steeds op losse schroeven. Na zeer intensieve voorbereiding en onderhandelingen blijken 2 belanghebbers niet te willen meewerken. Volgens de laatste planning gaat de realisatie van het watersysteem aanvangen medio 2022 en wordt oplevering voorzien in medio 2025. De subsidie-termijn is verlengd tot en met eind december 2024. Dus hierbij zit nog een spanningsveld voor de laatste resterende werkzaamheden, die voornamelijk bestaan uit het afwerken van de aangrenzende landbouwpercelen.

PRJ1549 Hergebruik effluent deltaprogramma Zoetwater (krediet €2.580.000,- bruto/netto)

In de komende planperiode 2022-2027 worden vanuit het Deltaprogramma Zoetwater twee projecten gerealiseerd. Het ene project is gericht op hergebruik effluent, waarbij de maatregelen in dit kader eerst op basis van een haalbaarheidsstudie worden verkend. Verder is het nodig om beleid te ontwikkelen voor hergebruik effluent vanwege de nieuwe Europese regels als het gaat om direct toepassen van effluent op gewassen en het bepalen van een verdringingsreeks, omdat effluent voor meerdere doelen wordt ingezet. Het tweede project dat is voorzien in het Deltaprogramma Zoetwater betreft 'Slimmer regionaal Waterbeheer'. Eerst zal een studie plaatsvinden om een beeld te krijgen waar we als waterschap naar toe willen om dit vervolgens om te zetten in een maatregelpakket. Belangrijk binnen dit project is het op orde krijgen van data, zodat het sturen van het watersysteem adequaat kan plaatsvinden.

Investeringen 2023-2025

Hierna is een toelichting gegeven op de projecten voor de periode 2023-2025 waar ten opzichte van de vorige meerjarenraming een wijziging heeft plaatsgevonden in de raming van de projectkosten en/of planningsperiode.

PRJ1088 Gemaal Zoetendijk Oud Vossemeer (krediet € 925.000,- bruto/netto)

Dit betreft de uitvoering van een maatregel uit het watergebiedsplan Tholen. Er zal een nieuw gemaal gebouwd worden aan de Zoetendijk te Oud-Vossemeer op het eiland Tholen. Als gevolg van onvoldoende voortgang in de grondverwerving en het verkrijgen van toestemming (zakelijk recht) van Staatsbosbeheer is het project doorgeschoven naar 2023.

PRJ1153 Groot onderhoud poldergemalen (krediet € 10.425.000,- bruto/netto)

In de periode 2023-2025 is jaarlijks budget voorzien voor de instandhouding van de poldergemalen. In de planvormingsfase wordt door prioritering bepaald aan welke poldergemalen groot onderhoud uitgevoerd moet worden. Deze prioritering komt tot stand op basis van inspecties van zowel de elektrotechnische als de werktuigbouwkundige installaties, capaciteitstoenames die vanuit de PWO noodzakelijk zijn en Arbo- en beheer technische aspecten.

PRJ1153N Krooshekreiniger pg Oosterland (krediet € 275.000,- bruto/netto)

en PRJ1153O Krooshekreiniger pg Postweg (krediet € 300.000,- bruto/netto)

Het op peil houden van de polders vindt plaats met poldergemalen. Met het polderwater wordt allerlei drijvend materiaal meegevoerd. Dit drijvend materiaal wordt voor het polder-

gemaal tegengehouden door middel van een krooshek om te voorkomen dat de pomp verstopt en daardoor ten alle tijde kan draaien. Een krooshek wordt voorzien van een automatische reiniger die het drijvend materiaal verwijdert, zodat het polderwater altijd vrij toestroomt naar het poldergemaal.

PRJ1168D Kruispolder vispassage stuw Dreefken (krediet € 160.000,- bruto/netto)
In het project Kruispolder wordt bij de stuw Dreefken een vispassage geplaatst. Hiermee wordt de intocht van vis in de Kruispolder mogelijk gemaakt.

PRJ1391 BOB Zeeuws-Vlaanderen (krediet € 3.202.000,- bruto/€ 1.602.000,- netto)
BOB betreft het wegwerken van achterstallig onderhoud in de kernen van de 3 Zeeuws-Vlaamse gemeenten. Dit project is doorgeschoven naar 2023 in verband met het ontbreken van depotruimte voor het baggeren van de Vesten van Hulst en om goede afspraken te maken met gemeente Hulst voor het vervolg en de baggerwerkzaamheden te kunnen voorbereiden.

PRJ1428A (krediet € 750.000,- bruto/netto), PRJ1492, Uitvoering WB21/KRW/GGOR 2023-2025
In de planperiode 2022-2027 is de aanleg van natuurvriendelijke oevers in combinatie van maatregelen WB21 en GGOR voorzien. De projecten zijn afhankelijk van grondverwerving. Zodra zich daar kansen voordoen wordt invulling gegeven aan de realisatie. Daarmee is deze realisatie van de afgesproken prestatie en de planning niet met een bepaalde zekerheid te geven.

PRJ1453 Gemaal Waarde (krediet € 1.002.000,- bruto/netto)
De uitvoering van het project is doorgeschoven naar 2023.

PRJ1455 Gemaal Braakmankreek (krediet € 1.500.000,- bruto/€ 1.110.000,- netto)
De uitvoering van het project is doorgeschoven naar 2023 omdat de benodigde gronden nog niet in bezit van het waterschap zijn.

PRJ1456 (krediet € 11.850.000,- bruto/netto), PRJ1456B, PRJ1456C (krediet € 1.725.000,- bruto/netto), PRJ1456D (krediet € 400.000,- bruto/netto) Uitvoering duikers/stuwen GGOR/WB21
In de periode 2023-2025 worden jaarlijks maatregelen genomen aan stuwen en duikers in het kader van GGOR en WB21.

PRJ1491 Baggeren Sint Kruiskreek (krediet € 1.401.000,- bruto/netto), PRJ1491A Baggeren Smedekensbrugge kreek (krediet € 901.000,- bruto/netto), PRJ1491C Baggeren Boschkreek De Sluis (krediet € 1.101.000,- bruto/netto)
De uitvoering van de baggerprojecten is verschoven van 2023 naar 2024 om meer spreiding aan te brengen in de bestedingen binnen het programma Watersystemen.

PRJ1506 (krediet € 460.000,- bruto/€ 310.000,- netto), /PRJ1508A (krediet € 530.000,- bruto/€ 380.000,- netto), /PRJ1508 (krediet € 2.500.000,- bruto/netto), Uitvoering stedelijke waterplannen 2022 /2023
Het stedelijk waterbeheer wordt geoptimaliseerd door in overleg met verschillende gemeenten maatregelen te nemen door het aanpassen van stuwen en duikers, zodat de afvoer van neerslag uit het stedelijk gebied adequaat kan plaatsvinden.

PRJ1532 Vispassage De Luyster (krediet € 1.000.000,- bruto/€ 625.000,- netto), PRJ1533 Vispassage Nummer Een (krediet € 1.000.000,- bruto/€ 625.000,- netto), PRJ1098A Vispassage gemaal van Borssele (krediet € 750.000,- bruto/€ 475.000,- netto), PRJ1167A Vispassage gemaal Lovenpolder (krediet € 500.000,- bruto/€ 250.000,- netto),
In de komende jaren worden verschillende vispassages aangelegd bij poldergemalen. Deze projecten kunnen gedeeltelijk worden gefinancierd door subsidies. Hiervoor moeten de pro-

jecten tijdig worden gerealiseerd. De locatie Nummer Een wordt nog nader onderzocht in relatie tot het potentieel van vismigratie.

PRJ1170B Moervaart/Zuidleden en Zwarte Sluis (krediet € 2.400.000,- bruto/€ 1.450.000,- netto)

De haalbaarheid van de aanpassingen van het watersysteem in deze polders wordt samen met de Vlaamse polders onderzocht. Aan beide kanten van de grens wordt ingestoken om maatregelen te nemen en deze mede te financieren met Interreg-subsidies. Een apart voorstel voor het aanvragen van het subsidietraject wordt aan het bestuur voorgelegd.

PRJ1519A Uitvoering gemaal Othene (krediet € 10.000.000,- bruto/€ 8.500.000,- netto), Het betreft de ombouw van gemaal Othene in verband met een capaciteitsvergroting met 120%. Het gemaal zal volledig gerenoveerd en uitgebreid worden zodat we voor het gebied Othene, in combinatie met de andere WB21/GGOR maatregelen in het afwateringsgebied van Othene, kunnen voldoen aan de normen voor GGOR en WB21. Het project is doorgeschoven van 2023/2024 naar 2024/2025.

Overige ontwikkelingen

Na afstemming met de Gebruikersraad en een bestuurlijke afweging is het principebesluit genomen, dat de kosten van de Zoetwatervoorziening Tholen en Sint Philipsland gedekt moeten worden uit de retributieheffing en dat een deel van de kosten gezien kan worden als algemeen belang dat gedekt wordt vanuit de watersysteemheffing. Met de bestuurlijke vertegenwoordiging van de Gebruikersraad en de ZLTO afdeling Tholen en Sint Philipsland zijn afspraken gemaakt over de structurele financiering van de zoetwatervoorziening.

De retributieheffing blijft gelden als uitgangspunt voor bekostiging van de zoetwatervoorziening. De bijdrage die wordt geleverd uit maatschappelijk oogpunt komt voort uit voortschrijdend inzicht op het beleid dat tot dusverre is gevoerd. Als beleidslijn is altijd aangehouden dat de partij die baat heeft bij zoet water verantwoordelijk is voor financiering van de investeringen en de exploitatielasten (profijtbeginnsel). De bijdrage van het waterschap in de kosten van de Zoetwatervoorziening Tholen en Sint Philipsland kan verder worden verantwoord vanuit het oogpunt van een evenwichtige tariefontwikkeling en als veiligheidsmarge ter beperking van het fiscaal-juridisch procesrisico. Vanuit het algemeen onderkende toenemende belang van zoet water, kan het deel maatschappelijk belang ook gezien worden als een investering in zoet water. In lijn met het WBP 2022-2027 worden hier gebiedsgericht kansen benut en maatwerk geleverd. Dit betekent wel dat rekening gehouden moet worden met doorwerking naar andere zoetwaterinitiatieven en de facilitering daarvan door het waterschap. Het is belangrijk dat de ambities overeenkomen met de beschikbare middelen (zowel geld als personeel). Het is ook belangrijk om duidelijkheid te kunnen geven wat de rol van het waterschap nu is en wat men van ons mag verwachten.

2.3 Programma wegen

Weginspectie, bermen maaien, bomen snoeien, groot onderhoud: er is altijd veel werk aan de weg. Onze buitendienst neemt de dagelijkse zorg op zich. De wegenspecialisten op kantoor maken plannen voor verkeersveiligheid en het groen langs de wegen. Met bijna 4.000 kilometer plattelandswegen is het waterschap een belangrijke wegbeheerder in Zeeland.

(Bron: Strategienota)

Prestaties Strategienota

Prestatie-indicator	Doel				
	2021	2022	2023	2024	2025
Aantal geregistreerde verkeersdoden op waterschapswegen	0-4*	0-4*	0-4*	0-4*	0-4*
Vrijliggende fietspaden voldoen aan de verkeersveiligheidseisen m.b.t. breedte (%)	75%	77%	79%	80%	81%
80km-wegen ingericht volgens EHK (%) **	100%	100%	100%	100%	100%
Percentage van de wegen waarvan de kwaliteit van de verharding voldoet aan de CROW-eisen voor veiligheid	≥95%	≥95%	≥95%	≥95%	≥95%
Percentage van de wegen waarvan de verharding voldoet aan de CROW-eisen voor comfort	≥95%	≥95%	≥95%	≥95%	≥95%
Percentage van de wegen waarvan de verharding voldoet aan de CROW-eisen voor aanzien	≥94%	≥94%	≥94%	≥94%	≥94%

* De doelstelling gaat uit van een halvering van het aantal slachtoffers ten opzichte van het gemiddelde in de periode 2007-2009, maar elk ongeval en elk verkeersslachtoffer is er één teveel

** Prestatie-indicator gebaseerd op aanpassing in Evaluatie en actualisatie Strategienota 2019-2023

Wat doen we om prestaties te realiseren

Algemeen

De wegen en fietspaden van het waterschap liggen in het buitengebied om bedrijven, percelen en woningen te ontsluiten. Daarnaast liggen er tussen de woonkernen wegen en fietspaden om deze te ontsluiten naar wegen van hogere orde. Deze wegen en fietspaden zijn in de loop der jaren aan de eisen aangepast. Dat gebeurt nog steeds omdat het buitengebied in beweging is. Bijvoorbeeld door toenemende bedrijvigheid of recreatie, of een verkeersonveilige situatie. We streven naar een eerlijke verdeling van de kosten met de andere belanghebbenden en geven hier komende periode verdere uitwerking en invulling aan.

Ontwikkelingen en beheer- en onderhoudsopgaven aan de wegenstructuur waar ook het onderhoud van bruggen en duikers bij horen, vragen meer en meer een risico gestuurde aanpak. Assetmanagement zal hier invulling aan geven en bijdragen aan beter inzicht op de staat van onze wegen en bijbehorende kunstwerken. Komende periode werken we aan de verdere implementatie van het assetmanagement.

Verkeersveiligheid

De kans op letsel of schade bij weggebruikers is minimaal

- Aantal geregistreerde verkeersdoden op waterschapswegen

We spannen ons zodanig in, dat er zo min mogelijk verkeersslachtoffers zijn. Elk ongeval en elk verkeersslachtoffer is er één teveel. De ambitie van de Zeeuwse wegbeheerders is om maatregelen te treffen voor een scherpe daling van het aantal ernstige ongevallen. Ook in 2022 gaan we hier verder mee en rapporteren we over het afgelopen jaar.

Veilige fietsroutes

- Vrijliggende fietspaden voldoen aan de verkeersveiligheidseisen m.b.t. breedte (%)

We geven verdere uitwerking aan de beleidsnotitie Verkeersveiligheid. Met de vastgestelde prioritering geven we concreet invulling aan de aanpak van de in de notitie benoemde knelpunten.

Veilige inrichting van de weg

- 80km-wegen ingericht volgens Essentiële Herkenbaarheidskenmerken (%)

Alle 80km-wegen, behalve de Muidenweg, zijn ingericht volgens de Essentiële Herkenbaarheidskenmerken (EHK). De inrichting van de Muidenweg bij Wolphaartsdijk koppelen we aan de (recreatieve) ontwikkelingen rondom het Waterpark Veerse Meer. De Muidenweg is afgewaarderd van 80 km naar 60 km, waardoor de doelstelling reeds volledig behaald is.

Veilige staat van de weg

- Percentage van de wegen waarvan de kwaliteit van de verharding voldoet aan de CROW-eisen voor veiligheid

Met ons beheer en onderhoud zorgen we er voor dat de staat van de weg (inclusief berm, beplanting, bruggen en duikers) geen gevaar voor de weggebruikers oplevert. Hierbij heeft de staat van de berm en de beplanting specifiek onze aandacht. Dit blijkt immers een kritische factor bij het ontstaan van veel eenzijdige ongevallen. De staat van de verhardingen en beplantingen is grotendeels in beeld. We brengen de staat van de bruggen en duikers in onze wegen verder in beeld, afgezet tegen de landelijke veiligheidsnormen en prioriteren op basis van risico, beschikbare capaciteit en middelen.

De Zeeuwse samenwerking voor de gladheidbestrijding zetten we voort. In 2021 is gewerkt aan de totstandkoming van een nieuwe samenwerkingsovereenkomst en een nieuw uitvoeringscontract.

Veilig rijgedrag

Weggebruikers vertonen veilig rijgedrag doordat zij zich bewust zijn van wat er van hen verwacht wordt qua snelheid, te volgen route en gedrag. Verwachtingsmanagement, verkeers tellingen alsook verlenen van ontheffingen en het nemen van verkeersbesluiten zijn hier input voor. We werken samen met de andere Zeeuwse wegbeheerders om veilig rijgedrag te bevorderen.

Bereikbaarheid

Onder bereikbaarheid verstaan we dat een bestemming door het daarvoor bestemde verkeer binnen een redelijke tijd en via een geschikte weg kan worden bereikt. Als norm voor redelijke tijd wordt er van uit gegaan dat de inrichting van ons wegennet zodanig is dat automobilisten uit de grotere kernen (>1.000 inwoners) binnen 10 minuten op het hoofdwegennet kunnen zijn en tegelijkertijd ook de andere weggebruikers binnen redelijke tijd hun bestemming kunnen bereiken. Bij de inrichting, onderhoud en advisering plannen derden houden we hier rekening mee.

Omgeving

De weg is aantrekkelijk voor de weggebruiker, geeft minimale overlast voor de omgeving en past in het landschap.

- Percentage van de wegen waarvan de verharding voldoet aan de CROW-eisen voor comfort;
- Percentage van de wegen waarvan de verharding voldoet aan de CROW-eisen voor aanzien.

Wegen nemen in het Zeeuwse landschap een prominente plaats in. Inwoners hebben dan ook veel aandacht voor de uitstraling van deze wegen, met name voor de beplanting. We meten het comfort en aanzien van de weg volgens landelijke eisen en plannen hierop ons onderhoud. Goed rentmeesterschap ten aanzien van natuurwaarden, landschappelijke waarden en cultuurhistorische waarden is hierbij het uitgangspunt. We houden rekening met de biodiversiteit en kwetsbaarheid voor ziekten. Verder werken we aan een norm om de beeldkwaliteit van het totale wegbeeld te kunnen vaststellen en daaraan te kunnen toetsen.

Exploitatie

x € 1.000

kosten- en opbrengstsoorten	Begroting		Meerjarenraming		
	2021 incl. 2 ^{de} begr. wijz.	2022	2023	2024	2025
externe kosten	15.929	15.191	15.496	16.383	16.712
externe opbrengsten	-16.871	-16.755	-17.175	-17.605	-18.046
personeelskosten	4.581	4.445	4.589	5.149	5.316
rente en afschrijving	2.863	2.872	2.917	2.903	3.027
Netto kosten programma wegen	6.502	5.753	5.828	6.830	7.009

Toelichting belangrijkste financiële afwijkingen in de exploitatie:

Externe kosten

De externe kosten in de oorspronkelijke begroting 2021 waren berekend op € 15.067.000,-. In de 1^e begrotingswijziging 2021 is de begroting van het programma verhoogd met € 862.000,- in verband met uitgestelde werken uit 2020. De kostenstijging in 2022 ten opzichte van de primaire begroting 2021 bedraagt hierdoor € 124.000,-. Deze stijging is voornamelijk het gevolg van nieuwe aanbestedingen voor aanschaf van plantmateriaal, maaien van bermen en de uitvoering van de gladheidbestrijding.

In de begroting 2022 is op basis van het WBP een verhoging van € 50.000,- opgenomen voor gebiedsgerichte aanpak wegen (€ 25.000,-) en data op orde (€ 25.000,-). De kosten van de gebiedsgerichte aanpak komen in 2022 en 2023 uit de hiervoor gevormde bestemmingsreserve. De kosten van data op orde komen in de periode 2022-2024 uit de bestemmingsreserve. De kosten voor gebiedsgerichte aanpak en data op orde zijn daarna structureel begroot.

Vanaf 2024 zijn de kosten structureel verhoogd op basis van het WBP met € 565.000,- voor zomerschade, voldoen aan wet- en regelgeving, richtlijnen, grootschalig onderhoud, bomen en bitumen.

Externe opbrengsten

Deze opbrengsten bestaan grotendeels uit de uitkering vanuit het gemeentefonds die door voorlopige indexering met 0,8% zal stijgen. Daarnaast bestaan deze opbrengsten uit verrichte werkzaamheden voor derden. Op deze posten hebben ook herijkingen plaatsgevonden om ver-

richte werkzaamheden en activiteiten te structureren. Per saldo verwachten we € 116.000,- lagere opbrengsten in 2022.

Personeelskosten

Naast de stijging voor de nieuwe CAO en de sociale lasten zoals vermeld bij het Programmaplan in hoofdstuk 2 is hieronder voor dit programma de formatiestijging toegelicht.

Op basis van het WBP stijgt de formatie in 2022 bij het programma wegen met 1 fte voor “basis op orde”. De dekking hiervan vindt tot en met 2024 plaats via de daarvoor gevormde bestemmingsreserve, daarna is deze formatie structureel opgenomen.

Vanaf 2024 is eveneens de formatiestijging vanuit het WBP opgenomen. Voor het programma wegen een stijging van 3 fte. Dit heeft betrekking op de inzet voor gebiedsgerichte aanpak, RO-ontwikkelingen, richtlijnen en flora en fauna.

Rente en afschrijving

Voor de nieuwe investeringen is gerekend met een gemiddelde afschrijvingstermijn van 24 jaar op basis van het bestuurlijke bestedingsvolume.

Investerings

x € 1.000

Investerings	Prognose besteding*			
	2022	2023	2024	2025
onderhanden investeringen	579	41	1.274	-
nieuwe investeringen	2.814	4.573	4.801	4.366
netto prognose besteding wegen	3.393	4.614	6.075	4.366

Overzicht nieuwe investeringen en voorgenomen bestedingen begroting 2021, meerjarenraming 2022-2025

x € 1.000

Programma/beleidsveld		Voorgenomen kredieten			Voorgenomen bestedingen netto				
		bruto	subsidie/ bijdrage	netto	2022	2023	2024	2025	>=2026
Wegen									
Nieuwe investeringen									
Begroting 2022, machtiging									
PRJ1497C	Verbreding fietspad Langendijk	519	-159	360	360	-	-	-	-
PRJ1497D	Gebiedsgerichte aanpak Borsele-Oost	459	-195	264	364	-185	-	-	-
PRJ1525	Reconstructies wegen 2022	2.230	-	2.230	2.090	-	-	-	-
2023									
PRJ1436	Reconstructies wegen 2025 e.v.	21.105	-	21.105	-	-	-	2.345	18.760
PRJ1462A	Reconstructie Vrijstraat Sas v. Gent	844	-534	310	-	305	-	-	-
PRJ1497	Maatregelen verkeersveiligheid/GGA	9.145	-	9.145	-	631	400	400	7.714
PRJ1497E	Verbr. fietspaden Klaasses- en Werend	674	-	674	-	674	-	-	-
PRJ1514	Gr. onderh. kunstwerken wegen 2022 ev	6.804	-	6.804	-	804	600	600	4.800
PRJ1554	Reconstructies Wegen 2023	2.345	-	2.345	-	2.345	-	-	-
2024									
PRJ1497F	Verbreding fietspad Doeleweg	706	-	706	-	-	706	-	-
PRJ1555	Reconstructies Wegen 2024	3.095	-	3.095	-	-	3.095	-	-
2025									
PRJ1497H	Verbreding fietspad Provincialeweg	425	-	425	-	-	-	425	-
PRJ1497J	Aanleg fietspad Van Cittersweg	396	-	396	-	-	-	396	-
PRJ1534	Inrichten compensatiebos	200	-	200	-	-	-	200	-
Nieuwe investeringen		48.946	-887	48.059	2.814	4.573	4.801	4.366	31.274
Onderhanden investeringen					579	41	1.274	-	-
Totaal Wegen					3.393	4.614	6.075	4.366	31.274

Toelichting:**Onderhanden investeringen****PRJ1299 Fietspad Roterijdkijk-Zuidijk**

De voorbereidingen voor dit project zullen volledig worden hervat zodra de grondverwerving voor dit project afgerond is. De scope zal dan worden geactualiseerd, er zal een planning worden gemaakt en de raming zal worden geactualiseerd en de dan nog te volgen processtappen zullen worden doorlopen. Als randvoorwaarde is gesteld dat de gemeente Schouwen-Duiveland 25% bijdraagt in de kosten van de realisatie van het fietspad. De verbreding en het groot onderhoud komen niet ten laste van het project. De start van de realisatie van dit fietspad is vanwege het bovenstaande doorgeschoven naar 2024.

PRJ1514A Groot onderhoud kunstwerken Wegen 2021

Vanaf december 2021 wordt groot onderhoud uitgevoerd aan de brug in de Zwinstraat en de vijf bruggen die langs de Paalseweg liggen. De brug in de Zwinstraat ligt tegen de bebouwde kom van Retranchement aan en vormt de westelijke ontsluiting van het dorp. De vijf bruggen langs de Paalseweg liggen over een watergang richting het gemaal bij Paal. De vijf bruggen ontsluiten een aantal woningen, landbouwbedrijven en landbouwpercelen op de Paalseweg. Om de komende 30 jaar te kunnen blijven voldoen aan de minimaal vereiste constructieve veiligheid is groot onderhoud nodig.

Nieuwe investeringen 2022, machtiging:**PRJ1497C Verbreding fietspad Langendijk (krediet € 519.000,- bruto/€ 360.000,- netto)**

Het project omvat de verbreding van het fietspad langs de Langendijk tussen de aansluiting met de Kapelleweg (ten oosten van Scharendijke) en de bebouwde kom van Den Osse. Het pad ligt onderaan de dijk van het Grevelingenmeer. Het pad heeft een breedte van 2,75 meter en een lengte van circa 1.730 meter. Het pad is onderdeel van het provinciale utilitaire fietsnetwerk en dient te worden verbreed naar 3,50 meter. Dit betekent een verbetering van de verkeersveiligheid en verkleint de kans op verkeersongevallen. De start uitvoering van dit project staat gepland in 2022.

PRJ1497D Gebiedsgerichte aanpak Borsele-Oost (krediet € 459.000,- bruto/€ 264.000,- netto)

Het waterschap werkt samen met de gemeente Borsele en de provincie Zeeland aan een plan voor het wegennet in en rond Kwadendamme, Langeweegje, Hoedekenskerke en Baarland. Doel is het verbeteren van de verkeersveiligheid en bereikbaarheid in het gebied. De drie partijen hebben een samenhangend pakket aan maatregelen uitgewerkt. Onderdeel van dit pakket is het verbreden van de Kapuinhoekweg en Zeedijk ten zuiden van Hoedekenskerke en de realisatie van een voetgangersoversteekplaats bij het station van Hoedekenskerke. Daarvoor staat het waterschap aan de lat. Er wordt door derden een financiële bijdrage geleverd aan de realisatie van het project. De voorbereidingen voor dit project zijn in 2021 gestart en vooralsnog staat start uitvoering gepland in 2022.

PRJ1525 Reconstructies wegen 2022 (krediet € 2.230.000,- bruto/netto)

Het project omvat de reconstructie van een aantal wegen en fietspaden. Een reconstructie omvat het verwijderen van de (volledige) fundering en verharding van een weg en het opnieuw aanbrengen ervan. De voorbereidingen voor dit project zijn in 2021 gestart en het realiseren van de wegreconstructies staat gepland in 2022.

Nieuwe investeringen 2022, separaat aan te vragen

In het programma Wegen wordt voor geen van de projecten in 2022 separaat krediet aangevraagd.

Investerings 2023-2025

Hierna is een toelichting gegeven voor de projecten voor de komende periode waar ten opzichte van de vorige meerjarenraming een wijziging heeft plaatsgevonden in de raming van de projectkosten.

PRJ1497 Maatregelen verkeersveiligheid/GGA (krediet € 9.145.000,- bruto/netto)

Er zal worden ingezet om alleen een financiële bijdrage te leveren (2022 en 2023) bij een aantal reeds lopende planvormingen. Zo kan de inzet van personele capaciteit (met name projectleiders en werkvoorbereiders) beperkt blijven en is er meer ruimte voor het voorbereiden van projecten vanaf 2024.

PRJ1462A Reconstructie Vrijstraat Sas van Gent (krediet € 844.000,- bruto/€ 310.000,- netto)

Het project omvat de reconstructie van de Vrijstraat. De Vrijstraat ligt ten westen van Sas van Gent op de grens met België. De Vrijstraat kent drie beheerders. Dat zijn het waterschap, de gemeente Assenede (België) en de gemeente Terneuzen. Samen gaan we de Vrijstraat reconstrueren. De totale kosten worden geraamd op € 883.650,- en worden naar rato verdeeld over de drie partijen. Het is nog onduidelijk wie van de betrokkenen het project gaat uitvoeren. Mocht het niet opgepakt worden door het waterschap dan gaat het uiteindelijk om een netto bijdrage van € 305.000,-. Indien het waterschap het gaat uitvoeren dan kan het project in 2024 uitgevoerd worden.

PRJ554 (krediet € 2.345.000,- bruto/netto)/ PRJ1555 (krediet € 3.095.000,- bruto/netto)

/PRJ1436 (krediet € 21.105.000,- bruto/netto) Reconstructie wegen 2023/2024/2025 ev.

Betreft een jaarlijks budget van reconstructies. De prioritering van de wegen die aangepakt gaan worden komen tot stand op basis van de inspecties en de noodzaak vanuit de omgeving.

PRJ1514 Groot onderhoud kunstwerken wegen 2023 ev. (krediet € 6.804.000,- bruto/netto)

In 2015 en 2016 zijn de bruggen in de waterschapswegen geïnspecteerd en onderzocht. Er ligt een flinke opgave. Uit de inspecties en onderzoeken is immers naar voren gekomen dat het merendeel van de bruggen de komende jaren groot onderhoud behoeft. Daarnaast dient er ook een aantal bruggen versterkt, vervangen of gesloopt te worden. Hetzelfde zal voor de duikers onder de wegen gelden. In mei 2020 is door het dagelijks bestuur ingestemd met de beleidsnotitie kunstwerken wegen. Er is gestart met het uitwerken van de aanbevelingen uit deze notitie. Het investeringsvolume geeft ruimte om, vooruitlopend hierop, kunstwerken aan te pakken. De aan te pakken kunstwerken worden opgenomen als aparte investeringen (zie PRJ1514A) en verrekend met dit investeringsvolume.

PRJ1497E Verbreding fietspaden Klaasses- en Werendijkseweg

(krediet € 674.000,- bruto/netto)

Het project omvat de verbreding van het fietspad langs de Klaassesweg en de Werendijkseweg. De Klaassesweg en de Werendijkseweg liggen in elkaars verlengde. Het betreft het gedeelte tussen de aansluiting met de Bergweg en de aansluiting met de Noordendolfer (ten oosten van Zoutelande). De paden hebben een breedte van 2,30 meter en totale lengte van circa 2.245 meter. Beide paden zijn onderdeel van het provinciale utilitaire fietsnetwerk en dienen te worden verbreed naar 3,50 meter. Dit betekent een verbetering van de verkeersveiligheid en verkleint de kans op verkeersongevallen. Het project (€ 923.500,- bruto/netto) wordt in 2023 gerealiseerd.

PRJ1497F Verbreding fietspad Doeleweg (krediet € 706.000,- bruto/netto),

Het project omvat de verbreding van het fietspad langs de Doeleweg tussen de bebouwde kom van Middelburg en de bebouwde kom van Arnemuiden. Het pad heeft een breedte van 2,70 meter en een lengte van circa 1.345 meter. Het pad is onderdeel van het provinciale utilitaire fietsnetwerk en dient te worden verbreed naar 3,50 meter. Dit betekent een verbetering van

de verkeersveiligheid en verkleint de kans op verkeersongevallen. Het project wordt in 2024 gerealiseerd.

Overige ontwikkelingen

Op gebied verkeersveiligheid zal meer ingezet worden op een gezamenlijke en risicogestuurde aanpak: ongevallen voorkomen door de belangrijkste risico's in het verkeerssysteem proactief aan te pakken. Dat is de koers die het Strategisch Plan Verkeersveiligheid 2030 (SPV 2030) beschrijft. In het kielzog hiervan wordt de gebiedsgerichte aanpak nieuw leven in geblazen.

Daarnaast komt de Omgevingswet op ons af. Met de Omgevingswet wil de overheid de regels voor ruimtelijke ontwikkeling vereenvoudigen en samenvoegen. Vergunningverlening en geluid zijn een belangrijk onderdeel voor ons in deze wet.

Voor de gladheidbestrijding zal een nieuwe samenwerkingsovereenkomst worden afgesloten. Door een eerlijkere en transparantere verdeling van de kosten zal dit voor het waterschap leiden tot hogere kosten. Deze hogere kosten zijn niet opgenomen in de begroting 2022, omdat hierover nog bestuurlijke besluitvorming zal moeten plaatsvinden.

De afgelopen zomers hebben duidelijk merkbaar hun sporen nagelaten op de waterschapswegen. Schadebeelden die voorheen amper tot niet voorkwamen, treden nu regelmatig op. Met als bijzonder voorbeeld het omhoog komen van betonwegen. Waar in het verleden vooral winterschade opgelost moest worden zien wij nu ook het verschijnsel zomerschade ontstaan. Deze wordt voornamelijk veroorzaakt door inklinkende ondergrond door lage grondwaterstand. Er ontstaan veel meer scheuren. Wegen vertonen extreem langsonvlakheid, betonwegen scheuren. Het onderhoudsinterval wordt hierdoor korter.

Als laatste merken we op dat de bestrijding van invasieve exoten meer en meer inzet kost.

2.4 Programma afvalwaterketen

Soms is ons werk onzichtbaar en valt het pas op als we ons werk niet goed doen. Zo lijkt het de normaalste zaak van de wereld dat afvalwater ‘gewoon’ wegstroomt via het afvoerputje. Op onze 15 rioolwaterzuiveringen wordt 24 uur per dag het afvalwater gezuiverd. Met oog voor duurzaamheid, innovatie en energiebesparing. (Bron: Strategienota)

Prestaties Strategienota

Prestatie-indicator	Doel				
	2021	2022	2023	2024	2025
Rioolgemalen voldoen aan de afnameverplichting (%)	98%	98%	98%	98%	98%
Lozingen per jaar via overstorten door falen van het afvalwatersysteem	0	0	0	0	0
Zuiveringen voldoen aan de lozingseisen (%)	100%	100%	100%	100%	100%

Wat doen we om prestaties te realiseren

Gezuiverd afvalwater:

Voldoende capaciteit

-Rioolgemalen voldoen aan de afnameverplichting (%)

Onder verantwoordelijkheid van de gemeenten wordt stedelijk afvalwater in gemeentelijke rioleringen ingezameld en afgevoerd naar een overnamepunt. Vanaf de overnamepunten transporteren wij met transportleidingen en rioolgemalen het afvalwater naar een van onze rioolwaterzuiveringen. Met de gemeenten hebben we afspraken gemaakt over hoeveel water ons systeem kan transporteren. Deze afspraken hebben we vastgelegd in een afnameverplichting.

-Lozingen per jaar via overstorten door falen van het afvalwatersysteem

Naast het op orde hebben en houden van de capaciteit van ons systeem, is het ook belangrijk dat het systeem goed functioneert. Ons beheer en onderhoud is er op gericht dat zich geen situaties voordoen waarbij we ongezuiverd afvalwater moeten lozen door het falen van ons systeem.

Zuiveren van afvalwater

-Zuiveringen voldoen aan de lozingseisen (%)

Water dat in onze rioolwaterzuiveringen gezuiverd is, lozen we op het oppervlaktewater. Daar kan het een invloed hebben op onze doelen voor een goede waterkwaliteit (zie programma Watersystemen). Voor elke rioolwaterzuivering zijn in een vergunning lozingseisen vastgelegd. Dit betreft individuele eisen per rioolwaterzuivering en eisen voor de verwijdering van fosfaat en stikstof voor het hele waterschap. Wij streven ernaar om volledig aan de lozingseisen te blijven voldoen. Om dat te realiseren besteden we onder andere veel aandacht aan het risico gestuurd beheren en onderhouden van onze installaties (assetmanagement).

Verwerken van reststromen

Na het zuiveren van afvalwater blijven enkele reststromen over, zoals zuiverings-slib. Waar doelmatig, benutten we deze reststromen voor het opwekken van energie of het terugwinnen van grondstoffen. We zorgen voor een duurzame verwerking van al het zuiverings-slib. Hiervoor hebben we een deelneming in de Slibverwerking Noord-Brabant (SNB). Deze deelneming zet-

ten we voort. Een gedeelte van het zuiveringsslib, afkomstig van rwzi Sint Maartensdijk en Tholen, wordt tijdelijk verwerkt op de rwzi Bath. Een samenwerking met waterschap Brabantse Delta.

Voor de doelstellingen voor de duurzaamheid van de afvalwaterketen, zie het overkoepelende thema duurzame energie en circulaire economie.

Exploitatie

x € 1.000

kosten- en opbrengstsoorten	Begroting		Meerjarenraming		
	2021 incl. 2 ^{de} begr. wijz.	2022	2023	2024	2025
externe kosten	10.817	11.045	10.842	11.168	11.376
externe opbrengsten	-625	-1.141	-741	-741	-741
personeelskosten	5.856	6.532	6.744	7.127	7.359
rente en afschrijving	10.618	10.546	10.748	11.416	11.460
Netto kosten programma afvalwaterketen	26.666	26.982	27.594	28.971	29.454

Externe kosten

De begroting van de externe kosten binnen het programma afvalwaterketen is in 2022 € 228.000,- hoger dan de begroting 2021. De grootste toe- en afnames worden hieronder toegelicht.

Door de dagelijkse bemonstering en analyses op de rwzi's als gevolg van Covid-19 zijn de bemonsteringskosten in de begroting 2022 € 400.000,- hoger. Daar deze in 2021 vergoed zijn door het RIVM via de Unie van Waterschappen, is dit in 2022 ook zo in de begroting verwerkt.

De onderhoudskosten stijgen in 2022 met € 148.000,- als gevolg van inflatie en onderhoud van de geïnstalleerde zonnepanelen.

Door deelname aan enkele onderzoeksprojecten verwachten we een stijging in de onderzoeks- en advieskosten van € 128.000,-.

De energiekosten dalen in 2022 met € 306.000,- door de ingebruikname van zonnepanelen en door voorspelde lagere leveranciers- en netwerktarieven. De energiekosten worden gebaseerd op het gemiddelde verbruik over 9 jaar. Met betrekking tot de leverancierskosten wordt gewerkt met risicospreiding. Binnen deze benadering van risicospreiding worden toekomstige leverancierstarieven op een bepaald moment "vastgeklikt", waardoor er sprake is van een vast tarief voor het betreffende jaar. Voor 2022 is dit tarief "vastgeklikt" op een lager niveau dan 2021. De tarieven zijn vanuit deze risicospreiding tot en met 2024 "vastgeklikt". Door deze vaste tarieven hebben de huidige stijgende prijzen op de energiemarkt geen effect op onze leverancierskosten. De fusie tussen Enduris en Stedin heeft er toe geleid dat de netwerktarieven voor ons zijn gedaald. De daadwerkelijk te ontvangen SDE-subsidie voor de zonnepanelen is in sterke mate afhankelijk van de marktontwikkeling van de energieprijzen.

De kosten van de slibverwerking zijn € 219.000,- lager dan de begroting 2021. De opgenomen bedragen 2022 zijn grotendeels gebaseerd op de begroting SNB, de te verwachten afzet en de kosten van het verwerken van het zuiveringsslib op de rwzi Bath.

In de begroting 2022 is op basis van het WBP een verhoging van € 40.000,- opgenomen voor effluent (€ 15.000,-) en data op orde (€ 25.000,-). De kosten van effluent zijn begroot van 2022 tot en met 2027, hiertegenover staat een bestemmingsreserve. De kosten van data op orde komen in de periode 2022-2024 uit de bestemmingsreserve en zijn vanaf 2025 structureel opgenomen.

Externe opbrengsten

De externe opbrengsten zijn € 516.000,- hoger dan begroot in 2021. Dit heeft twee belangrijke oorzaken. In 2022 is de vergoeding voor de extra bemonsteringskosten door het RIVM via de Unie van Waterschappen opgenomen. Daarnaast is er structureel rekening gehouden met de nieuwe overeenkomst met de gemeente Middelburg voor het onderhoud aan de rioolgemalen. De opbrengst voor het onderhoud aan rioolgemalen heeft een directe relatie naar de extra formatie zoals hieronder bij “Personeelskosten” is opgenomen.

Personeelskosten

Naast de stijging voor de nieuwe CAO en de sociale lasten zoals vermeld bij het Programmaplan in hoofdstuk 2 is hieronder voor dit programma de formatiestijging toegelicht.

In 2022 is er een formatie-uitbreiding bij afvalwaterketen opgenomen van 3 fte. Dit betreft 1 fte voor de samenwerking van het gemaalbeheer met de gemeente Middelburg. Daarnaast is er een uitbreiding opgenomen van 1 fte op het gebied van informatieveiligheid. Op basis van het WBP is er voor “basis op orde” 1 fte opgenomen, de dekking hiervan vindt tot en met 2024 plaats via de daarvoor gevormde bestemmingsreserve, daarna is deze formatie structureel opgenomen.

Vanaf 2024 is eveneens de formatiestijging vanuit het WBP opgenomen. Voor het programma afvalwaterketen een stijging van 1,2 fte. Dit heeft betrekking de inzet voor instandhouding en effluent.

Rente en afschrijving

Voor de nieuwe investeringen is gerekend met een gemiddelde afschrijvingstermijn van 20 jaar op basis van het bestuurlijke bestedingsvolume.

Investerings

x € 1.000

Investerings	Prognose besteding*			
	2022	2023	2024	2025
onderhanden investeringen	8.625	20.950	500	-
nieuwe investeringen	-	1.950	14.443	15.800
netto prognose besteding afvalwaterketen	8.625	22.900	14.943	15.800

Overzicht investeringen en voorgenomen bestedingen begroting 2022, meerjarenraming 2022-2025

Programma/beleidsveld		Voorgenomen kredieten			voorgenomen bestedingen netto				
		bruto	subsidie/ bijdrage	netto	2022	2023	2024	2025	>=2026
Afvalwaterketen									
Nieuwe investeringen									
Begroting 2022, machtiging		-	-	-	-	-	-	-	-
Begroting 2022, separaat		-	-	-	-	-	-	-	-
2023									
PRJ1223T	Renovatie rg Goes	1.979	-	1.979	-	1.950	-	-	-
2024									
PRJ1187	Verv en renov afvalwaterleiding	16.550	-	16.550	-	-	350	550	15.650
PRJ1187A	Aanp. vrijvervalstelsel Westerschouw	4.400	-	4.400	-	-	1.200	1.600	1.600
PRJ1194	Relining vrijvervalstelsel Terneu(A)	2.268	-1.300	968	-	-	818	150	-
PRJ1223	Aanpassing/vervang rpgs	31.500	-	31.500	-	-	3.500	3.500	24.500
PRJ1233P	Groot onderhoud gashouder rwzi Wal	200	-	200	-	-	200	-	-
PRJ1524	Transportsysteem Hulst, Clinge	4.000	-	4.000	-	-	4.000	-	-
PRJ1535	Rwzi Terneuzen (na MBR)	4.000	-	4.000	-	-	2.000	2.000	-
PRJ1536	Sloop rwzi Groede/Schuitvlotstraat	500	-	500	-	-	500	-	-
PRJ1541	Verduurzamen bijgebouw rwzi WAL/WAP	175	-	175	-	-	175	-	-
PRJ1543	Overdracht rg's en transportleiding	1.700	-	1.700	-	-	1.700	-	-
2025									
PRJ1233	Rwzi's, groot onderhoud	34.700	-	34.700	-	-	-	1.100	33.600
PRJ12330	Vervanging slibbuffer rwzi Mastgat	400	-	400	-	-	-	400	-
PRJ1233Q	Vervanging Zeefbandpers rwzi Wal	2.500	-	2.500	-	-	-	2.500	-
PRJ1244	Rwzi Hulst, groot onderhoud	8.000	-	8.000	-	-	-	4.000	4.000
Nieuwe investeringen		112.872	-1.300	111.572	-	1.950	14.443	15.800	79.350
onderhanden investeringen					8.625	20.950	500	-	-
Totaal Afvalwaterketen					8.625	22.900	14.943	15.800	79.350

Toelichting:

Onderhanden investeringen

PRJ1223Q Renovatie rioolgemaal Arnemuïden

Dit project wordt door een hoge urgentie vanwege de slechte staat van onderhoud en de hoge storingsfrequentie in 2022 uitgevoerd.

PRJ1223R Renovatie rioolgemaal Oost-Souburg / PRJ1223S rioolgemaal Rilland / PRJ1230 Om-
bouw rioolgemaal Borssele en PRJ1223P Ombouw rioolgemaal Wilhelminadorp

Deze projecten zijn als gevolg van capaciteitsproblemen on hold gezet. De verwachting is dat deze projecten in 2022 verder worden voorbereid en 2023 worden gerealiseerd.

PRJ1233I Praktijkonderzoek naar de SVI-beheersing

De bezinkeigenschappen van het slib (SVI) worden nu beheerst door de dosering van een alu-
miniumzout. In een praktijkonderzoek wordt een aanpassing gedaan die de bezinkeigenschap-
pen zonder dosering van chemicaliën positief beïnvloedt, zodat uitspoeling van slib uit de na-
bezinktank wordt beperkt en daardoor de lozing van effluent kan blijven voldoen aan de ver-
gunningseisen. Dit project op de rwzi Terneuzen is als gevolg van capaciteitsproblemen door-
geschoven naar 2022. Extern advies wordt ingewonnen om dit project te begeleiden.

PRJ1233K Renovatie RWZI Verseput

De voorbereidingen voor dit project zijn gestaakt. De prognoses zijn hierop0 aangepast.

Er wordt een aanvullend kredietvoorstel aan de AV voorgelegd om een keuze te maken voor een totale renovatie (scopewijziging).

PRJ1233L Brandmeldinstallaties RWZI Terneuzen, Willem Annapolder en Walcheren
Dit project is als gevolg van capaciteitsproblemen vertraagd. De verwachting is dat deze projecten in 2022 verder worden voorbereid en 2023 worden gerealiseerd.

PRJ1234A Het project RWZI Willem Annapolder
Dit project wordt als gevolg van professionalisering grotendeels in 2022 en 2023 uitgevoerd. De eerder verwachte lagere besteding is vanwege de marktontwikkelingen naar het eerdere niveau van € 2.500.000,- teruggedraaid.

PRJ1245 Rwzi Retranchement
Het project behelst een renovatie en uitbreiding van hydraulische capaciteit waarvoor in 2020 en 2021 de voorbereiding plaatsvindt. In 2022 en 2023 wordt het project gerealiseerd. Het project zal als gevolg van sterk gestegen bouwkosten duurder uitvallen dan geraamd. Daarom zijn de prognoses naar boven bijgesteld. Er wordt een aanvullend kredietvoorstel aan de AV voorgelegd.

Nieuwe investeringen 2022, machtiging

In het programma Afvalwaterketen zijn voor 2022 geen nieuwe projecten opgenomen.

Nieuwe investeringen 2022, separaat aan te vragen

In het programma Afvalwaterketen zijn voor 2022 geen nieuwe projecten opgenomen.

Investeringen 2023-2025

Hierna is een toelichting gegeven voor de projecten voor de komende periode waar ten opzichte van de vorige meerjarenraming een wijziging heeft plaatsgevonden in de raming van de projectkosten.

PRJ1187 (krediet € 16.550.000,- bruto/netto), PRJ1187A (krediet € 4.400.000,- bruto/netto),/1194 (krediet € 2.268.000,- bruto/€ 968.000 netto) Relining afvalwaterleidingen op Schouwen-Duiveland/Zeeuws-Vlaanderen
Aan de vrijvervalstelsels in het beheer van het waterschap wordt jaarlijks onderhoud uitgevoerd en/of worden persleidingen geheel of gedeeltelijk vervangen. Deze projecten worden in 2024 opgepakt na afronding van de Relining projecten PRJ1521A/B.

PRJ1244 De rwzi Hulst (krediet € 8.000.000,- bruto/netto), is gepland om aangepast te worden in 2025-2026. Uit een systeemkeuze, waarbij is gekeken naar het transportsysteem en de rwzi, is gebleken dat zowel op de rwzi als het transportsysteem grote aanpassingen moeten plaatsvinden om het systeem optimaal te laten functioneren. Het investeringsbedrag is verhoogd op basis van de huidige marktontwikkelingen. Op basis van de in het startdocument vastgelegde scope zal een begrotingsplan worden opgesteld.

De realisatie van het PRJ1524 transportsysteem Hulst, Clinge (krediet € 4.000.000,- bruto/netto), vindt plaats in 2024, voorafgaand aan de ombouw van de rwzi Hulst. De rioolgemalen Hulst en Clinge stonden reeds op de planning om te worden gerenoveerd op basis van de staat van onderhoud. Beide waren reeds op basis van de prioritering, die jaarlijks wordt opgesteld, voorzien in 2023, maar nog niet specifiek als project genoemd. De besteding voor het transportsysteem is op basis van de huidige marktontwikkelingen bijgesteld. Op basis van de in het startdocument vastgelegde scope zal een begrotingsplan worden opgesteld.

PRJ1223 Aanpassing/vervanging rioolgemalen (krediet € 31.500.000,- bruto/netto),
Jaarlijks worden renovaties uitgevoerd aan rioolgemalen. Hiervoor is vanaf 2024 een budget gereserveerd van € 3.500.000,-. Op basis van een prioriteringslijst worden verschillende projecten aan rioolgemalen opgezet om de instandhouding en functioneren te regelen.

Het groot onderhoud van rioolgemalen (PRJ1223) voor 2024 en verder is overeenkomstig de Voorjaarsnota verhoogd naar € 3.500.000,-. De te renoveren rioolgemalen zullen ruim voor 2024 nader worden gespecificeerd op basis van een prioriteringssysteem die is gebaseerd op de wettelijke afnameverplichting, de staat van onderhoud, de storingsgevoeligheid en de restlevensduur.

PRJ1233 Rwzi's, groot onderhoud (krediet € 34.700.000,- bruto/netto),
Jaarlijks worden renovaties uitgevoerd van delen van de rwzi's. Hiervoor is een jaarlijks budget gereserveerd. Voor dit budget worden jaarlijks specifieke projecten gedefinieerd op basis van de staat van onderhoud van procesonderdelen van de rwzi's. De verschillende projecten worden uitgevoerd om de instandhouding en de procesvoering te regelen.

PRJ12330 Vervanging slibbuffer rwzi Mastgat (krediet € 400.000,- bruto/netto),
De vervanging van de slibbuffer op de rwzi Mastgat is een gespecificeerd groot onderhoudsproject op de rwzi's. Vervanging is nodig doordat de kans op het lekken van de geëmailleerde tank kan plaatsvinden.

PRJ1233Q Vervanging Zeebandpers rwzi Walcheren (krediet € 2.500.000,- bruto/netto),
De vervanging van de zeebandpers op de rwzi Walcheren is een gespecificeerd groot onderhoudsproject op de rwzi's. Vervanging is nodig omdat de kosten voor onderhoud sterk gaan toenemen en er een risico bestaat dat de zeebandpers gedurende een langere tijd dan gewenst buitenwerking moet worden gesteld.

Overige ontwikkelingen

De EU heeft aanvullend beleid aangekondigd voor verwijdering van microverontreinigingen, waaronder medicijnresten, uit afvalwater. Nederland heeft locaties aangewezen waar het verwijderen hiervan het meest urgent is, vanwege de invloed op de waterkwaliteit en drinkwatervoorziening. Geen van die locaties ligt in Zeeland. Naar verwachting zal er in de eerste helft van 2022 een concept liggen van de nieuwe wetgeving die meer duidelijkheid geeft over de opgave die eraan komt met betrekking tot investeringen op rwzi's. We volgen de landelijke ontwikkelingen voor kansrijke en betaalbare oplossingen, maar gaan nog niet zelf investeren in extra maatregelen. Tegelijkertijd zetten we er samen met partners op in dat medicijnresten niet in het afvalwater terecht komen.

Veel van het water (effluent) dat uit onze zuiveringen komt wordt nu vrijwel direct afgevoerd naar grote wateren zoals de Ooster- en Westerschelde. Dit zoetwater kan mogelijk ook nuttig worden toegepast in bijvoorbeeld de landbouw. In het WBP is opgenomen dat de komende planperiode nieuw beleid voor hergebruik effluent uitgewerkt zal worden. Onderdeel van de uitwerking van die nieuwe beleid is een gebiedsonderzoek naar de mogelijkheden voor effluent, met subsidie uit het deltafonds. Voor hergebruik moet water van voldoende kwaliteit zijn, dit zijn aanvullende eisen ten opzichte van de lozingseisen, wat vraagt om extra investeringen. We onderzoeken de mogelijkheden en benodigde maatregelen en maken vervolgens een afweging op basis van kosten en baten.

In dat onderzoek kijken we ook of we dit kunnen koppelen aan andere opgaven (zoals verwijdering van microverontreinigingen) en een verbetering van de waterkwaliteit. In enkele van onze watersystemen is namelijk sprake van te hoge stikstofconcentraties, die voor een aanzienlijk deel toe te schrijven zijn aan het effluent dat uit onze zuiveringen komt. In de periode 2022-2023 worden hiervoor systeemkeuzes uitgevoerd voor de rwzi's Camperlandpolder en

Kloosterzande om nader te bepalen welke stikstofbeperkende maatregelen moeten worden genomen om de stikstofbelasting op het watersysteem te verminderen.

Op de rwzi Walcheren wordt in samenwerking met de HZ - University of Applied Sciences een onderzoek uitgevoerd naar de technische installatie om invulling te geven aan deze opgave. Het onderzoek draagt bij aan kennisontwikkeling op dit gebied en onderzoekt tevens de mogelijkheid om effluent verder op te werken, zodat hergebruik in de landbouw mogelijk wordt. Deze onderzoeken maken deel uit van het project Belissima een project dat gedeeltelijk vanuit Topsector Kennis Instituut (TKI) Watertechnologie wordt gefinancierd. Daarnaast neemt het waterschap ook deel in het project EffluentFit4Food waarbij de effecten van de toepassing van effluent op gewassen wordt onderzocht. Het project wordt mede gefinancierd door de TKI Agri & Food. In beide projecten nemen meerdere partners deel waaronder andere waterschappen, bedrijven, HZ en universiteiten. Tenslotte neemt het waterschap ook deel aan het NWO project AquaConnect, waarbij onderzoek gedaan zal worden naar watervraag en aanbod (o.a. effluent) in Zeeuws-Vlaanderen. Dit sluit aan bij de voornemens van het waterschap voor een gebiedsonderzoek.

Voor het efficiënt zuiveren van afvalwater is het ook belangrijk dat het afvalwater zo min mogelijk wordt verdund met schoon water. We streven er naar om verdunning met regenwater zoveel mogelijk te beperken. We stimuleren het afkoppelen van regenwater van daken en verhardingen van het afvalwaterriool. Daarnaast zetten we in op het verminderen van andere schone waterstromen (rioolvreemd water), zoals grondwater en oppervlaktewater. Dat doen we samen met de Zeeuwse gemeenten en Evides in de Samenwerking Afvalwaterketen Zeeland (SAZ⁺). In het kader van de SAZ⁺ wordt in 2020 tezamen met de Zeeuwse gemeenten verder invulling gegeven aan de planvorming Stedelijke Wateropgave (SWO - zie Programma Watersystemen). Daarnaast worden in SAZ⁺ -verband activiteiten voortgezet die de operationele samenwerking tussen de verschillende partners verder uitbouwen.

Tenslotte gaat volgend jaar de situatie rondom de verwerking van industrieel afvalwater in de Kanaalzone in beeld worden gebracht. Mogelijk volgen hier in de toekomst nieuwe investeringen uit.

Op de rwzi Terneuzen wordt door Evides een membraanbioreactor beheerd voor de verwerking van een deel van het afvalwater. Het permeaat (water uit de MBR) wordt via een bewerkingsstap geleverd aan DOW Chemical BV als proceswater. Zowel Evides als het waterschap willen deze duurzame manier van samenwerking, dat een voorbeeld is van een circulaire economie, continueren. Onderhandelingen over de continuering van deze samenwerking vinden plaats. Bepalend voor de rwzi Terneuzen is het realiseren van een deelstroombehandeling of het in bedrijf houden van de MBR om te kunnen blijven voldoen aan de in de vergunning gestelde normen voor stikstof.

2.5 Programma bestuur en organisatie

Een doelmatig en rechtmatig bestuur en werkorganisatie zijn het uitgangspunt. Betrokken, gemotiveerde en gekwalificeerde medewerkers zijn essentieel voor het behalen van onze doelen. Ook zijn medewerkers onze ogen en oren waardoor zij zeer belangrijke spil in de uitvoering van ons werk zijn. Omgevingsgericht werken staat daarbij voorop. (Bron: Strategienota)

Prestaties Strategienota

Prestatie-indicator	Doel				
	2021	2022	2023	2024	2025
Medewerkertevredenheid en -betrokkenheid*	7,5	-	7,5	-	7,5
Ziekteverzuim (%)	≤4%	≤4%	≤4%	≤4%	≤4%
Investeringen gerealiseerd binnen het oorspronkelijk verleende krediet (+ max 10% en/of € 250.000,-)	90%	90%	90%	90%	90%
Investeringen gerealiseerd binnen de oorspronkelijke planning (+ max 6 maanden)	90%	90%	90%	90%	90%
Tevredenheid over het klantcontact	6,5	6,5	7,0	7,5	7,5
Vergunningaanvragen afgehandeld binnen de wettelijke termijn (%) **	98%	98%	98%	98%	98%
Bezwaren afgehandeld binnen de wettelijke termijn (%) **	98%	98%	98%	98%	98%
Digitalisering voldoet aan de Baseline Basis op Orde (%)	40%	60%	90%-100%	90%-100%	90%-100%
Baseline informatieveiligheid Overheid geïmplementeerd (%)	40%	60%	90%-100%	90%-100%	90%-100%
Medewerkertevredenheid over digitale werkomgeving*	-	7,5	-	7,5	-
Medewerkertevredenheid over fysieke werkomgeving*	-	7,5	-	7,5	-
Ongevallen met verzuim	0	0	0	0	0

* Dit wordt om het jaar gemeten

** Prestatie-indicator gebaseerd op aanpassing in Evaluatie en actualisatie Strategienota 2019-2023

Wat doen we om prestaties te realiseren

Democratisch & rechtmatig

Om als algemene vergadering (AV) toe te zien op de uitvoering van het vastgestelde (strategische) beleid van het waterschap zal het dagelijks bestuur de AV twee keer per jaar tussentijds informeren over de voortgang op strategische doelen, exploitatie en investeringen. Na afloop van het jaar legt het dagelijks bestuur verantwoording af met de jaarverslaggeving. De accountant zal hierbij een verklaring afgeven over de getrouwheid en de rechtmatigheid. We brengen in beeld wat de wetgeving op het gebied van open overheid betekent voor het openbaar maken van documenten en welke middelen daarvoor benodigd zijn.

Zowel ambtelijk als bestuurlijk besteden we jaarlijks aandacht aan integriteit. Bestuurders zullen begin 2022 een dilemmatraining krijgen over integriteitsvraagstukken, gevolgd door een moreel beraad. Dit wordt geleid door een specialistisch extern bureau. Ook voor personeel geldt dat er net als voorgaande jaren aandacht zal worden besteed aan integriteit.

Het wetsvoorstel Wet versterking decentrale rekenkamers strekt ertoe de regeling van de huidige rekenkamerfunctie in de Gemeentewet en de Provinciewet te laten vervallen. In het

voorstel worden provincies, gemeenten en waterschappen verplicht een rekenkamer in te stellen. Het wetsvoorstel is niet controversieel verklaard en de behandeling in de Tweede Kamer is voorzien eind 2021/begin 2022. De inbreng door de Unie van Waterschappen bij de behandeling van het wetsvoorstel in de Tweede Kamer bestaat op hoofdlijnen uit de volgende punten:

- **Vorm van de rekenkamer**
De waterschappen zijn voorstander van een model waarin het algemeen bestuur maximale ruimte heeft om de rekenkamer naar eigen behoefte in te richten. Het behoud van het model van de rekenkamerfunctie in de wet, waarvoor ook de VNG pleit, geeft hier invulling aan. In dit model kan het algemeen bestuur in een verordening kaders stellen aan (het werk van) de rekenkamer en blijft ook de mogelijkheid van zitting van AB-leden in de rekenkamer bestaan.
- **Moment van kracht worden**
De rekenkamer ondersteunt het algemeen bestuur van een waterschap. In maart 2023 worden nieuwe algemeen besturen gekozen. Als de verplichting voor de waterschappen op 1-1-2024 gaat gelden, kan het nieuwe algemeen bestuur zich uitspreken over de samenstelling van de rekenkamer die haar gaat ondersteunen. Daarom gaat de Unie pleiten voor inwerkingtreding op 1-1-2024 van de verplichting van het hebben van een rekenkamer voor de waterschappen.

In navolging van de gewijzigde wetgeving voor gemeenten, waarbij per boekjaar 2021 het college verantwoording gaat afleggen over de rechtmatigheid zal dit in de toekomst ook voor de waterschappen gaan gelden. De accountant zal dan geen oordeel meer geven over de rechtmatigheid in zijn controleverklaring maar het dagelijks bestuur. De rechtmatigheidsverantwoording van het dagelijks bestuur wordt dan onderdeel van de getrouwheidsverklaring van de accountant.

Als dit ook voor de waterschappen gaat gelden is dit van invloed op de inrichting van de verbijzonderde interne controle (VIC) die het waterschap uitvoert omdat deze een duidelijke relatie heeft naar de af te geven rechtmatigheidsverklaring. Het gaat om de inrichting van de VIC en de mogelijkheden voor de controlerend accountant om hiervan gebruik te maken. Hierbij moeten keuzes gemaakt worden over de positionering, de personele bezetting en het kostenaspect. De waterschappen ondersteunen de invoering van de rechtmatigheidsverantwoording en vragen deze in te laten gaan per verslagjaar 2025, zodat er voldoende tijd is voor voorbereiding.

Medewerkers

- Medewerkertevredenheid en -betrokkenheid

Tevreden en betrokken medewerkers zijn essentieel voor een goed werkende organisatie en een goede dienstverlening. We weten uit onderzoek dat tevreden en betrokken medewerkers "harder werken". Ook bevorderen tevreden en betrokken medewerkers het imago dat wij als werkgever hebben. Ondanks de ontwikkelingen (zowel intern als extern), die automatisch onzekerheid met zich meebrengen, willen we de tevredenheid en betrokkenheid van medewerkers wel vasthouden.

- Ziekteverzuim (%)

Een goed werkgever zorgt voor condities die een veilige en gezonde werkomgeving creëren. Het gaat hier zowel om fysieke veiligheid als om sociale veiligheid. Aandacht voor de arbeidsomstandigheden is hierbij cruciaal. Vandaar dat we het ziekteverzuim monitoren en analyseren en minimaal op hetzelfde (lage) percentage willen houden.

Participatiewet en Wet banenafpraak

Met de Participatiewet en de Wet banenafpraak ligt er voor werkgevers een verplichting om extra banen te realiseren voor mensen met een beperking. Met de banenafpraak wordt de Participatiewet ondersteund. Omdat de overheid de beoogde doelstelling in 2016 niet heeft

gehaald, is besloten om voor de sector overheid de Quotumwet in werking te stellen per 1 januari 2018. Het quotumpercentage voor de sector overheid is 2,95%.

Waterschap Scheldestromen heeft de verplichting om in 2023 ca. 20 banen te hebben gerealiseerd van 25,5 uur. Momenteel hebben we 4,24 banen gerealiseerd van 25,5 uur. Net als de meeste andere waterschappen hebben we dus nog een grote opgave om aan de Wet banenafpraak te gaan voldoen. Eind 2021 presenteert een student van de Hogeschool Zeeland haar afstudeerscriptie op dit onderwerp, met adviezen hoe er aan deze opgave uitvoering gegeven kan worden.

Knelpunten met betrekking tot de inzet van medewerkers

De beschikbare capaciteit (in samenhang met competenties en inzetbaarheid) is op dit moment onze grootste belemmering om de gewenste prestaties te realiseren. Dit wordt veroorzaakt door:

- **Overprogrammering**

Het al langere tijd doorschuiven van projecten (zowel investering als exploitatie) en activiteiten naar daarop volgende jaren, zorgt inmiddels voor een 'overprogrammering' ten opzichte van de beschikbare formatie (deze laatste groeit immers niet mee). Dit in combinatie met nieuwe taken voor het waterschap en toenemende werkzaamheden vanwege bijvoorbeeld wetgeving, zorgt ervoor dat er een risico is dat er onvoldoende capaciteit, kennis en competenties geleverd kunnen worden voor de te behalen prestaties. Bij de programmering van projecten wordt daarom een realistisch investeringsvolume voorgesteld. Deze overprogrammering heeft echter ook impact op medewerkers die betrokken zijn bij beheer en onderhoud. Hier is het maken van keuzes veel moeilijker waardoor de druk op de beschikbare capaciteit blijft bestaan.

- **Arbeidsmarkt**

Het tekort aan personeel neemt in veel sectoren toe. Ook bij het waterschap hebben we in toenemende mate te maken met niet of zeer moeilijk vervulbare vacatures. Dit leidt tot gaten in de formatie en dus tot knelpunten vanwege verminderde beschikbare kennis en capaciteit. De verwachting is dat deze vacatures aankomende winter slechts voor een deel kunnen worden ingevuld.

- **Competenties**

We bevinden ons in een transitie veroorzaakt door maatschappelijke ontwikkelingen (Omgevingswet, etc.) die andere competenties vereist dan we vanouds gewend zijn. Medewerkers moeten zich ontwikkelen, wat tijd kost. De tijd gaat ten koste van de noodzakelijke tijd voor het behalen van de prestaties.

- **Netto besteedbare uren**

In de landelijke CAO-overleggen zijn de laatste jaren afspraken gemaakt waardoor de netto besteedbare uren per medewerker afnemen. Denk hierbij aan regelingen voor ouderschapsverlof, IKB en de inzet van het PBB-budget voor vitaliteitsverlof. Omdat de toepassing van deze regelingen afhankelijk is van keuzes van medewerkers, is het bepalen van de impact bijzonder moeilijk.

- **Organisatieontwikkeling**

De huidige matrixstructuur zal worden aangepast naar een structuur met twee directeurs. Ook krijgt elke medewerker 1 professionele leidinggevende met affiniteit en kennis van de inhoudelijke werkzaamheden. De organisatieontwikkeling zal vanwege de benodigde extra inspanningen en aanpassingen in structuur en werkwijze onvermijdelijk leiden tot enig productieverlies.

Er lopen op dit moment diverse sporen om onze organisatie verder te ontwikkelen. Om te voorkomen dat we de medewerkers hiermee overbelasten en om te zorgen dat we op onderdelen echt voortgang gaan boeken, is het noodzakelijk om hierin te prioriteren en keuzes te maken: niet heel veel ontwikkelingen half oppakken, maar enkele ontwikkelingen prioriteit geven en afronden. Het boeken van concrete resultaten zal energie geven om vervolgens weer nieuwe zaken op te pakken. In het WBP en de Voorjaarsnota 2021 zijn de ontwikkelingen beschre-

ven waar het waterschap zich de komende jaren (verder) moet ontwikkelen. In het verlengde van deze richtinggevendende documenten wordt aan de onderwerpen informatiemanagement en Omgevingswet in 2022 de hoogste prioriteit gegeven. Belangrijkste redenen om voor deze 2 onderwerpen te kiezen zijn de enorme impact die ze hebben op vrijwel alles wat we als waterschap doen en de verplichtingen die we als waterschap hebben om aan wettelijke eisen en gemaakte afspraken te voldoen. M.b.t. de Omgevingswet zijn we ons bewust van de discussie rond de invoering en volgen de ontwikkelingen op de voet. Deze keuze betekent dat onze beperkte middelen, met name capaciteit en kennis, in eerste instantie voor deze onderwerpen worden ingezet en dus niet voor andere belangrijke onderwerpen zoals assetmanagement en procesmanagement. Dit hoeft niet te betekenen dat deze onderwerpen volledig stil komen te liggen. Binnen deze sporen kunnen keuzes gemaakt worden waarbij de ontwikkeling wordt beperkt tot specifieke onderdelen, die inpasbaar zijn binnen de beschikbare capaciteit. Door hier risicogestuurd keuzes in te maken, kunnen we toch belangrijke resultaten boeken, zonder de organisatie al teveel te belasten.

Belastingen & financiën

In deze begroting en meerjarenraming is voor 2022 een stijging van de lastendruk van 6,5% opgenomen. Dit is opgebouwd uit een kostenstijging van 4,5% (2% autonome stijging en 2,5% inflatie) en een verhoging van 2% voor het wegvallen van de precario opbrengsten. De stijging valt binnen de kaders van het WBP: stijging van 1% tot 2% per jaar, exclusief inflatie en rekening houdend met de afschaffing van de precariobelasting.

Er is bij het vaststellen van de kaders voor de begroting gerekend met een inflatie van 2,5%. Deze inflatie is gebaseerd op een inschatting van de CPI index en de GWW index. Deze indexen zijn de afgelopen periode sterk gestegen en bevinden zich gemiddeld boven dit niveau. We zullen in 2022 monitoren hoe deze zich verder ontwikkelen. Indien deze op een hoger niveau blijven, zullen we dat betrekken in de kaderstelling voor 2023.

Voor de jaren 2023-2025 is uitgegaan van een inflatiepercentage van 2%. Bij het opstellen van de betreffende begroting zal dit percentage worden geactualiseerd.

Voor 2023 resulteert dit in een lastendrukstijging van 4,01% passend binnen de 1-2% verhoogd met inflatie.

Op basis van het WBP is voor 2024 een lastendruk opgenomen van 7,95% en voor 2025 3,94%. Dit sluit aan bij het WBP waarin een gemiddelde stijging van 3,8% was voorzien exclusief inflatie(2%). Een gemiddelde van 5,8% per jaar. De hoge stijging in 2024 wordt veroorzaakt doordat veel kosten uit het WBP hun aanvang hebben in 2024. Bij het opstellen van de begroting 2024 zal gekeken worden naar een gelijkmatig tarievenverloop. De externe kosten, formatie en investeringen uit het WBP zijn per programma opgenomen en toegelicht.

De netto schuldquote moet gezond blijven: lager dan 250%. Dit is de schuld in verhouding tot de inkomsten van het waterschap. In de praktijk betekent dit dat de bestedingen van de investeringen in deze bestuursperiode verlaagd zijn tot gemiddeld € 30 miljoen netto per jaar. Het volume is in de Voorjaarsnota 2020 verhoogd met € 4,4 miljoen voor de investering van de zonnepanelen en in de Voorjaarsnota 2021 met € 0,8 miljoen (vanaf 2022) voor investeringen vanuit het WBP.

De schuldquote komt in deze meerjarenraming niet boven de 250%. Na 2025 leidt het hoge investeringsniveau tot een opwaartse druk op de schuldquote. Gezien de hoge investeringsopgave zal er gekeken worden naar driehoek "ambitie, lastendruk en schuld" om te komen tot een acceptabele schuldquote.

Als de dividendopbrengst van de aandelen Nederlandse Waterschapsbank structureel hoger uitvalt dan € 3 miljoen kan dit worden ingezet om toekomstige tegenvallers op te vangen (incidenteel) en investeringen (structureel) over te hevelen naar de exploitatie. In de begroting 2022 / meerjarenraming tot en met 2025 is € 3 miljoen dividend opgenomen.

We streven naar een weerstandsvermogen dat ruim voldoende is (waardering B). Dat betekent dat we genoeg algemene reserves hebben om risico's te kunnen opvangen. In de periode 2022-2025 is sprake van een "A" waardering (uitstekend).

Projecten

- Investerings gerealiseerd binnen het oorspronkelijk verleende krediet (+ max 10% en/of € 250.000,-)
- Investerings gerealiseerd binnen de oorspronkelijke planning (+ max 6 maanden)

We streven er uiteraard naar om de geplande investeringen binnen de tijdsplanning (conform het kredietvoorstel) en het budget (het door de AV verleende krediet) te realiseren. Wanneer door omstandigheden respectievelijk meer dan 6 maanden of 10% van het krediet wordt afgevoerd, dan wordt een nieuwe planning of financiële prognose ter goedkeuring aan de AV voorgelegd.

Dienstverlening & draagvlak

-Tevredenheid over het klantcontact

Waterschap Scheldestromen voert haar werkzaamheden uit voor de Zeeuwse burger en de bedrijven en instellingen in ons beheergebied. Dit willen we op een omgevingsgerichte manier doen en hier willen we ons als waterschap verder in ontwikkelen. Een goed voorbeeld hiervan is het pilot-onderzoek Quick Scan Waterschapsdemocratie wat in de zomer van 2021 is uitgevoerd. Op basis van de reacties is de Verbeteragenda Scheldestromen opgesteld met daarin een drietal concrete acties om de waterschapsdemocratie te verbeteren. De Verbeteragenda is vastgesteld in de AV van 6 oktober 2021. De acties hebben we direct opgepakt en leveren ook input voor ons participatiebeleid, wat in 2022 wordt opgesteld. Naast ons dagelijks contact in ons beheergebied blijven we op zoek naar nieuwe manieren om in contact te zijn met burgers, bedrijven en instellingen. De implementatie van de Omgevingswet in 2022 en de organisatieontwikkeling bieden ook kansen voor het verbeteren van de samenwerking met burgers, bedrijven en instellingen.

-Vergunningaanvragen en bezwaren afgehandeld binnen de wettelijke termijn (%)

Het als bevoegd gezag verlenen van vergunningen en het afhandelen van meldingen op basis van de Waterwet en daarmee samenhangende regelgeving (zoals de keur). Dit is een klantvraag-gedreven proces. Dit is inclusief de situaties van samenloop, waarbij andere waterbeheerders adviezen verstrekken. Om deze prestatie te realiseren zal worden gemonitord of de capaciteit voor afhandeling van vergunningen voldoende is om het aantal aanvragen voor vergunningen tijdig af te handelen.

Doelstelling hierbij is via het zoveel mogelijk reguleren van :

- het gebruik maken van waterstaatswerken (activiteiten in, op en rondom waterstaatswerken of beschermingszone);
- het onttrekken van water uit en het brengen van water in oppervlaktewaterlichamen;
- het onttrekken van grondwater en het infiltreren van water in de bodem;
- het lozen in oppervlaktewaterlichamen of op een zuiveringstechnisch werk, leveren van een bijdrage aan het bereiken van de waterdoelstellingen.

Omgevingswet

Om te kunnen voldoen aan de wettelijke eisen die vanuit de Omgevingswet aan onze organisatie gesteld gaan worden is het minimaal noodzakelijk om:

- de Waterschapsverordening te actualiseren en het DSO-loket in te richten
- het VTH-proces in te richten (moet 1 juli 2022 gereed zijn)
- de VTH-keten incl. de plantoetsing effectiever en in lijn met de Omgevingswet in te richten

Genoemde onderdelen moeten prioriteit krijgen om ervoor te zorgen dat we op tijd voldoen aan de wettelijke eisen. Mochten er wijzigingen optreden in de planning van de invoering van de Omgevingswet, dan kan worden gekozen voor andere prioriteiten. Vanwege openstaande vacatures zal eerst een voorstel worden voorgelegd om de organisatiestructuur m.b.t. plan-toetsing en vergunningverlening als onderdeel van de gehele VTH-keten effectiever in te richten. Dit zal in samenhang met de overige structuurvoorstellen worden bekeken.

Maatschappelijke opgaven en samenwerking

Er wordt in toenemende mate een beroep gedaan op het waterschap als het gaat om diverse opgaven en samenwerkingsverbanden met andere organisaties. We hebben de neiging om aan alle verzoeken tegemoet te komen, echter vaak zonder een zorgvuldige afweging van onze eigen belangen en mogelijkheden. Deze werkwijze heeft tot gevolg dat we vaak onvoldoende inzet en kwaliteit leveren in deze samenwerkingsverbanden en daar ook op aangesproken worden. Dit leidt tot werkdruk bij medewerkers, onvoldoende resultaat en een slecht imago. Als waterschap willen we graag blijven samenwerken, maar alleen wanneer het meerwaarde heeft. Dit vereist goede afstemming tussen bestuurlijke en ambtelijke wensen en mogelijkheden. Het vereist van ons een meer responsieve en netwerkende manier van samenwerken waar we ons nog in moeten bekwamen. We stellen voor dit uit te werken in een opleidingsplan waarin de ontwikkeling van vaardigheden en competenties op het gebied van samenwerking, relatiebeheer en procesmanagement de aandacht krijgen.

Faciliteiten

Digitale werkomgeving

-Digitalisering voldoet aan de Baseline Basis op Orde (%)

In 2018 en 2020 hebben de waterschappen zich gecommiteerd om 20 resp. 22 afspraken genoemd in de Baseline Basis op Orde van de Unie van Waterschappen gezamenlijk voor te bereiden en per waterschap na te komen.

De baseline bevat 4 thema's:

- Digitale dienstverlening op orde
- Organisatie en samenwerking op orde
- Informatie op orde
- Informatieveiligheid en privacy op orde

In de Strategienota 2019-2023 is gesteld dat onze digitalisering in 2023 voldoet aan de Baseline Basis op orde van de Unie van Waterschappen. We voldoen hiermee aan de maatschappelijke verwachtingen van een moderne overheid. De kwaliteit van onze gegevens en digitale voorzieningen is dan op peil. Inwoners en bedrijven hebben digitaal toegang tot de informatie die zij nodig hebben. We gebruiken daarvoor in principe de kanalen en standaarden die andere overheden ook gebruiken. We hebben het Beleid Informatievoorziening opgesteld op om bij te dragen aan het realiseren van de doelstellingen van de organisatie en de behoeften van onze medewerkers.

In de komende jaren worden op basis van het Beleid Informatievoorziening en het Informatieveiligheidsbeleid maatregelen opgesteld om in eind 2023 te voldoen aan de Baseline Basis op orde en de Baseline informatieveiligheid Overheid. Belangrijk daarbij is dat risico's in beeld worden gebracht en dat het eigenaarschap van bedrijfsmiddelen (assets) wordt belegd en geborgd in de processen.

Het vastgestelde beleid informatievoorziening is een eerste uitwerking richting de verplichting die in 2018 is aangegaan vanuit de Sectorscan Digitalisering en de hierop gebaseerde Baseline Basis op Orde. De verdere uitwerking en implementatie is gestagneerd vanwege het gebrek aan voldoende beschikbare capaciteit en kennis over dit onderwerp. Dit heeft een sterk remmend effect op de ontwikkeling van onze organisatie omdat informatiemanagement van invloed is op vrijwel alle processen. Grote impact is voorzien in de duidelijke centrale aanstu-

ring (op strategisch niveau) in de vorm van een Chief Information Officer die onlangs is aangehouden. Daarnaast is naar aanleiding van het WBP besloten om 3 fte aan te trekken voor “data op orde” binnen primaire programma’s. Er zijn dus belangrijke stappen gezet, maar het zal tijd kosten om op het juiste niveau van informatiemanagement te komen. Hiervoor is het noodzakelijk dat het beleid verder wordt uitgewerkt, keuzes worden gemaakt over de bijbehorende structuur, de werkwijze wordt geïmplementeerd en vacatures worden ingevuld. De komende jaren zal er dus voldoende prioriteit gegeven moeten worden aan dit omvangrijke en complexe onderwerp.

-Baseline informatieveiligheid Overheid geïmplementeerd (%)

De Baseline Informatieveiligheid Overheid (BIO) is in de Ministerraad van 14 december 2018 vastgesteld voor het Rijk en al het interbestuurlijk verkeer van het Rijk met overige overheden. Op grond van dit ministerieel besluit is de BIO van toepassing verklaard voor alle waterschappen en daarmee ook waterschap Scheldestromen. De BIO bestaat uit 114 maatregelen waaraan Scheldestromen dient te voldoen om aantoonbaar haar informatieveiligheid op orde te hebben.

In 2021 is het informatieveiligheidsplan vastgesteld. Om de implementatie van dit plan te realiseren is in de 2e begrotingswijziging programmabegroting 2021 budget gereserveerd om het vereiste volwassenheidsniveau te behalen. Het beleid en plan is nadrukkelijk integraal gemaakt voor zowel de kantoorautomatisering als de industriële automatisering.

-Medewerker tevredenheid over digitale werkomgeving

Een digitale werkomgeving (DWO) is het digitale platform waar medewerkers de beschikking hebben over alle informatie, kennis, mensen en tools die zij nodig hebben om hun werk te doen. Met de digitale werkomgeving streven we naar positieve uitkomsten zoals (verhoogde) productiviteit, innovatie, wendbaarheid, medewerkerstevredenheid- en betrokkenheid en een betere klantbeleving.

De medewerkerstevredenheid over de digitale werkomgeving wordt o.a. bepaald door de digitale volwassenheid van de communicatie, digitale samenwerking en het kennismanagement. Uit studie blijkt dat werknemers die gebruikmaken van een digitale werkomgeving niet alleen productiever zijn, maar ook beschikken over meer motivatie, tevredener zijn met hun beroep en spreken over een beter welzijnsgevoel.

Fysieke werkomgeving

-Medewerkertevredenheid over fysieke werkomgeving

Met de fysieke werkomgeving wordt ernaar gestreefd om een efficiënte en aantrekkelijke werkomgeving te realiseren voor de medewerkers. De werkomgeving voor onze medewerkers is zo ingericht dat flexibel, tijd- en plaats onafhankelijk werken mogelijk is binnen de bestaande werkplekken op hoofdkantoren en andere waterschap locaties.

Momenteel wordt onderzocht welke voorwaarden/uitgangspunten er gesteld worden aan de organisatie voor het werken op de kantoren na Covid-19.

-Ongevallen met verzuim

Een goed werkgever zorgt voor condities die een veilige en gezonde werkomgeving creëren. Het gaat hier zowel om fysieke veiligheid als om sociale veiligheid. Aandacht voor de arbeidsomstandigheden is hierbij cruciaal. Vandaar dat we streven naar nul arbeidsgerelateerde ongevallen met verzuim.

ARBO/veiligheid

Feitelijk geven we op dit moment geen invulling op dit onderdeel van de bedrijfsvoering en wordt er geen capaciteit op ingezet. Er is echter meer nodig dan bemensing: de oude werkwijze heeft aangetoond dat we zeer kwetsbaar waren door kennis en verantwoordelijkheden te concentreren bij 1 deskundige. Het lijkt voor de hand te liggen om te streven naar meer gedeelde verantwoordelijkheid. Er moet een keuze gemaakt worden voor de invulling (ARBO of KAM) en over het tijdpad en ambitieniveau voor ontwikkeling en implementatie.

Exploitatie

x € 1.000

kosten- en opbrengstsoorten	Begroting		Meerjarenraming		
	2021 incl. 2 ^{de} begr. wijz.	2022	2023	2024	2025
externe kosten	14.243	16.428	17.884	19.130	20.142
externe opbrengsten	3.404-	-4.147	-3.733	-3.773	-3.778
personeelskosten	15.853	17.442	18.009	18.594	19.198
rente en afschrijving	3.525	3.709	4.036	3.877	3.875
Netto kosten programma bestuur en organisatie	30.217	33.432	36.196	37.828	39.437

Toelichting belangrijkste financiële afwijkingen in de exploitatie:

Externe kosten

De externe kosten zijn in 2022 € 2.186.000,- hoger dan de begroting 2021. In 2022 verwachten we een toename van automatiseringskosten met € 1.240.000,- door onder andere het project informatieveiligheid en hogere kosten voor licenties. De extra kosten voor informatieveiligheid worden in 2022 en 2023 gedekt uit de daarvoor gevormde bestemmingsreserve voor respectievelijk € 624.000,- en € 555.000,-.

Daarnaast is er in 2022 een stijging van de kosten van aanslagoplegging en invordering opgenomen van € 550.000,-. De opbrengst invorderingskosten is niet meer verdisconteerd in de afrekening van Sabewa. De opbrengst invorderingskosten wordt apart als opbrengst aan de deelnemers doorbetaald (zie hieronder de hogere opbrengst).

De onderhoudskosten tractie zullen als gevolg van stijgende brandstofkosten en ouder materieel met € 253.000,- stijgen.

Vanaf 2024 zijn de kosten op basis van het WBP structureel verhoogd met € 60.000,- voor innovatie.

Gelijk aan de vorige meerjarenraming zijn er bedragen vanuit de investering overgeheveld naar de exploitatie. In het betreffende begrotingsjaar zullen we bezien om welke investeringen dit gaat. De kosten van deze overheveling zijn voorlopig ondergebracht bij het programma bestuur en organisatie. Het gaat om € 440.000,- in 2023, € 730.000,- in 2024 en € 700.000,- in 2025.

Externe opbrengsten

De opbrengsten zijn in 2022 € 743.000,- hoger dan begroot in 2021. Voor € 525.000,- gaat dit om de doorbetaling van Sabewa voor de opbrengst invorderingskosten. Deze opbrengst is vanaf 2022 niet meer verdisconteerd in het te betalen aandeel aan Sabewa, maar wordt apart verrekend. De overige stijging heeft betrekking op de verhuur van eigendommen (strandexploitatie en verhuur parkeerterreinen).

Personeelskosten

Naast de stijging voor de nieuwe CAO en de sociale lasten zoals vermeld bij het Programmaplan in hoofdstuk 2 is hieronder voor dit programma de formatiestijging toegelicht.

In 2022 stijgt de formatie ten opzichte van de begroting 2021 met 14,5 fte. Een stijging van de reguliere formatie van ca. 5 fte en een stijging vanuit het WBP van 9,5 fte.

De reguliere stijging heeft voornamelijk betrekking op de inzet voor informatieveiligheid, privacy, inzet op cultuur van de organisatie en de inzet voor grondverwerving.

Op basis van het WBP stijgt de formatie in 2023 en 2024 voor het programma bestuur en organisatie met respectievelijk 7,5 en 15 fte. In 2023 gaat dit om een uitbreiding van het ingenieursbureau met een team van 7,5 fte voor de nieuwe normering van de waterkeringen. In 2024 is hiervoor een verdere uitbreiding van 15 fte opgenomen. De kosten hiervan worden voor 90% doorbelast aan de betreffende projecten.

Rente en afschrijving

Voor de nieuwe investeringen is gerekend met een gemiddelde afschrijvingstermijn van 10 jaar op basis van het bestuurlijk bestedingsvolume.

Investerings

x € 1.000

Investerings	Prognose besteding*			
	2022	2023	2024	2025
onderhanden investeringen	1.706	318	-	-
nieuwe investeringen	3.836	2.559	3.405	2.546
netto prognose besteding Bestuur & Organisatie	5.541	2.877	3.405	2.546

Overzicht investeringen en voorgenomen bestedingen begroting 2022, meerjarenraming 2022-2025

Programma/beleidsveld	Voorgenomen kredieten			voorgenomen bestedingen netto				
	bruto	subsidie/ bijdrage	netto	2022	2023	2024	2025	>=2026
Bestuur & Organisatie								
Nieuwe investeringen								
Begroting 2022, machtiging								
PRJ1419 Aank./vervangen auto's 2022	1.675	-37	1.637	1.637	-	-	-	-
PRJ1516 Aank./vervangen tractiemiddelen 2022	2.506	-307	2.198	2.198	-	-	-	-
Begroting 2022, separaat	-	-	-	-	-	-	-	-
2023								
PRJ1420 Aank./vervangen auto's 2023	632	-14	618	-	618	-	-	-
PRJ1517 Tractiemiddelen 2023	896	-54	841	-	841	-	-	-
PRJ1545 Vervanging bedrijfsm (pc mob tabbl.)	1.000	-	1.000	-	1.000	-	-	-
2024								
PRJ1421 Aank./vervangen auto's 2024	816	-156	661	-	-	661	-	-
PRJ1518 Aank./vervangen tractiemiddelen 2024	791	-47	744	-	-	744	-	-
PRJ1544 Inf.Veiligheid:fysieke toegangscontr	2.100	-	2.100	-	100	2.000	-	-
2025								
PRJ1422 Aank./vervangen auto's 2025	163	-3	160	-	-	-	160	-
PRJ1523 Verv.warmte-/koude instal. kant.Mb-2	1.900	-600	1.300	-	-	-	1.300	-
PRJ1546 Aank./verv. tractiemiddelen 2025	1.206	-120	1.086	-	-	-	1.086	-
Nieuwe investeringen	9.504	-994	8.510	3.836	2.559	3.405	2.546	-
Onderhanden investeringen				1.706	318	-	-	-
Totaal Bestuur & Organisatie				5.541	2.877	3.405	2.546	-

Toelichting:**Onderhanden investeringen****PRJ1338 vervanging Peilboot Meermin III**

Maart 2021 is gestart met de bouw van de nieuwe peilboot (bruto/ netto € 2.540.000,-). Ondanks dat de uitvoering wordt gekenmerkt door nodige aanpassingen als gevolg van een tekort aan onderdelen of lange levertijden, ligt de bouw nog steeds op schema. De peilboot zal in het tweede kwartaal van 2022 worden opgeleverd aan het waterschap. De financiële afwijkingen zijn beperkt, waardoor het er voorsnog naar uit ziet dat de bouw binnen het toegekende budget kan plaatsvinden.

PRJ1487 Vervanging centrale warmte/koude voorziening kantoor Middelburg

De gezamenlijke aanbesteding met de gemeente Middelburg in 2019 is geannuleerd wegens te hoge kosten van de aanbieder. Besloten is de aanbesteding door te schuiven en nu slechts de kritische delen van de installatie te vervangen. Dit betreft de regelkasten en het gebouwbeheerssysteem. Om overlast in kantoor te voorkomen is ervoor gekozen het installatiedeel wat zich boven de plafonds bevindt - indien noodzakelijk - in de jaren 2021 / 2023 te vervangen, jaarlijks gemiddeld ongeveer € 105.000,-.

Na overleg met de gemeente Middelburg bestaat nu het idee de gezamenlijke aanbesteding uit te stellen naar 2030 (uitvoeringsjaar).

Argumenten hiervoor zijn:

- de installatie is geheel afgeschreven, dus geen afschrijvingskosten meer;
- uit een recente rapportage die wij hebben laten uitvoeren door DNWG blijkt dat de installatie nog operationeel kan worden gehouden tot in 2030 tegen acceptabele (financiële) risico's;
- het is niet duidelijk hoe er in de kantoren gewerkt gaat worden "na Corona". Hybride werken - dus deels thuis - lijkt de nieuwe norm te worden;
- uitstel tot 2030 geeft misschien kansen om dan technieken toe te passen die nu nog in ontwikkeling of nog niet uitgerijpt zijn.

Met uitstel van deze investering naar 2030 krijgen we wat meer tijd om in te kunnen spelen op factoren die nu nog niet duidelijk zijn.

PRJ1522 Aanleg zonnepanelen terreinen en gebouwen

In de Strategienota 2019-2023 is vastgelegd dat het waterschap een substantiële bijdrage wil leveren aan de energietransitie. We streven ernaar om in 2025 100% energieneutraal te zijn door enerzijds energiebesparing en anderzijds door opwekking van duurzame energie. In dat kader is het voorstel van het dagelijks bestuur behandeld in de algemene vergadering van 19 februari 2020. Daarbij is ingestemd met het opnemen van een investering van € 4.460.000,- in de meerjarenraming voor de aanleg van zonnepanelen. Hierdoor wordt voor ongeveer 2/3 deel de ambitie voor een energieneutraal waterschap gerealiseerd. Het uitvoeringskrediet is in de algemene vergadering op 1 juli 2021, opgehoogd naar € 5.263.000,-. Dit betreft € 4,573 miljoen voor fase 1 (oorspronkelijk € 3,473 miljoen) en € 690.000,- voor fase 2. Voor fase 3 resteert nog een investeringsruimte van € 249.000,- om via de AV aan te vragen als uitvoeringskrediet. Een extern bureau heeft inmiddels een evaluatie uitgevoerd naar de wijze waarop het project is opgepakt en heeft daarbij aanbevelingen gedaan om projecten beter te beheersen.

De zonnepanelen worden op een achttal locaties van het waterschap worden aangelegd, met name bij zuiveringsinstallaties. Eind juli 2020 hebben wij hiervoor de toekenningsbeschikkingen van de SDE+ subsidie ontvangen tot een bedrag van € 2,1 mln met per locatie een maximaal te ontvangen bedrag. De subsidie wordt verstrekt over de aan het net geleverde kwh energie in de komende 15 jaar. De te ontvangen subsidie zal in de exploitatie worden verantwoord. De aanleg van de zonnepanelen op 7 locaties (fase 1) dient conform de subsidie eis eind 2021 te worden afgerond. 1 locatie dient te worden afgerond voor september 2022 (fase

2). Bij RWZI Mastgat (fase 1) is er een risico omdat Delta waarschijnlijk niet tijdig kan voorzien in de terugleveraansluiting. Omdat hier sprake is van een niet direct door het waterschap te beïnvloeden risico, wordt voor deze locatie een 'gemotiveerd' uitstel ingediend voor de SDE-subsidiedatum waarop de installatie in bedrijf moet zijn. Voor de RWZI locatie Waarde (fase 2) vindt de verdere voorbereiding van de realisatie plaats waarbij in de aanpak gestuurd wordt op het in bedrijf stellen vóór de SDE-subsidiedatum.

Nieuwe investeringen 2022, machtiging:

PRJ1419 Aankoop/vervanging auto's 2022 (krediet € 1.675.000,- bruto / € 1.637.000,- netto)
In 2022 worden weer diverse voertuigen aangeschaft en ingeruild wegens het bereiken van een bepaalde leeftijd of het bereiken van een bepaald aantal contractueel afgesproken kilometers. Uiteraard hangt de werkelijke aanschaf en inruil af van de situatie in 2022. Het rijden van meer of minder kilometers kan een oorzaak zijn van een afwijkend investeringspatroon.

PRJ1516 Aankoop/vervanging tractiemiddelen 2022 (krediet € 2.506.000,- bruto/ € 2.198.000,- netto)

Op basis van een geactualiseerd vervangingsschema voor tractiemiddelen is het bedrag geraamd voor de vervanging / aankoop van de tractiemiddelen in 2022.

Nieuwe investeringen 2022, separaat aan te vragen

In het programma Bestuur en organisatie worden in 2022 geen projecten separaat aangevraagd.

Investeringen 2023-2025

Hierna is een toelichting gegeven op de projecten voor de komende periode waar ten opzichte van de vorige meerjarenraming een wijziging heeft plaatsgevonden in de raming van de projectkosten.

PRJ 1544 informatieveiligheid fysieke toegangscontrole (krediet € 2.100.000,- bruto/netto), De zonering en het sleutelbeheer bij de buitenobjecten dient - op basis van eerdere onderzoeken en projectvoorstellen - verbeterd te worden om fysieke toegang, sabotage of vernieling van kritieke assets te voorkomen.

PRJ1420 (krediet € 632.000,- bruto/€ 618.000 netto), PRJ1421 (krediet € 816.000,- bruto/€ 661.000 netto), PRJ1422 (krediet € 163.000,- bruto/€ 160.000 netto), Aankoop/vervanging auto's 2023-2025

Op basis van de voorziene inruildatum wegens leeftijd van de auto's of gereden kilometers zijn de bedragen geraamd die nodig zijn voor de vervanging en aanschaf. Een eventuele keuze voor elektrisch rijden is in deze prognoses nog niet meegenomen. Momenteel wordt onderzocht om het gehele of een deel van het wagenpark, dat in de periode 2022-2025 vervangen wordt, te leasen in plaats van te kopen.

De reden om voor lease te kiezen is het sneller kunnen leveren van geschikte voertuigen volgens de eisen van de klant (gebruikers binnen het waterschap), maar ook om te kunnen voldoen aan de Klimaatvoorwaarden van de Nederlandse regering, UvW en de eisen die waterschap Scheldestromen zelf stelt in de komende jaren.

De komende jaren gaat er veel gebeuren op het gebied van uitstoot en emissies, mede ingegeven door de eisen die door de overheid worden gesteld en die wij als waterschap naar buiten willen dragen. Dit zou kunnen worden ondervangen door inzet van elektrische voertuigen of voertuigen die op H₂O rijden of een combinatie van deze energievormen.

Het waterschap is een calamiteitenorganisatie en bepaalde voertuigen (zoals de 4x4's die aan de kust rijden) dienen altijd bedrijfszeker/paraat te staan. Momenteel zijn er voor deze 4x4's naast de huidige dieselmotoren nog geen alternatieven op elektrisch- of H₂O-gebied beschikbaar.

baar die ook te gebruiken zijn voor de dagelijkse werkzaamheden. Zodra de kans er is om over te gaan, dan willen wij niet beperkt zijn in een vaste merkleverancier. Door te leasen zijn we niet gebonden aan één vaste merk leverancier, maar kan de leasemaatschappij het voertuig aanbieden wat op dat moment gewenst is, merk onafhankelijk.

De looptijd van leasecontracten is maximaal 60 maanden (5 jaar). Als gekozen wordt voor lease dan zullen de investeringen voor auto's geheel of gedeeltelijk vervallen.

PRJ1517 (krediet € 896.000,- bruto/€ 841.000 netto), PRJ1518 (krediet € 791.000,- bruto/€ 744.000 netto), PRJ1546 (krediet € 1.206.000,- bruto/€ 1.086.000 netto), Aankoop/vervanging tractie 2023-2025

Op basis van het in de zomer geactualiseerde vervangingschema tractiemiddelen zijn de bedragen geraamd die nodig zijn voor de vervanging/aankoop tractiemiddelen in deze periode.

Overige ontwikkelingen

Buitendienst

De visie op het werken buiten 2020 - 2025 is gebaseerd op de uitgangspunten om uniform, integraal, procesgericht, risico gestuurd en omgevingsgericht te werken. Om tot een verdere invulling te komen van het werken buiten wordt gekeken naar het serviceniveau van de dienstverlening aan burgers en bedrijven (ook in samenwerking andere overheden/organisaties), de kosten van het uitvoeren van onderhoud in eigen beheer versus uitbesteden en welke werkzaamheden moeten we zelf doen om die kennis te behouden om met ons werk de juiste kwaliteit en service te kunnen verlenen. De uitkomst zal de basis vormen voor de verdere invulling van onder andere de benodigde tractiemiddelen naar de toekomst toe. Besloten is om tot de zomer van 2024 geen wijzigingen door te voeren in de buitendienst en het tractiematerieel waarvan de afschrijvingstermijn verstreken is, te vervangen.

Covid en het waterschapswerk

De covid-pandemie duurt voort, maar inmiddels is de algemene situatie verbeterd en wordt er steeds meer mogelijk. We zijn gewend geraakt aan meer digitaal en thuis werken. De impact van covid verschilt per persoon en per situatie, maar de lange duur van de pandemie blijft voor iedereen moeilijk. Directe gevolgen zoals uitval van medewerkers, maar ook doorwerkingen in bijvoorbeeld revalidatietrajecten (verminderde netto productiviteit) en de wereldwijde grondstoffenmarkt, zijn moeilijk voorspelbaar. De kantoren zullen meer als (digitale) ontmoetingsplaats voor de medewerkers en externen worden gebruikt. Dat vraagt om aanpassingen van gebouwen, overleg ruimten en concentratieplekken, evenals mogelijke aanpassingen aan systemen en informatievoorzieningen.

- *Productiviteit, werkplezier, opleidingen en werkomgeving*

Het (langdurig) ziekteverzuim is in 2021 toegenomen. Een directe relatie met covid kunnen we vanwege de AVG niet aantoonbaar maken, maar wordt wel verondersteld. Ook trainingen en opleidingen op locatie zijn uitgesteld vanwege de coronamaatregelen. De gedeeltelijke terugkeer naar kantoor brengt arbeidsvreugde met zich mee, maar ook een hogere kans op besmettingen en veranderende wensen voor gebruik van het gebouw (werkplek wordt ontmoetingsplek; hybride werken) en ICT.

- *Projecten*

Bij projecten waarvoor grondverwerving of gebiedsparticipatie nodig is, nemen de mogelijkheden om gesprekken te voeren met eigenaren weer toe. Dit is echter wel individueel afhankelijk van de bereidheid van betrokkenen voor een fysiek gesprek. De overspannen markt qua grondstoffen leidt tot hogere kosten en/of uitloop van projecten.

- *Onderhouden en Bedienen*

De langere levertijden en hogere kosten van materialen blijven een aandachtspunt.

In verband met covid is in 2021 de reguliere jaarlijkse wegininspectie uitbesteed om de kwaliteit van de verharding conform CROW te bepalen ten aanzien van de eisen voor veiligheid, comfort en beeld. In 2020 was deze vanwege covid vervallen. Afhankelijk van de ontwikkelingen kan dit volgende jaren weer zelf worden opgepakt. Door de dagelijkse bemonstering en analyses op de rwzi's als gevolg van Covid-19 zijn de bemonsteringskosten in de begroting 2022 € 400.000,- hoger. Daar deze in 2021 vergoed zijn door het RIVM via de Unie van Waterschappen, is dit in 2022 ook zo in de begroting verwerkt.

- **Belastingopbrengsten**

Voor de belastingopbrengsten zijn de gevolgen momenteel lastig in te schatten. In de jaarrekening 2020 is in afstemming met de accountant voor de bedrijven een hogere toevoeging aan de voorziening belastingdebiteuren gedaan om het risico te beperken. We kunnen constateren dat er geen sprake is van een hoger bedrag aan openstaande belastingdebiteuren, de omvang ligt in lijn met voorgaande jaren. De mogelijke gevolgen van de coronacrisis voor de belastingopbrengsten verwachten we eind 2021 / begin 2022 in beeld te hebben. Er vindt overleg plaats door de Unie van Waterschappen met het kabinet over de compensatie van deze gerealiseerde inkomstenderving.

Risico's

We maken als organisatie een ontwikkeling door van taakgericht naar procesgericht, waarbij de integrale resultaten en de omgeving centraal komen te staan. Daarvoor gaan we de komende jaren anders werken, denken en doen. Momenteel worden de huidige processen verbeterd en worden nieuwe rollen gedefinieerd. Vanaf 2020 zijn we in de nieuwe processen gaan werken en zijn de nieuwe rollen ingevuld. Dit betekent dat een aantal medewerkers binnen de organisatie andere werkzaamheden is gaan verrichten. Een (tijdelijk) risico is dat er nieuwe en/of aanvullende kennis en ervaring noodzakelijk is, die (nog) niet direct beschikbaar zal zijn.

De ervaring leert dat een frictiebudget noodzakelijk is bij een organisatieontwikkeling. Een dergelijk budget kan worden ingezet voor het oplossen van tijdelijke knelpunten m.b.t. capaciteit en/of kennis die ontstaan door de organisatieontwikkeling. De hoogte van het benodigde frictiebudget zal gedurende de komende 6 maanden in beeld worden gebracht.

2.6 Belasting- en algemene opbrengsten

In dit programma worden de belastingopbrengsten en overige algemene opbrengsten opgenomen die de kosten van het waterschap dekken.

Exploitatie

x € 1.000

kosten- en opbrengstsoorten	Begroting		Meerjarenraming		
	2021 incl.2 ^{de} begr. wijz	2022	2023	2024	2025
externe kosten	71	-	-	-	-
externe opbrengsten	-2.639	-630	-630	-630	-630
personeelskosten					
dividendopbrengst	-2.300	-3.000	-3.000	-3.000	-3.000
belastingopbrengst (inclusief oninbaar/ kwijtschelding)	-97.294	-103.564	-107.720	-116.386	-120.969
Netto kosten programma belasting- en algemene opbrengsten	-102.162	-107.194	-111.350	-120.016	-124.599

Toelichting belangrijkste financiële afwijkingen in de exploitatie:

Externe kosten

-

Externe opbrengsten

De externe opbrengsten bestaan in 2022 uit de raming voor leges en retributies. De retributies zijn in 2022 verhoogd met bij € 0,1 miljoen op basis van de retributieverordening zoetwatervoorziening Tholen en St Philipsland.

Ten opzichte van 2021 is de precario-opbrengst van circa € 2,1 miljoen vervallen. Het wegvallen van de precario-opbrengst is in deze begroting opgevangen door een extra stijging van de waterschapsheffing van 2%. Het waterschap heeft er bij de nutsbedrijven op aangedrongen om deze wegvallende kosten in hun tarieven te verdisconteren zodat er sprake is van gelijkblijvende maatschappelijke kosten voor de burgers en bedrijven.

Dividend

In de begroting 2022 is rekening gehouden met een dividendopbrengst van de aandelen Nederlandse Waterschapsbank van € 3 miljoen. Ten opzichte van 2021 een stijging op basis van de verwachte uitkeringen. De NWB is voornemens de komende jaren een hoger dividend uit te keren. Besluitvorming over de hoogte van uitkeringen vindt jaarlijks door de NWB plaats bij de bestemming van het jaarrekeningresultaat.

Conform het waterschapsprogramma zal extra een dividendopbrengst, boven de € 3 miljoen, worden ingezet om tegenvallers op te vangen en investeringen over te hevelen naar de exploitatie.

Belastingopbrengst

De geraamde bruto-opbrengsten van de waterschapsbelastingen voor 2021 tot met 2025 worden onderstaand per heffing gespecificeerd. Tevens zijn de gerealiseerde opbrengsten over 2020 opgenomen.

Waterschapsbelasting	Bedragen x € 1.000					
	Rekening 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Meerjarenraming		
				2023	2024	2025
Watersysteemheffing ingezetenen	19.005	19.493	21.004	22.009	24.039	25.182
Watersysteemheffing gebouwd	30.051	31.903	34.429	35.861	39.646	41.514
Watersysteemheffing ongebouwd	12.372	11.287	12.119	12.655	13.830	14.491
Watersysteemheffing natuurterreinen	226	264	287	298	324	339
Zuiveringsheffing	34.160	35.865	37.436	38.682	40.399	41.383
Verontreinigingsheffing	594	730	739	764	798	817
Totaal belastingopbrengst	96.408	99.539	106.014	110.268	119.036	123.725
Kwijtschelding / oninbaar	-2.652	-2.245	-2.450	-2.548	-2.650	-2.756
Totaal netto	93.756	97.294	103.564	107.720	116.386	120.969
Lastendruk (belastingopbrengst)			6,5%	4,01%	7,95%	3,94%

De lastendrukstijging in 2022 bedraagt 6,5% ten opzichte van 2021. Dit is opgebouwd uit een kostenstijging van 4,5% (2% autonome stijging en 2,5% inflatie) en een verhoging van 2% voor het wegvallen van de precario opbrengsten. De stijging valt binnen de kaders van het Waterschapsprogramma: stijging van 1% tot 2% per jaar, exclusief inflatie en rekening houdend met de afschaffing van de precariobelasting.

In 2022 is voor kwijtschelding € 1.850.000,- en voor oninbaar € 600.000,- begroot. In totaal een stijging van € 195.000,- ten opzichte van de begroting 2021 op basis van de realisatie van de afgelopen jaren.

In 2024 is sprake van een hogere lastendruk omdat diverse kosten uit het WBP hun aanvang hebben in 2024. Het gemiddelde van 2024 en 2025 sluit aan bij het WBP waarin een gemiddelde stijging van 3,8% was voorzien exclusief inflatie(2%). Een gemiddelde van 5,8% per jaar. De definitieve besluitvorming hierover zal bij de begroting 2024 plaatsvinden.

Voor een verdere toelichting wordt verwezen naar paragraaf 3.5 Waterschapsbelastingen.

Meerjarige ontwikkelingen

Aanpassing belastingstelsel

I De Unie-voorstellen aanpassing belastingstelsel

In de Ledenvergadering van de Unie van Waterschappen van december 2020 heeft besluitvorming plaatsgevonden over de voorstellen tot aanpassing van het belastingstelsel. De besluitvorming had betrekking op drie onderwerpen:

1. Het oplossen van urgente knelpunten en de voorstellen om een aantal “meekoppelkansen” verder te brengen.

Als knelpunten waren benoemd:

- a. De weeffout in de watersysteemheffing waarbij binnen de huidige systematiek door de hoge waarde van infrastructuur de hele categorie ongebouwd te maken krijgt met hogere tarieven als de verhoudingen binnen de categorie wijzigen;
- b. Een gelijkmatige ontwikkeling van de tarieven voor alle categorieën binnen de watersysteemheffing is niet mogelijk;
- c. Het gebruik van mens en milieubelastende stoffen bij het meten, bemonsteren en analyseren van het afvalwater bij de heffingsformule voor de zuiveringsheffing en verontreinigingsheffing.

De Unie heeft voor het oplossen van de knelpunten in de watersysteemheffing voorstellen gedaan voor een nieuwe kostentoedelingmethode, de tariefdifferentiatie wegen te beperken tot 100% en de waterschappen binnen de watersysteemheffing gebouwd de mogelijkheid te geven om voor woningen en niet-woningen een verschillend tarief te hanteren.

Voor de zuiveringsheffing en de verontreinigingsheffing zijn voorstellen gedaan voor een nieuwe heffingsformule, waarbij een aantal nieuwe parameters is ingebouwd. Verder zijn er voorstellen gedaan om er voor te zorgen dat waterschappen en bedrijven binnen die nieuwe heffingsformule onderbouwd kunnen voorkomen dat een te lage resp. te hoge aanslag wordt opgelegd.

Ten aanzien van de “meekoppelkansen” zijn als voorstellen vastgesteld:

- a. de waterschappen de mogelijkheid te geven om de kosten van zogenaamde plusvoorzieningen apart in rekening te brengen;
- b. de tariefdifferentiatie voor glasopstanden te behouden;
- c. voorstellen waarmee ingespeeld kan worden op waardevol afvalwater;
- d. de waterschappen de mogelijkheid te geven om maatregelen die de kosten van hemelwater beperken, te financieren uit de opbrengst van de zuiveringsheffing;
- e. het eigenaarschap voor het actualiseren van de tabel afvalwatercoëfficiënten over te dragen aan de Unie van Waterschappen.

2. Mogelijkheden om te komen tot een wendbaarder belastingstelsel dat makkelijker kan meebewegen met ontwikkelingen in de opgaven.

3. Het toekomstbestendiger maken van de gehele bekostiging van het Nederlandse waterbeheer.

II Stand van zaken voorstellen

1. Wetgevingstraject voorstellen knelpunten en meekoppelkansen

Om de voorstellen ten aanzien van de knelpunten en meekoppelkansen verder te brengen is wijziging van de Waterschapswet nodig. Na de toezending van de brief met de voorstellen aan de minister werd duidelijk dat VNO-NCW bedenkingen heeft bij de voorstellen ten aanzien van de tariefdifferentiatie gebouwd. De Unie heeft meerdere malen gesproken met VNO-NCW met als doel alsnog steun te krijgen voor het uitgangspunt dat achter het voorstel van de tariefdifferentiatie lag: het bieden van de mogelijkheid voor een gelijkmatigere lastenontwikkeling binnen de watersysteemheffing.

Parallel aan de gesprekken met VNO-NCW overleggen het ministerie van IenW en de Unie veelvuldig over de wettelijke verankering van de voorstellen. Volgens de huidige inschattingen zouden de eerste aanslagen op grond van het nieuwe stelsel in 2025 opgelegd kunnen worden.

2. Fiscaal-juridisch onderzoek naar een flexibeler stelsel

De laatste wijzigingen in het belastingstelsel van de waterschappen dateren uit 2007. Nadien zijn er nagenoeg geen wijzigingen doorgevoerd. Wijzigingen in het belastingstelsel zijn ingewikkeld en duren lang. De waterschappen hebben aangegeven dat het wenselijk is dat het belastingstelsel sneller en flexibeler in kan spelen op de wensen en eisen uit de omgeving.

De Unie heeft daarom gevraagd aan de minister om samen te verkennen wat de mogelijkheden zijn om te komen tot een wendbaarder stelsel. Hiervoor is inmiddels een gezamenlijke opdracht geformuleerd in de richting van een extern bureau.

3. Vervolgtraject toekomstbestendige bekostiging waterbeheer

De waterschappen hebben al langere tijd meer wensen om het belastingstelsel aan te passen dan de urgente knelpunten en meekoppelkansen. In de brief van de Unie van december 2020 zijn onder andere als wensen benoemd:

- mogelijkheden om goed gedrag te belonen, eventueel buiten de fiscaliteit om;
- betere toepassing van het principe de vervuiler betaalt, bijvoorbeeld door het belasten van diffuse bronnen;
- betere toepassing van het beginsel de kostenveroorzaker betaalt;
- het woonruimteforfait in de zuiverings- en verontreinigingsheffing.

De minister van IenW is bereid om hierin samen de vervolgstappen te zetten. Daarbij ligt er ook de relatie naar vragen vanuit de Tweede Kamer om een nadere uitwerking naar de grondwaterheffing, de belasting op leidingwater en het meer op basis van waterverbruik heffen van de zuiverings- en verontreinigingsheffing.

De Unie en de minister zijn dit vervolgtraject gestart door een externe partij een verkenning te laten uitvoeren naar de manier waarop genoemde onderwerpen het beste in samenhang met elkaar verder gebracht kunnen worden. Die verkenning zal plaatsvinden binnen en buiten de waterschapssector.

2.7 Overkoepelende thema's

Klimaatadaptatie

Vanuit het kernteam klimaatadaptatie wordt binnen Zeeland, samen met provincie en de 13 gemeenten, invulling gegeven aan de klimaatadaptiestrategie Zeeland (KASZ). Er worden 4 onderwerpen opgepakt: wateroverlast (trekker SAZ+), overstromingen (trekker Waterschap Scheldestromen), hitte (trekker gemeente Middelburg) en droogte (trekker gemeente Tholen). Eind 2021 zal de KASZ bestuurlijk worden vastgesteld. Parallel aan dit traject wordt op basis van de bouwstenen uit deze KASZ en conform de opdracht uit de Strategienota een eigen Waterschap Klimaatadaptiestrategie (WKAS) opgesteld. Deze zal gelijktijdig met de KASZ (eind 2021) worden vastgesteld.

Duurzame energie en circulaire economie

Duurzame energie

Prestatie-indicator	Doel				
	2021	2022	2023	2024	2025
Percentage energieneutraal *	**	60%	80%	90%	100%
Energiebesparing per jaar *	**	1%	1%	1%	1%

* Prestatie-indicator gebaseerd op aanpassing in Evaluatie en actualisatie Strategienota 2019-2023

** Doelstellingen pas per 2022 opgesteld (in 2021 wordt hier al wel reeds over gerapporteerd)

Onze energiedoelen voor 2020 zijn in 2020 behaald (doelrealisatie 42% eigen opwek) en gemiddeld meer dan 2% energiebesparing/jaar). Vanaf 2021 richten op onze nieuwe energieambities voor 2025.

In de Strategienota heeft het waterschap de ambitie vastgelegd om in 2025 100% energieneutraal te zijn. Dit doen we door enerzijds energie te besparen (doelstelling 1% per jaar), en anderzijds energie op te wekken.

In 2021 is een Energie Efficiency Plan opgesteld voor de periode 2021-2025, waarin concrete maatregelen zijn opgenomen om deze doelen te bereiken.

- Percentage energieneutraal (%)

Het waterschap streeft naar 100% energieneutraliteit in 2025. Dat betekent dat in 2025 de energieopwekking gelijk moet zijn aan het energieverbruik.

Onder het energieverbruik wordt verstaan het primaire energieverbruik van onze gebouwen en installaties, en van het eigen wagenpark en materieel.

Onder de energieopwekking wordt verstaan:

- de opwekking van biogas uit zuiveringslib;
- de opwekking van elektriciteit uit duurzame bronnen (zon, wind, waterkracht) door het waterschap zelf;
- de opwekking van energie bij de slibeindverwerking door SNB, naar rato van aandeelhouderschap;
- de duurzame afzet van houtige biomassa uit rooiwerkzaamheden.

Waterschap zal in de aanpak van het energieneutraal worden gebruik maken van een mix aan maatregelen die vallen onder bovenstaande vormen van energieopwekking en energiebesparing.

In 2021 is het grootschalige toepassing van zonnepanelen bij gebouwen en zuiveringsinstallaties aanbesteed en inmiddels vinden de eerste voorbereidende werkzaamheden plaats. Met de investering wordt 75 tot 80 procent van de oorspronkelijke doelstelling voor zonnepanelen (5.300 kWp) bereikt. Hoewel er nochtans een positieve businesscase is pakt deze wel minder positief uit dan was voorzien. Deze ontwikkeling wordt meegenomen in de periodieke beoordeling van de gekozen aanpak voor energieopwekking. In 2022 zal op bestuurlijk niveau worden bezien welke maatregelen nodig zijn om de energiedoelstelling in 2025 te realiseren. Naast de eigen realisatie van zonnepanelen onderzoeken we de kansen voor het opwekken van duurzame energie door derden op onze waterschapeigendommen en doen actief mee in pilotprojecten. Dit draagt bij aan het streven van het waterschap om door beschikbaarstelling van de terreinen aan derden voor duurzame energieproductie een bijdrage te leveren aan de regionale energietransitie. Hiermee wordt mede invulling gegeven aan de Zeeuwse Regionale Energiestrategie waarin Scheldestromen nauw betrokken is.

- Energiebesparing per jaar (%)

We blijven inzetten op een verdere verlaging van het energieverbruik en daarmee ook de CO2 uitstoot. We zullen voorstellen uitwerken die betrekking hebben op onze kantoren, zuiveringsinstallaties en gemalen en ook het wagen- en machinepark. Dit is inmiddels verwerkt in een nieuw Energie- en Efficiëntieplan (planperiode 2021-2025).

Circulaire economie

Prestatie-indicator	Doel				
	2021	2022	2023	2024	2025
Circulair is een gunningscriterium in aanbestedingen (%)	15%	65%	100%	100%	

-Circulair is een gunningscriterium in aanbestedingen (%)

Het waterschap wil bijdragen aan een circulaire economie. De verwachting was dat in 2020/2021 op landelijk niveau meer duidelijkheid zou komen over wat circulair aanbesteden is. Dit blijkt lastiger dan verwacht waardoor er nog onvoldoende grip is op de uitwerking van de doelstelling. Scheldestromen koopt al wel circulair in, maar in welke mate kan niet goed vastgesteld worden. Deze ontwikkeling is ook geconstateerd in het WBP 2022-2027 (WBP). Aanpak van het knelpunt wordt via het implementatieplan van het WBP opgepakt. De verwachting is dat het implementatieplan medio Q1 van 2022 wordt opgeleverd.

Leefomgeving

Bij veel dagelijkse werkzaamheden en projecten heeft Scheldestromen invloed op de leefomgeving in Zeeland. Denk hierbij aan het landschap, natuur, cultuurhistorie en mogelijkheden voor recreatie. Onze medewerkers hebben daar dagelijks aandacht voor en werken actief samen met andere partijen. We zoeken naar mogelijkheden om eenvoudig en betaalbaar een extra bijdrage aan onze omgeving te leveren. Dit doen we bijvoorbeeld door werkzaamheden anders aan te pakken en vooraf na te denken of maatregelen relatief eenvoudig kunnen meegenomen in het werk. Dit borgen we in onze werkprocessen. We promoten dat bij ontwikkelingen en het uitvoeren van werkzaamheden meekoppelkansen worden benut om de biodiversiteit te verbeteren. We blijven de Visie Biodiversiteit 2018 uitvoeren. Waar nodig, bijvoorbeeld voor cultuurhistorie en mogelijkheden voor recreatie, stellen we waterschapsbreed beleid op. Zo is in 2021 een inspiratiedocument Biodiversiteit opgesteld samen met Zeeuwse natuurorganisaties. Het biodiversiteitsbeleid heeft ook een prominente plaats gekregen in WBP 2022-2027 (WBP) en maakt onderdeel uit van de Koers die Scheldestromen de komende 6 jaar wil varen en ontwikkelen. Voor cultuurhistorie is, in de 2e begrotingswijziging programmabegroting 2021, een bestemmingsreserve gevormd voor een bedrag van € 0,5 miljoen. In

het verleden zijn diverse objecten met een cultuurhistorische waarde gerestaureerd. Op basis van een prioriteringslijst is één Rijksmonument, te weten Beaufortsluis, en zeven andere objecten met een zeer hoog cultuurhistorische waarde gerestaureerd. Vanwege de staat van onderhoud en verkeersveiligheid worden de duikers Buthdijk (Axel) als eerste opgepakt. De Buthdijk (Axel) heeft een hoog cultuurhistorische waarde. De overige objecten met zeer hoge cultuurhistorische waarde worden in de komende planperiode ingepland.

Innovatie & kennis

We zetten kennis en innovatie in om ons werk beter te doen. De omvang en complexiteit van de opgaven maken dat we anders moeten kijken naar onze manier van werken en vragen extra aandacht in de opbouw van kennis en competenties binnen het waterschap. (Bron: Waterschapsbeheerprogramma 2022-2027)

In het Wbp 2022-2027 staat dat kennis en innovatie noodzakelijke middelen zijn om in te kunnen spelen op de complexe opgaven waar het waterschap mee van doen heeft of krijgt. Daarvoor moet er anders worden gekeken naar de opbouw van kennis en competenties binnen het waterschap. In 2022 zal er in samenwerking met het onderwijs (waaronder met de Hogeschool Zeeland) worden ingezet op het onderzoeken van mogelijkheden voor de opbouw van kennis.

Verder wordt in 2022 gestart met de implementatie van het nieuwe innovatiebeleid. Dit zal gebeuren op basis van het implementatieplan dat in het eerste kwartaal van 2022 door een organisatiebreed vertegenwoordigd projectteam wordt opgeleverd. Speerpunten voor de implementatiefase zijn:

1. Innovatie wordt een strategisch instrument om de organisatiedoelen te bereiken. De effectiviteit daarvan wordt inzichtelijk gemaakt, zodat er indien nodig kan worden bijgestuurd op de inzet van het instrument.
2. Het innovatieproces krijgt een vaste plek in de structuur van de organisatie. Daardoor kunnen ideeën worden ontwikkeld tot innovaties en worden innovatieresultaten daadwerkelijk worden geborgd in de dagelijkse processen en activiteiten.
3. De innovatiecultuur wordt gefaciliteerd, zodat de gedachte “hoe kan het beter?” gemeengoed wordt binnen de organisatie. De vaardigheden voor ontwikkelen en succesvol toepassen van innovaties wordt beheerst door alle medewerkers.
4. Het ontwikkel en implementatie pad voor innovatie is beheersbaar door tussentijdse evaluatiemomenten en mogelijkheden voor bijsturing van het beleid.

Parallel aan de uitvoering van het implementatieplan in 2022 wordt er een communicatieplan innovatie opgesteld. De doelen van dit plan zijn het versterken van de innovatiecultuur binnen het waterschap middels interne communicatie en het vergroten van de externe zichtbaarheid van het waterschap door middel van communicatie over innovaties.

Crisisbeheersing

Prestatie-indicator	Doel				
	2021	2022	2023	2024	2025
Crisis oefeningen uitgevoerd en geëvalueerd	0	1	1	1	

In 2022 wordt in ieder geval één grote systeem oefening voor de crisisorganisatie georganiseerd. Mogelijk dat met kleinschaligere oefeningen, met name op het gebied van dijkbewaking en het falen van waterkeringen, wordt aangesloten met zowel nationale als internationale

partners. Vanuit crisisbeheersing zullen bij voorkeur meerdere organisatie onderdelen tegelijkertijd worden beoefend. De doelen zijn informatiemanagement (netcentrisch werken), leren en/of verbeteren van de procedures, werkwijze, bevoegdheden en competenties van de crisisteams. Daarnaast wordt ook het samenwerken van de crisisteams met andere veiligheidspartners, zoals Veiligheidsregio Zeeland en Rijkswaterstaat, een doel. Voor zowel de jaarlijkse systeemtest, als daadwerkelijke crises worden de deelnemers van de crisisorganisatie steeds opgeleid en getraind. De oefening en eventuele crises worden geëvalueerd en daarna wordt de PDCA-cyclus doorlopen om het proces crisisbeheersing te verbeteren.

De bezetting van de calamiteitenorganisatie is afgelopen jaar verbeterd. Wel is er een grote achterstand in het actualiseren van beleid en de calamiteitenplannen. In 2022 zullen we de aanpak van het opstellen en actualiseren van onze calamiteitenplannen herzien. Hierbij zal er een verschuiving plaats moeten vinden van de uitwerking gericht op de technische aanpak, die op basis van vakmanschap etc. binnen de organisatie op de meeste plaatsen goed geborgd is, naar de aanpak van calamiteiten op basis van risicobenadering en het beschrijven van handelingsperspectieven inclusief de actieve aanpak van de communicatie. Het ontwikkelen van benodigde kennis en ervaring binnen de calamiteitenorganisatie (Opleiden, Trainen, Oefenen), het werken op basis van risicobenadering en met handelingsperspectieven inclusief bijbehorende procedures en documenten is niet op korte termijn realiseerbaar. Dit betekent dat de eerste jaren de calamiteitenorganisatie nog niet op het beoogd ambitieniveau zal acteren met daarbij behorende risico's op met name de effectiviteit en kwaliteit.

3 Paragrafen betreffen de financiële positie

3.1 Ontwikkelingen sinds het vorige begrotingsjaar

De ontwikkelingen hebben grotendeels betrekking op inflatie, loonontwikkelingen en rente. Deze zijn hieronder bij de uitgangspunten opgenomen en verwerkt in deze begroting en meerjarenraming. Daarnaast is de precario opbrengst vanaf 2022 vervallen.

3.2 Uitgangspunten en normen

Bij het opstellen van de begroting 2022 zijn onderstaande uitgangspunten gehanteerd. Voor de vergelijking zijn ook de uitgangspunten van de begroting 2021 opgenomen.

	Begroting jaar 2021	Begroting jaar 2022	toelichting
Inflatie	1,5%	2,5%	Voor de externe kosten is in 2022 gerekend met een stijging van 2,5%. Vanaf 2023 is voorlopig een percentage van 2% gehanteerd, actualisatie vindt plaats bij het opstellen van de begroting voor het betreffende boekjaar.
Loonontwikkeling	3,75%	3,75%	Vanaf 2022 is rekening gehouden met een stijging van 3,75% voor de nog af te sluiten CAO per januari 2022, de stijging van de pensioenpremie en overige sociale lasten.
Gemiddelde omslag(rente):	1,63%	1,659%	Gerekend met huidige rentekosten (leningenportefeuille) + rente lang nieuwe leningen (financieringsbehoefte).
Rente lang geld rekening courant	0,50% 0,0%	0,5% 0,0%	Voor 2022-2024 is rekening gehouden met 0,5%. In 2025 2% (rente lang).
Bestuurlijk bestedingsvolume investeringen	31,1 mln	€ 32,8 mln	In 2022 is uitgegaan van € 32,8 miljoen. Voor 2023 van € 39,1, in 2024 en 2025 van € 50,8 miljoen.
Onvoorzien	€ 0,1 mln	€ 0,1 mln	Per programma € 20.000,-.

3.3 Incidentele baten en lasten

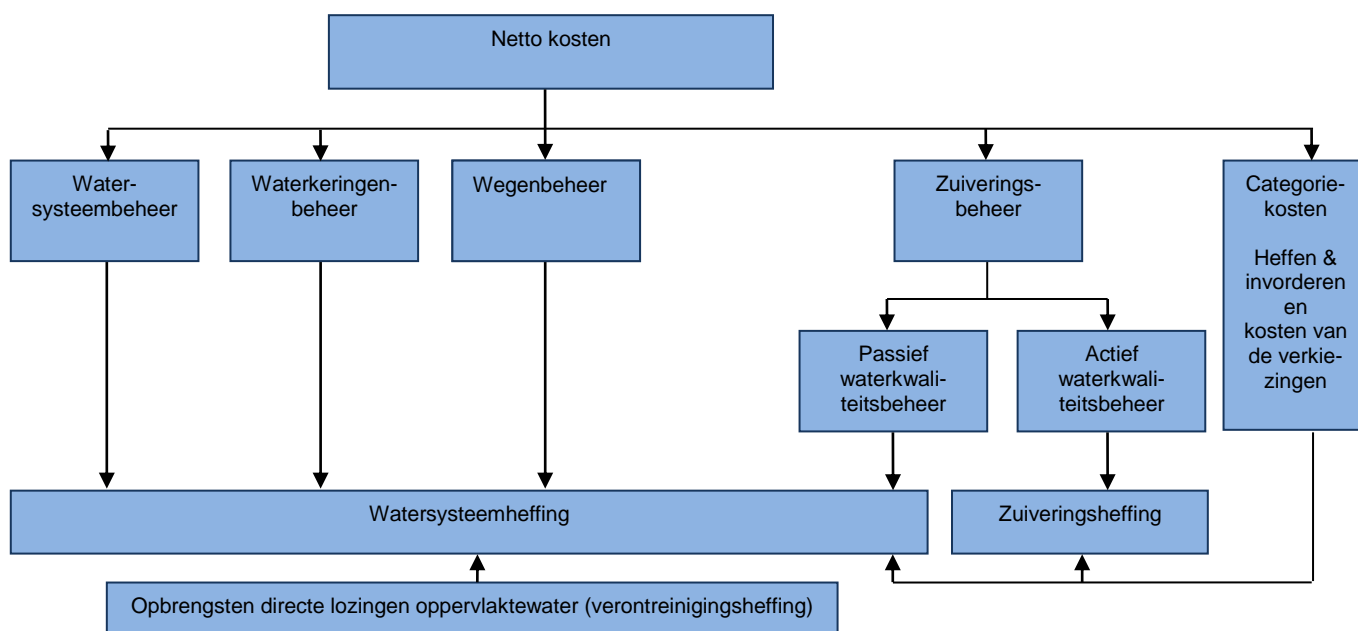
In onderstaande tabel staan de incidentele lasten en baten in 2022. Er is gekozen om naast de mutaties uit de reserves enkel bedragen boven de € 100.000,- op te nemen. Dit bedrag is gelijk aan het met de accountant afgesproken rapportagebedrag voor het rapporteren van fouten en onzekerheden.

Incidentele baten en lasten per programma (groter dan € 100.000,-)	x € 1.000,-	
	Lasten	Baten
Waterkeringen		
- -		
Watersystemen		
- PWO Kennisontwikkeling en basis op orde (WBP)	265	
- Subsidieprogramma LEADER	125	
Wegen		
- Gebiedsgerichte aanpak tbv Wegen en basis op orde (WBP)	140	
Afvalwaterketen		
- Basis op orde en effluent (WBP)	130	
Bestuur en organisatie		
- Kosten voor assetmanagement (uit bestemmingsreserve)	80	
- Kosten voor informatieveiligheid (uit bestemmingsreserve) en basis op orde (WBP)	764	
-		
Mutaties in reserves		
Algemene reserves (onttrekking watersysteembeheer en zuiveringsbeheer)		80
Bestemmingsreserves (m.u.v. bestemmingsreserves voor kapitaallasten)		1.379
Totaal	1.504	1.459

Voor een toelichting op de bovenstaande posten mag verwezen worden naar het betreffende programma.

3.4 Kostentoerekening

In de nota “kostentoerekening en onderbouwing tarieven 2011” is de methodiek van de doorberekening van personeelslasten, kapitaallasten en ondersteunende kosten naar de primaire taken vastgelegd. Dit resulteert in een bedrag aan netto kosten per taak en uiteindelijk in de te realiseren opbrengsten voor de watersysteemheffing en zuiveringsheffing. Hierna is dit schematisch weergegeven.

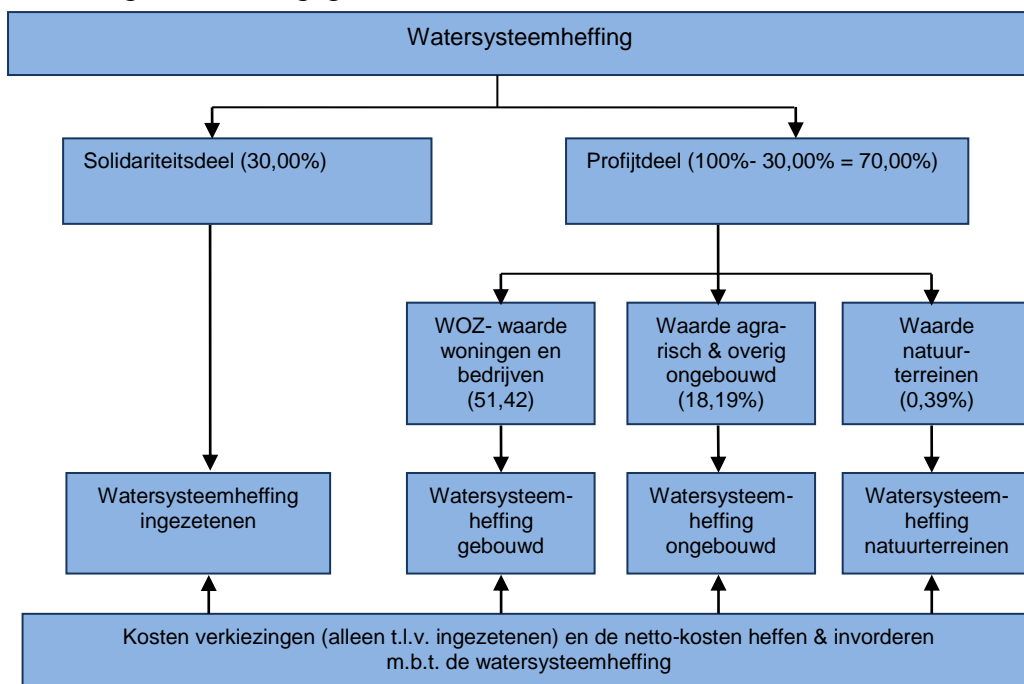
Als de totale benodigde opbrengst zuiveringsheffing is bepaald kan op basis van het aantal vervuilingseenheden het tarief voor de zuiveringsheffing worden berekend.

De benodigde opbrengst voor het watersysteembeheer wordt op basis van de Kostentoedelingsovereenkomst 2021 toegerekend aan de belanghebbende categorieën. In de kostentoedelingsovereenkomst zijn voor het watersysteembeheer per categorie de volgende kostenaandelen vastgelegd:

Ingezetenen	30,00%
Gebouwd	51,42%
Ongebouwd	18,19%
Natuurterreinen	0,39%

De tarieven kunnen vervolgens bepaald worden op grond van de heffingseenheden.

In het hierna volgende schema is de kostentoedeling voor het watersysteemheffing voor de verschillende categorieën weergegeven:

3.5 Waterschapsbelastingen

Belastingheffingen

De totale netto kosten van het waterschap worden gedekt door drie heffingen:

Watersysteemheffing

Met deze heffing worden de netto kosten van het totale watersysteembeheer gedekt. Hierin is ook het wegenbeheer begrepen want waterschap Scheldestromen heft geen afzonderlijke wegenheffing.

Verontreinigingsheffing

De verontreinigingsheffing wordt geheven van degenen die direct lozen op het oppervlaktewater (iba's, septictanks). Deze opbrengst komt ten goede aan het watersysteembeheer.

Zuiveringsheffing

Met deze heffing worden de netto kosten van het transporteren en zuiveren van het afvalwater en de slibverwerking gedekt.

Heffingsgrondslag (belastingeenheden) 2022-2025

Voor de berekening van de tarieven en de ontwikkeling daarvan zijn de volgende belastingeenheden gehanteerd.

Eenheden	2021	2022	2023	2024	2025
Woonruimten	169.500	171.000	171.500	172.000	172.500
Woz-waarden in € 1.000,-	55.530.000	59.326.000	62.886.000	65.401.000	68.017.000
Ha. Ongebouwd	145.300	145.500	145.200	144.900	144.600
Ha. Natuurterreinen	27.800	28.000	28.200	28.400	28.600
Vervuilingseenheden zh	552.700	552.000	552.000	552.000	552.000
Vervuilingseenheden vh	11.200	10.900	10.900	10.900	10.900

De heffingsgrondslagen voor de diverse heffingen zijn gebaseerd op de door SaBeWa Zeeland gerealiseerde opbrengsten over de voorgaande jaren, de tot en met juni 2021 gerealiseerde opbrengsten en een eigen inschatting op basis van de ontwikkeling van de eenheden in de afgelopen jaren.

Voor de WOZ-waarde is door SaBeWa in augustus een prognose afgegeven. Voor de bepaling van de WOZ-waarden is als uitgangspunt 2021 + 6,6% gehanteerd voor waarde- en areaalontwikkeling (6,0% + 0,60%) ten opzichte van de prognose per 30 juni voor 2021. In totaal een stijging van 6,8% ten opzichte van begroting 2021. Vanaf 2023 is een inschatting van 6,0% als waarde- en areaalontwikkeling opgenomen, jaarlijks zal dit worden bijgesteld op basis van actuele ontwikkelingen.

Vanaf het belastingjaar 2022 wordt overgegaan naar de waardebepalingen op basis van gebruikersoppervlakte. De Waarderingskamer heeft van haar bevoegdheid gebruik gemaakt om tot een uniforme wijze van taxeren over te gaan. Motivatie hiervoor is het streven naar kwaliteit, uniformiteit, duidelijkheid en doelmatigheid. Het aspect uniformiteit heeft de Waarderingskamer gebracht tot het besluit om landelijk uniform de gebruikersoppervlakte te gaan gebruiken voor de taxatie van de woningen. Tot en met waardebepaling 2021 (peildatum 1-1-2020) worden diverse meetvoorschriften gebruikt (bijv. bruto vloeroppervlak (BVO) of netto vloeroppervlak (NVO) en gebruikersoppervlakte en bruto inhoud. Deze diversiteit draagt niet bij aan de beeldvorming over uniforme uitvoering van de Wet WOZ.

Bij het opmaken van de prognoses voor de waarde gebouwd per 1-1-2022 op basis van de gebruikersoppervlakte, was niet inzichtelijk wat de uitkomst hiervan zal zijn. De prognose is nog

gedeeltelijk gebaseerd op een inschatting van wat het gevolg is van de overgang naar de nieuwe meetmethode. Voor de aanslagoplegging 2022 zal hierover meer duidelijkheid zijn. Bij een substantieel hogere uitkomst dan nu als prognose is opgenomen, zal het tarief gebouwd naar beneden bijgesteld worden. Een voorstel hiervoor zal dan uiterlijk in januari 2022 (aanslagoplegging februari 2022) aan de algemene vergadering aangeboden worden.

Op basis van de prognose voor 2021 stijgt het aantal hectares als grondslag voor de aanslagen watersysteemheffing met 200 ha. Voor 2021 is de prognose 146.074 ha. Daarnaast is er een inschatting van de omzetting naar bebouwde hectares gebouwd en natuur. Op basis van de prognose voor 2021 is het aantal ha natuur voor 2022 geraamd op 28.000. De jaren daarna is een jaarlijkse stijging opgenomen van 200 hectare.

Voor het aantal woonruimten (basis voor de watersysteemheffing ingezetenen) wordt voor 2022 een stijging verwacht van 1.500 eenheden (realisatie/prognose per juni 2021) en voor de jaren daarna een jaarlijkse stijging van 500 eenheden.

De prognose van het aantal vervuilingseenheden zuiveringsheffing voor 2022 is ten opzichte van de begroting 2021 verlaagd met 700 eenheden: een stijging in 2022 voor de huishoudens met 1.300 v.e.'s (totaal 420.000 ve.) en een daling voor de meetbedrijven met 2.000 v.e. (totaal 132.000 v.e.). Beide op basis van de realisatie / prognose per 30 juni 2021. Voor 2022 en volgende jaren is vooralsnog geen verdere verhoging of verlaging toegepast.

Voor het aantal vervuilingseenheden verontreinigingsheffing wordt een daling verwacht van 300 eenheden.

Tarieven heffingen

De tarieven voor het betrokken begrotingsjaar worden opgenomen in de vast te stellen wijzigingen van de belastingverordeningen. De belastingopbrengsten zijn berekend aan de hand van deze tarieven en de geraamde belastingeenheden die in de vorige tabel zijn opgenomen. De lastendrukstijging voor 2022 bedraagt 6,5% en is doorgerekend naar tarieven per categorie.

Per belastingcategorie is er sprake van een verschillende tariefontwikkeling. De oorzaken voor de verschillende tariefstijgingen per belastingcategorie zijn het verschil in kostenontwikkeling bij het zuiveringsbeheer en het watersysteembeheer, de inzet van reserves voor tariefegalisatie en de ontwikkeling van het aantal heffingseenheden.

Voor de totale belastingopbrengst per belasting mag verwezen worden naar de tabel in hoofdstuk 2.6 belasting- en overige opbrengsten.

Belastingtarieven					Meerjarenraming		
	2020	2021	2022	Stijgingspercentage	2023	2024	2025
Watersysteemheffing ingezetenen per woonruimte	€ 112,24	€ 115,00	€ 122,83	+6,81%	€ 129,13	€ 140,59	€ 146,84
Watersysteemheffing gebouwd % van de WOZ-waarde	0,05589%	0,05745%	0,05803%	+1,02%	0,05740%	0,06099%	0,06141%
Watersysteemheffing ongebouwd per hectare	€ 85,35	€ 77,68	€ 83,29	+7,22%	€ 87,72	€ 96,04	€ 100,83
Watersysteemheffing natuurterreinen per ha.	€ 8,18	€ 9,50	€ 10,25	+7,89%	€ 10,62	€ 11,48	€ 11,89
Zuiveringsheffing per vervuilingseenheid	€ 62,36	€ 64,89	€ 67,82	+4,51%	€ 69,26	€ 72,34	€ 74,10
Verontreinigingsheffing per vervuilingseenheid	€ 62,36	€ 64,89	€ 67,82	+4,51%	€ 69,26	€ 72,34	€ 74,10

Lastendruk huishoudens en bedrijven

Onderstaand is voor een aantal profielen de lastendruk voor 2022 aangegeven en de verwachting voor de jaren 2023 tot en met 2025. Voor 2022 is tevens de procentuele stijging ten opzichte van 2021 aangegeven.

Lastendrukprofielen	Belastingeenheid					belasting x € 1,-						
	Soort huishouden/bedrijf	Woonruimte	WOZ waarde x € 1.000 (2019)	WOZ waarde x € 1.000 (2020)*	Ha.	V.E.	2021	Begroot 2022	Stijging in % t.o.v. 2021	Meerjarenraming		
										2023	2024	2025
Huishouden (meerpersoons, huurder)	1					3	309,67	326,29	5,37%	337	358	369
Huishouden (meerpersoons, eigenaar)	1	215	221,0			3	433,19	454,54	4,93%	464	492	505
Huishouden (alleenwonend, huurder)	1					1	179,89	190,65	5,98%	198	213	221
Huishouden (alleenwonend, eigenaar)	1	215	221,0			1	303,41	318,90	5,11%	325	348	357
Agrarisch bedrijf	1	246	246,0	25		3	2.393,00	2.551,35	6,62%	2.671	2.909	3.041
Agrarisch bedrijf	1	409	409,0	75		3	6.370,64	6.810,55	6,91%	7.151	7.810	8.183
Groothandel		2.456	2456,0			10	2.059,87	2.103,49	2,12%	2.102	2.221	2.249
Metaalbedrijf		12.280	12280,0			450	36.255,36	37.645,00	3,83%	38.218	40.044	40.884

* bron CBS: gerekend met gemiddelde WOZ waarde woning Zeeland per 1-1-2021 € 221.000,- (1-1-2020 € 215.000,-). Voor de WOZ waarde van niet-woningen is geen stijging opgenomen in de lastendrukpercentages.

Kostendekking tarieven 2022

De netto-kosten zijn toegerekend aan de belastingcategorieën en worden grotendeels gedekt door de waterschapsbelastingen. Vanuit de algemene reserve watersysteemheffing is een inzet nodig van € 80.000,-. Uit de bestemmingsreserves vindt een inzet plaats van € 1.538.000,- voor dekking van incidentele kosten (watersysteemheffing € 1.238.000,- en zuiveringsheffing € 300.000,-). De inzet uit de egalisereserves bedraagt voor ingezetenen € 135.000,- en gebouwd € 240.000,-. Aan de egalisereserve ongebouwd wordt € 50.000,- en aan de egalisereserve zuiveringsheffing € 300.000,- toegevoegd.

De opbouw van de verschillende belastingtarieven kan als volgt worden weergegeven. Om het dekkingspercentage te berekenen worden de kosten per eenheid tarief gedeeld door het tarief.

Inzet reserves	Watersysteemheffing				Zuiverings heffing
	ingezetenen	gebouwd (%)	ongebouwd	natuur terreinen	
Tarief exclusief inzet reserves	125,93	0,05958%	84,60	10,43	67,77
af: Inzet reserves					
Algemene reserve	0,14	0,00007%	0,10	0,01	0
Bestemmingsreserve	2,17	0,00108%	1,55	0,17	0,54
Tariefegalisereserve	0,79	0,00040%	-0,34	-	-0,59
Subtotaal	3,1	0,00155%	1,31	0,18	-0,05
Tarief	122,83	0,05803%	83,29	10,25	67,82
Dekkingspercentage tarieven 2022	97,54%	97,40%	98,45%	98,27%	100,07%
Dekkingspercentage tarieven 2021	98,34%	97,84%	99,53%	98,45%	98,92%
Dekkingspercentage tarieven 2020	97,23%	97,69%	97,64%	97,91%	99,11%

Beschrijving kwijtscheldingsbeleid

Het kwijtscheldingsbeleid wordt door SaBeWa Zeeland uitgevoerd aan de hand van de door de algemene vergadering vastgestelde kwijtscheldingsnormen. Deze is vastgesteld op 100%. Dat wil zeggen dat in de regel kwijtschelding wordt verleend aan belastingschuldigen met een inkomen op of onder bijstandsniveau. In beginsel is deze norm 90% maar het waterschap Scheldestromen kent een ruimhartiger kwijtscheldingsbeleid door de norm te stellen op 100%. Alle gemeenten in Zeeland hanteren dezelfde norm. SaBeWa Zeeland voert ook voor de niet aangesloten gemeenten het kwijtscheldingsbeleid uit. Door samen te werken wordt bereikt dat het indienen en afhandelen van verzoeken om kwijtschelding eenvoudiger is. De belastingschuldige hoeft maar éénmaal gegevens aan te leveren.

Het recht op kwijtschelding wordt aan het begin van het belastingjaar beoordeeld door toezending van persoonsgegevens van die belastingplichtigen die het voorgaande jaar kwijtschelding hebben ontvangen aan de Stichting Inlichtingenbureau. Deze Stichting is een onderdeel van het ministerie van Sociale zaken en werkgelegenheid en toetst aangeleverde gegevens aan de wettelijke normen voor inkomen, vermogen en voertuigbezit, een en ander volgens de daarvoor geldende landelijke regeling. Belastingschuldigen komen dan mogelijk automatisch het volgende jaar in aanmerking (na de toets van het inlichtingenbureau). Als dat zo is, krijgen deze belastingschuldigen een aanslag waar de kwijtschelding al op is verwerkt.

Met ingang van 2014 is door de algemene vergadering op 13 november 2013 ingestemd met een verruiming van de kwijtscheldingsnormen voor ondernemers (eenmansbedrijven) voor belastingschulden met betrekking tot de privéhuishouding, met de netto-kosten van kinderopvang en om voor personen van 65 jaar en ouder de kwijtscheldingsnorm te verhogen tot 100% van de van toepassing zijnde netto AOW-bedragen.

In 2016/2017 heeft een brede werkgroep de Leidraad kwijtschelding beoordeeld. Dit met het doel deze zo mogelijk verduidelijken en/of vereenvoudigen. De aangepaste Leidraad kwijtschelding is op 27 januari 2017 door het dagelijks bestuur van SaBeWa Zeeland vastgesteld.

In 2019 is de Leidraad opnieuw door SaBeWa Zeeland beoordeeld en waar nodig aangepast. Hierbij is vooral gekeken naar de juistheid van de informatie in de leidraad en de leesbaarheid. Ook zijn in deze aanpassing de bepalingen omtrent het autobezit aangepast.

Kwijtschelding wordt alleen verleend voor de watersysteemheffing ingezetenen en zuiveringsheffing - en verontreinigingsheffing huishoudens.

Kostendekkendheid leges en retributies

Voor de leges en retributies is de kostendekking maximaal 100%.

3.6 Onttrekkingen aan reserves en voorzieningen

De omvang en mutaties van de algemene reserves en de bestemmingsreserves in begroting 2022 en de jaren 2023-2025 zijn in de volgende tabel weergegeven.

Bedragen x € 1.000,-				Meerjarenraming			
Algemene reserves en bestemmingsreserves	Saldo 31-12-21	Mutaties 2022	Saldo 31-12-22	Mutaties 2023	Mutaties 2024	Mutaties 2025	Saldo 31-12-25
Algemene reserves							
watersysteembeheer	11.523	-80	11.443				11.443
zuiveringsbeheer	-1.690	0	-1.690				-1.690
Totaal algemene reserves	9.834	-80	9.755	0	0	0	9.754
Bestemmingsreserves							
Tariefegalisatiereserves							
watersysteemheffing ingezetenen	243	-135	108	-50			58
watersysteemheffing ongebouwd	-103	50	-53	55			2
watersysteemheffing gebouwd	2.545	-240	2.305	-305			2.000
watersysteemheffing natuurterreinen	47	0	47				47
zuiveringsheffing	1.065	325	1.390	300			1.690
Totaal tariefegalisatiereserves	3.797	0	3.797	0	0	0	3.797
Overige bestemmingsreserves							
kapitaallasten fietspaden Zeeuws-Vl.	4.394	-135	4.259	-134	-133	-132	3.860
kapitaallasten extra afslag A58 Goes	474	-24	450	-24	-24	-23	379
damaanzetten O'sch.kering&kanaal Zuid-B.	167	0	167				167
peilbesluit Veerse Meer, steigers	169	0	169				169
zandsuppletie Sophiastrand	417	0	417				417
groot onderhoud waterkeringen	165	0	165				165
overname waterkeringen Rijkswaterstaat	204	0	204				204
zichtbaarheid	16	0	16				16
innovatie	29	0	29				29
Assetmanagement	172	-80	92	-80			12
Veerse Meer	25	0	25				25
te verstrekken subsidies (Leader)	125	0	125				125
Basis op orde - assetm	1.460	-485	975	-485	-485		5
KRW	300	-150	150	-150			0
effluent - onderzoek ind afvalw	90	-15	75	-15	-15	-15	30
GGA wegen	50	-25	25	-25			0
informatieveiligheid	1.400	-624	776	-555			221
cultuurhistorie	500	0	500				500
Totaal overige bestemmingsreserves	10.157	-1.538	8.619	-1.468	-657	-170	6.324
Totaal bestemmingsreserves	13.954	-1.538	12.416	-1.468	-657	-170	10.121
Totaal reserves	23.788	-1.618	22.171	-1.468	-657	-170	19.875

In bovenstaand overzicht is rekening gehouden met de mutaties die in de 1^e en 2^e wijziging van de programmabegroting 2021 zijn opgenomen.

Bedragen x € 1.000,-					Meerjarenraming			
Voorzieningen	Saldo 31-12-21	afname 2022	storting 2022	Saldo 31-12-22	Mutaties 2023	Mutaties 2024	Mutaties 2025	Saldo 31-12-25
Personele voorzieningen	4.919	-240	140	4.819	-100	-100	-100	4.519
Totaal voorzieningen	4.919	-240	140	4.819	-100	-100	-100	4.519

Om de kosten van voormalige bestuurs- en personeelsleden te dekken wordt over bedragen uit de daartoe gevormde voorzieningen beschikt. Geraamd wordt dat in 2022 een bedrag van € 240.000,- uit deze voorzieningen zal worden uitgekeerd en dat vanuit de exploitatie een toevoeging plaatsvindt van € 140.000,- voor de aangroei van de pensioenvoorziening. Jaarlijks wordt bij het opstellen van de jaarverslaggeving de omvang van de voorzieningen beoordeeld. Zo nodig vinden aanvullingen/onttrekkingen plaats ten laste of gunste van de exploitatie.

3.7 Weerstandsvermogen, -capaciteit en risico's

Algemeen

Het weerstandsvermogen legt de relatie tussen de weerstandscapaciteit en de risico's en geeft aan hoe robuust de financiële positie van de organisatie is. Dit is van belang wanneer zich een financiële tegenvaller voordoet. Een goed weerstandsvermogen kan voorkomen dat elke tegenvaller direct leidt tot hogere lasten voor de belastingplichtigen.

Het weerstandsvermogen bestaat uit de relatie tussen:

- a. de weerstandscapaciteit, zijnde de middelen en mogelijkheden waarover het waterschap beschikt of kan beschikken om niet begrote kosten te dekken;*
- b. alle risico's waarvoor geen maatregelen zijn getroffen en die van materiële betekenis kunnen zijn in relatie tot de financiële positie.*

In de algemene vergadering van 6 oktober 2011 is de Nota weerstandsvermogen, risicomangement, reserves en voorzieningen vastgesteld. Met deze beleidsnota is in de onderstaande berekening van het weerstandsvermogen rekening gehouden.

Risicomangement wordt verder geïmplementeerd zodat de omvang van de operationele risico's beter kan worden onderbouwd. Dit geeft inzicht in de ontwikkelingen van de risico's en wordt het proces van risicobeheersing geoptimaliseerd.

De weerstandscapaciteit

In de weerstandscapaciteit worden alleen die middelen opgenomen die in een begrotingsjaar en de daarop volgende begrotingsjaren vrij aanwendbaar zijn zonder dat dit effect heeft op de gewenste kernactiviteiten van het waterschap en de gewenste ontwikkeling van de lastendruk.

Dit geldt voor de algemene reserve en het niet bestemde deel van de tariefegalisatiereserves. De aanwezige overige bestemmingsreserves maken geen deel uit van de weerstandscapaciteit. Deze worden ingezet voor het doel waarvoor deze gevormd zijn.

De totale weerstandscapaciteit per ultimo van het jaar kan dan als volgt bepaald worden:

	(Bedragen x € 1.000)			
Beschikbaar	2022	2023	2024	2025
Stille reserve	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
belastingcapaciteit	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
Onvoorzien	105	105	105	105
Algemene reserves	9.834	9.754	9.754	9.754
Tariefsegalisatiereserves	3.797	3.797	3.797	3.797
Totaal	13.736	13.656	13.656	13.656

Risico's

Een algemeen gangbare definitie van het begrip risico is: *De kans op het optreden van een gebeurtenis met een negatief effect op het bereiken van de doelstellingen.*

De voor het weerstandsvermogen relevante risico's zijn die risico's waarvoor geen maatregelen (bijv. verzekering of voorziening) zijn getroffen en die van materiële betekenis zijn in relatie met de financiële positie.

Algemeen

Belangrijke observatie is de toenemende disbalans die is ontstaan bij de driehoek prestaties, financiën en capaciteit binnen Scheldestromen. Veel van de geformuleerde doelstellingen blijken in de praktijk steeds moeilijker tot niet haalbaar met de huidig beschikbare financiële middelen, bemensing en de hierbij aanwezige competenties die omgevings- en gebiedsgericht als ook projectmatig werken vereisen.

Er is een ontwikkeling in gang gezet naar professionalisering van projectmanagement, welke een flinke impact heeft op de inzetbaarheid van de medewerkers van Scheldestromen. Als gevolg hiervan, versterkt door vergrijzing van het werknemersbestand en een uitdagende arbeidsmarkt, komt de realisatie van projecten onder druk te staan. Eenzelfde problematiek zien we bij het leveren van prestaties vanuit de exploitatiebudgetten. Opgelopen vertragingen bij projecten hebben overigens vervolgens weer hun invloed op het beheer en onderhoud. Daarnaast kunnen de exploitatiekosten stijgen als gevolg van het vertragen van instandhoudingsprojecten.

Bovenstaand wordt verder versterkt door een breed toenemende opgave die op het bord van Scheldestromen komt te liggen. Vanuit assetmanagement wordt de laatste jaren beter in kaart gebracht waar sprake is van achterstallig onderhoud, waardoor het benodigde investeringsvolume toeneemt. Daarnaast zijn veel ramingen bij investeringsprojecten gemaakt in een tijd dat er gebruik werd gemaakt van een andere ramingsystematiek. We streven er naar een betere raming van projecten te maken, waarbij reserveringen worden opgenomen voor mogelijk op te treden risico's (risicogestuurd werken). Voor een aantal projecten zijn daarom de ramingen naar boven bijgesteld. De breed toenemende investeringsbehoefte in combinatie met een beperkte capaciteit vormt een paradox die in toenemende mate druk legt op de organisatie.

Een waargenomen trend is daarnaast dat er de afgelopen jaren sprake is van een steeds groter beroep dat wordt gedaan op werknemers van Scheldestromen door onder meer landelijk opererende organen. Niet zelden wordt werknemers om inzet gevraagd ten behoeve van instanties als bijvoorbeeld de Unie van Waterschappen en het Waterschapshuis. Medewerkers zijn in toenemende mate ook betrokken bij samenwerking en het bijdragen aan initiatieven van andere organen. Afggevraagd kan wel worden in hoeverre door Scheldestromen gebruik gemaakt wordt van expertise en initiatieven van andere instanties ten behoeve van zichzelf. In het WBP

is overigens reeds op verschillende plekken opgenomen hoe voordelen kunnen worden behaald door beter gebruik te maken van kennis van andere partijen en het aangaan van samenwerkingen. Tot slot hebben de extra ambities die de laatste jaren zijn gesteld zoals circulariteit en energietransitie hun impact op de organisatie.

Tot slot is er de impact die Covid-19 met zich meebrengt op verschillende vlakken. Directe gevolgen zoals uitval van medewerkers, maar ook doorwerkingen in bijvoorbeeld revalidatietrajecten (verminderde netto productiviteit), de wereldwijde grondstoffenmarkt en wellicht ook belastingopbrengsten hebben een grote impact op de werkzaamheden en uit te voeren maatregelen. Hoe dergelijke gevolgen zich op de langere termijn gaat ontwikkelen is evenwel moeilijk voorspelbaar.

Bovenstaand beschreven ontwikkelingen zorgen er voor dat de uitvoering van werkzaamheden en maatregelen een stuk moeilijker blijken te zijn.

Deelneming in Slibverwerking Noord-Brabant

Waterschap Scheldestromen is voor 7,97% aandeelhouder in N.V. Slibverwerking Noord-Brabant (SNB). SNB verwerkt zuiverings-slib in een slibverbrandingsinstallatie (SVI). SNB is een naamloze vennootschap, wat inhoudt dat de aansprakelijkheid van de aandeelhouders in beginsel beperkt is tot hun verplichting om de door hen gehouden aandelen vol te storten. SNB is door haar maatschappelijke functie en met haar ondernemende bedrijfsvoering blootgesteld aan strategische, operationele, financiële en compliance risico's. Risicomanagement is bij SNB daarom een integraal onderdeel van de bedrijfsvoering. Het nemen van risico's is inherent aan ondernemen. Door een bewuste afweging te maken tussen doelstellingen en de risico's die SNB bereid is te nemen, streeft SNB naar een bestendige en maatschappelijk verantwoorde bedrijfsvoering.

SDE subsidie

Met de SDE subsidie compenseert de rijksoverheid de zogenaamde onrendabele top voor investeringen in duurzame energie. Dit betekent dat de hoogte van de subsidie jaarlijks afhankelijk is van de hoogte van de energieprijzen. Daalt de energieprijs dan is de onrendabele top hoger en neemt de subsidie toe. Omgekeerd als de energieprijzen stijgen neemt de onrendabele top af en neemt de subsidie dus ook af. Bij projecten als zonnepanelen, maar ook bij SNB speelt SDE-subsidie een rol.

COVID-19 (corona)virus

Binnen onze organisatie wordt gewerkt met een risico-inventarisatie van de gevolgen van de Corona pandemie waarbij er sprake is van een dynamisch proces met een periodieke actualisatie. Insteek binnen dit proces is om te kijken naar de risico's in relatie tot het behalen van onze organisatiedoelstellingen, waarbij we de volgende splitsing hanteren:

- Risico's die we scherp hebben (met inzicht in kans x impact) en waar we op de korte termijn al iets mee moeten en kunnen op basis van een risico kwantificering.
- Risico's als gevolg van Corona die mogelijk grote gevolgen gaan hebben voor de lange termijn operatie van het waterschap, maar waar we nu nog onvoldoende beeld bij hebben wat dit precies gaat betekenen.

Op basis van de uitkomsten wordt gekeken waar de grootste risico's zitten en waar gericht actie ondernomen moet worden om bepaalde risico's te beheersen met daarbij het concreet benoemen van actiehouders.

Stijgende kosten kust- en dijkversterkingen

Gezien diverse ontwikkelingen moet voor de kustversterkingsprojecten rekening gehouden worden met stijging van kosten. Enerzijds omdat de directe bouwkosten stijgen en de beprijzing van risico's, aan de hand van de risicodossiers, in de kostenopstellingen worden opgenomen. Ook leert de ervaring dat het opstellen van onderliggende plannen (MER rapporten, pro-

jectplannen, natuuronderzoeken, vergunningsaanvragen etc. etc.) veel inspanning vraagt in de projecten. Daarnaast liggen er o.a. ambities en doelstellingen voor wat betreft landschappelijke inpassing en duurzaamheid (emissiearm en circulair bouwen) die in de projecten worden opgenomen.

Aanbestedingen

Het waterschap is wettelijk verplicht naast het aanbesteden van werken via de projecten ook leveringen en diensten aan te besteden. De aanbestedingen voor leveringen en diensten in de afgelopen jaren, hebben in een aantal gevallen geleid tot een stijging van kosten die vele malen hoger ligt dan op basis van de inflatie werd verwacht. Voorbeelden hiervan zijn de aanbesteding van monsternamen en analyses (laboratoriumwerkzaamheden) en maaiwerkzaamheden. Jaarlijks worden vele leveringen en diensten aanbesteed. De resultaten van deze aanbestedingen kunnen ook hoger uitvallen dan op basis van inflatie mag worden verwacht.

(Overige) operationele risico's

Operationele risico's zijn risico's waar elke organisatie mee te maken heeft. In het algemeen is een operationeel risico een risico dat voortkomt uit de operatie van bedrijfsfuncties binnen een organisatie. De term operationeel risico is typisch een algemene term en behelst eveneens frauderisico's, juridische risico's, fysieke- of milieurisico's. Meer specifiek kunnen operationele risico's gedefinieerd worden als risico als gevolg van ontoereikende of niet succesvolle interne processen, mensen en systemen of van externe gebeurtenissen.

Onder deze risico's vallen onder andere, grotendeels gericht op externe gebeurtenissen, winterschade, gladheidbestrijding en wateroverlast. Deze risico's worden maximaal geraamd op € 4 miljoen.

Intern wordt gewerkt aan een optimalisering van de werkwijze als het gaat om risicomanagement en risicobeheersing en de wijze van informatievoorziening richting de belanghebbenden, waaronder de AV. Dit is een proces wat op dit moment nog loopt. Belangrijk onderdeel binnen dit proces is de informatievoorziening richting de AV met betrekking tot het geven van inzicht in de voornaamste risico's (inclusief kwantificering), in hoeverre de belangrijkste risico's zich hebben voorgedaan en wat de ontwikkelingen zijn ten opzichte van het voorgaande jaar. Door de vergelijking met de ingeschatte risico's en vergelijking met voorgaande jaren toe te voegen wordt het inzicht in de mate van inschatting en het proces van risicobeheersing vergroot. Het traject neemt meer tijd in beslag doordat bij de uitwerking is gebleken dat een koppeling met de ontwikkeling op het gebied met assetmanagement onontbeerlijk is. Immers hangt het overgrote deel van onze (operationele) risico's samen met de assets die wij hebben. Het inzichtelijk hebben van de (operationele) risico's van de assets vormt dan ook voor een groot deel de basis voor de uiteindelijke berekening van onze (operationele) risico's. Daarnaast wordt er gekeken op welke wijze de benadering van assetmanagement met als basis een bedrijfswaardenmatrix ook toegepast kan worden voor de bredere benadering van risicomanagement en risicobeheersing binnen ons waterschap. Zie hiervoor nader Hoofdstuk 3.10 Bedrijfsvoering. Tot slot neemt het traject meer tijd in beslag doordat er sprake is van onderbezetting en langdurige ziekte waardoor de voortgang stagneert.

Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen is de verhouding tussen de beschikbare weerstandscapaciteit en de benodigde weerstandscapaciteit.

Bij beoordelen van het weerstandsvermogen wordt gebruik gemaakt van onderstaande tabel.

Waardering	Verhouding	Betekenis
A	>2,0	Uitstekend
B	1,4 - 2,0	Ruim voldoende
C	1,0 - 1,4	Voldoende
D	0,8 - 1,0	Matig
E	0,6 - 0,8	Onvoldoende
F	< 0,6	Ruim onvoldoende

Op basis van deze indeling kan het weerstandsvermogen als volgt worden geclassificeerd.

	(Bedragen x € 1.000)			
	2022	2023	2024	2025
Risico's	4.000			
Weerstandscapaciteit	13.736	13.656	13.656	13.656
Weerstandsvermogen	3,1	3,0	3,0	3,0
Waardering	A	A	A	A

3.8 Financiering, rente en schuldpositie

Het waterschap is verplicht op grond van de “Wet Financiering decentrale overheden” (Wet Fido) een treasuryparagraaf op te nemen in de programmabegroting. Doel is het bevorderen en transparant maken van het financierings- en treasurybeleid, het verbeteren van de besluitvorming daarover en het beter mogelijk maken van een goede beoordeling daarvan door de toezichthouder.

De belangrijkste doelstellingen van de Wet Fido zijn het bevorderen van een solide financiering en kredietwaardigheid van de decentrale overheden, het beheersen van renterisico's en het vergroten van transparantie.

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de vermogensbehoefte, de te verwachten renteontwikkeling en het risicobeheer.

De vermogensbehoefte voor de volgende jaren kan bepaald worden door het verschil tussen herkomst en bestedingen van middelen.

X € 1.000

	2022	2023	2024	2025
Herkomst				
<i>Vaste activa:</i>				
Afschrijvingen	20.955	21.960	22.832	24.008
subsidies/bijdragen van derden	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
<i>Eigen vermogen:</i>				
toevoegingen	-	-	-	-
<i>Voorzieningen:</i>				
toevoegingen	140	140	140	140
Totaal herkomst	21.095	22.100	22.972	24.148
Besteding				
<i>Vaste activa:</i>				
Bruto uitgaven	32.800	39.100	50.800	50.800
<i>Eigen vermogen:</i>				
onttrekkingen	1.618	1.468	657	170
<i>Voorzieningen:</i>				
besteding	240	240	240	240
<i>Langlopende schulden:</i>				
Aflossing	1.135	567	10.000	-
Totaal besteding	35.793	41.375	61.697	51.210
Vermogensbehoefte	14.698	19.275	38.725	27.062

Voor de jaren 2022 en 2023 is bij “besteding vaste activa” het netto bestuurlijk bestedingsvolume voor de investeringen aangehouden zoals toegelicht in het hoofdstuk 6 investeringen. Voor de jaren 2024 en 2025 is het geactualiseerd bestedingsniveau uit het WBP opgenomen, in de toekomst zal hierover nog besluitvorming plaatsvinden.

Renteontwikkeling

Bij deze programmabegroting wordt uitgegaan van 0,50% voor de financieringsbehoefte 2022-2024 en 2% vanaf 2025. Voor de financiering op korte termijn wordt voor rekening-courant krediet en voor kasgeldleningen -0% geraamd. Er wordt geen rente meer berekend over de reserves.

Rentegevoeligheidsanalyse

Om de risico's te beperken is het treasurybeleid defensief en risicomijdend. Het beleid zal er op gericht zijn toekomstige risico's inzichtelijk te maken, te beheersen, te verminderen of te verschuiven. Het risicobeheer bestaat uit o.a. renterisico, kredietrisico en liquiditeitsrisico, waarbij voor het waterschap het renterisico het belangrijkste is.

De uitvoering van de treasurytaak mag in ieder geval niet leiden tot een vergroting van de risico's voor de organisatie. Hierbij geldt dat het niveau van renterisico's in de komende jaren de wettelijke normen (de kasgeldlimiet en de renterisiconorm), zoals vastgelegd in de Wet Fido, niet overschrijdt.

De renterisiconorm beoogt een zodanige opbouw van de leningenportefeuille dat het risico uit hoofde van renteaanpassing en herfinanciering van leningen beperkt blijft. De renterisiconorm

is voor de waterschappen vastgesteld op 30% van het begrotingstotaal bij aanvang van het betreffende jaar. Het waterschap heeft geen leningen met een renteherziening.

Renterisiconorm	Bedragen x € 1.000			
	2022	2023	2024	2025
1 Totaal programmabegroting	137.062	140.858	149.373	154.111
2 Vastgesteld percentage 30%				
3 Renterisiconorm (30% van 1)	41.119	42.257	44.812	46.233
4 Betaalde aflossingen	1.135	567	10.000	0
Ruimte (3-4)	39.984	41.690	34.812	46.233

Uit bovenstaand overzicht blijkt dat het waterschap de komende jaren onder de norm blijft.

De kasgeldlimiet is het maximum dat gesteld is aan de mate waarin van korte financiering (looptijd maximaal één jaar) gebruik mag worden gemaakt. In de ‘Uitvoeringsregeling Fido’ is dit maximum voor de waterschappen vastgesteld op 23% van het begrotingstotaal.

Voor het waterschap betekent dit voor 2022 € 31,5 miljoen. Omdat kort geld over het algemeen goedkoper is dan lang geld wordt voor de financiering zoveel en zo lang mogelijk gebruik gemaakt van deze kredietvorm.

Schuldpositie

De netto schuld als aandeel van de inkomsten (netto schuldquote) geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie en de hoogte van de investeringen uit het nabije verleden. Anders gezegd: kan het waterschap zijn schulden wel dragen?

In de beoordeling van de schuldpositie dient de taakuitoefening uitdrukkelijk betrokken te worden. Het waterschap moet in het beheersgebied investeren om een goede uitvoering van de waterschapstaken te garanderen. Deze netto schuldquote geeft, naast andere kengetallen, aan dat veel van het vermogen van het waterschap “vast” zit in met name de materiële vaste activa.

De netto schuldquote voor waterschap Scheldestromen bedraagt 231% gebaseerd op de uitkomsten van de jaarrekening 2020. De berekening is gebaseerd op de besluitvorming in de algemene vergadering van 30 mei 2018, waarbij rekening is gehouden met structurele opbrengsten uit belastingen, uitkering gemeentefonds, precario en dividend.

In het waterschapsprogramma 2019-2023 en de Strategienota 2019-2023 is opgenomen dat er sprake moet zijn van een “gezonde” netto schuldquote, de doelstelling is dat deze onder de 250% blijft. In het voorgaande meerjarenperspectief en meerjarenraming kwam de schuldquote na het jaar 2020 uit boven de 250%.

In 2020 is het bestedingsniveau van de investeringen teruggebracht van € 35 miljoen naar € 30 miljoen per jaar waarmee de schuldquote onder de 250% blijft. In onderstaand overzicht is een indicatie van de schuldquote voor de lange termijn weergegeven, ter vergelijking zijn de realisatiecijfers 2018-2020 opgenomen. In deze schuldquote is gerekend met de investeringsbesteding uit het WBP. Over het ambitieniveau en de daarbij behorende hoogte van de bestedingen vanaf 2024 zal nog besluitvorming plaatsvinden in de nieuwe bestuursperiode.

jaar	Besteding investerings netto	overheveling naar exploitatie	besteding investerings netto	afschr	overige schuld / financ	vaste schuld	totaal schuld	opbrengst	Schuldquote scheldestr
2018	33,6	0	33,6	18,60	4,9	273,60	275,80	106,4	243%
2019	28,3	1,3	27,0	19,70	3,0	238,60	266,20	110,8	240%
2020	25,9	0	25,9	20,40	24,0	261,40	268,13	116,3	231%
2021	30,7	0	30,7	20,78	4,0	277,03	279,53	119,6	234%
2022	32,8	0,44	32,8	20,96	4,1	290,49	292,99	125,8	233%
2023	39,1	0,73	38,7	21,96	2,8	307,53	310,03	130,5	238%
2024	50,8	0,73	49,6	22,83	2,8	334,61	337,11	139,7	241%
2025	50,8	0,7	49,0	24,01	2,8	359,87	362,37	144,8	250%
2026	48,0	0,5	45,6	25,27	2,8	380,55	383,05	147,6	260%
2027	53,2	0,2	50,6	26,66	2,8	404,78	407,28	150,1	271%
2028	46,1	0,5	43,0	28,01	2,8	420,05	422,55	153,0	276%
2029	42,6	0,8	38,7	29,03	2,8	430,06	432,56	155,9	278%
2030	43,7	0,5	39,3	29,83	2,8	439,82	442,32	158,2	280%
2031	43,0	0,8	37,9	30,82	2,8	447,15	449,65	161,0	279%
2032	43,0	0,1	37,8	32,28	2,8	452,92	455,42	163,6	278%
2033	43,0	0,4	37,4	33,12	2,8	457,45	459,95	165,9	277%
2034	43,0	0	37,4	34,28	2,8	460,82	463,32	168,1	276%

3.9 EMU-saldo

In het kader van een verantwoorde ontwikkeling van de economie in het monetaire stelsel binnen de landen die deelnemen aan de Economisch Monetaire Unie, is in het Verdrag van Maastricht een aantal afspraken gemaakt over gezonde overheidsfinanciën. Een belangrijke afspraak is dat het EMU-tekort van een lidstaat niet meer mag bedragen dat 3% van het BBP (Bruto Binnenlands Product). Voor de bepaling van het tekort tellen ook de uitgaven van de lagere overheden (provincies, gemeenten en waterschappen) mee.

Op grond van de Wet hof (houdbare overheidsfinanciën) moeten de vier overheden samen invulling geven aan de eisen die vanuit de Europese Unie ten aanzien van met name het EMU-saldo en de EMU-schuld worden gesteld. Om de voor hun kerntaken noodzakelijke investeringen uit te kunnen voeren, hebben de lagere overheden een zekere ruimte in het Nederlandse EMU-saldo nodig. De Wet hof kent als systematiek dat een kabinet aan het begin van zijn regeerperiode afspraken met IPO, VNG en Unie maakt over de ruimte voor de decentrale overheden in het EMU-tekort gedurende de gehele regeerperiode.

Het overleg met het kabinet heeft geresulteerd de volgende afspraken voor de periode 2019 - 2022:

- de ruimte voor de decentrale overheden is tot en met 2022 0,4% van het Bruto Binnenlands Product (BBP);
- de 0,4% ruimte is nader verdeeld in: 0,27% gemeenten, 0,08% provincies en 0,05% waterschappen;
- de op basis van deze verdeling berekende individuele referentiewaarde voor het waterschap bedraagt € 15 miljoen voor 2022. Voor 2023-2025 zijn de indicatieve referentiewaarden € 15,3, € 15,6 en € 15,9 miljoen, dit is gebaseerd op een gelijkblijvend aandeel van 0,5% BBP en op de huidige ramingen voor het BBP van het Centraal Planbureau. De definitieve waarde zal afhankelijk zijn van onderhandeling met het nieuwe kabinet.

Het EMU-saldo is als volgt opgebouwd:

		(Bedragen x € 1.000)			
Omschrijving		begroting 2022	Meerjarenraming		
			2023	2024	2025
1	EMU exploitatiesaldo	0	0	0	0
	(saldo exploitatiebegroting kosten/opbrengstensoorten				
+	Dotaties aan reserves	0	0	0	0
-/-	Onttrekkingen aan reserves	-1.618	-1.468	-657	-170
	Totaal EMU exploitatiesaldo	-1.618	-1.468	-657	-170
2	Invloed investeringen				
-/-	Bruto investeringsuitgave (incl. geactiveerde lasten)	-32.800	-39.100	-50.800	-50.800
+	Investeringsubsidies en -bijdragen	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
+	Verkoop van vaste activa	0			
+	Afschrijvingen	20.955	21.960	22.832	24.008
	Totaal invloed investeringen	-11.845	-17.140	-27.968	-26.792
3	Invloed voorzieningen				
+	Toevoeging aan voorzieningen	140	140	140	140
-/-	Onttrekkingen aan voorzieningen (vrijval)	0	0	0	0
-/-	Onttrekkingen rechtstreeks uit voorzieningen	-240	-240	-240	-240
	Totaal invloed voorzieningen	-100	-100	-100	-100
4	Deelnemingen en aandelen				
-/-	Boekwinst		0	0	0
+	Boekverlies		0	0	0
	Totaal invloed deelnemingen en aandelen		0	0	0
	Geraamd EMU-saldo	-13.563	-18.708	-28.725	-27.062
	Maximaal EMU-tekort o.b.v. macrorferentiewaarde	-15.000	-15.300	-15.600	-15.900
	Verschil + = ruimte: - = tekort)	1.437	-3.408	-13.125	-11.162

Uit bovenstaand overzicht blijkt dat er voor het jaar 2022 geen overschrijding van het maximaal toegestane tekort plaatsvindt. Door de hogere investeringsbestedingen is er sprake van een EMU tekort in de jaren daarna. Dit geldt met name in de jaren 2024 en 2025. Over het ambitieniveau en de daarbij behorende hoogte van de bestedingen vanaf 2024 zal nog besluitvorming plaatsvinden in de nieuwe bestuursperiode.

3.10 Bedrijfsvoering

De bedrijfsvoering kenmerkt zich door kosteneffectiviteit en een sturingsprincipe waaraan continue verbetering inherent is. In de Strategienota 2019-2023 en de uitkomst van de evaluatie en actualisatie Strategienota 2019-2023 zijn de doelstellingen vertaald in prestatie-indicatoren.

De wijze van besturing is vormgegeven in het managementproces waarin de PDCA-cyclus (plan-do-check-act) de basis vormt. In alle processen wordt continu gezocht naar mogelijkheden om ze beter en efficiënter uit te voeren, wat inhoudt dat zowel bij plannen, uitvoering als bijsturing keuzes gemaakt worden op basis van het te verwachten en gerealiseerd effect. Hiervoor is digitaal een monitor beschikbaar die een integraal beeld geeft van de prestatiedoelstellingen uit de Strategienota, investeringen, exploitatie en bijbehorende risico's. Hierover wordt de algemene vergadering 2 maal per jaar geïnformeerd. Deze informatie vormt de

basis voor de (bij)sturing binnen de organisatie. Bij de jaarrekening vindt de eindverantwoording plaats op eveneens de prestaties, investeringen, exploitatie en risico's.

De meerjarige organisatieontwikkeling wordt voortgezet. Op basis van veranderde inzichten over de besturing van de organisatie en de aansturing van medewerkers worden stappen gezet om de inrichting van de organisatie te herstructureren en het top- en middenmanagement anders in te richten. Volgens de huidige planning is de uitwerking en de invulling van de organisatiestructuur in het voorjaar van 2022 afgerond, een en ander afhankelijk van de snelheid waarmee de uitwerking tot stand komt en het draagvlak daarvoor bij de medezeggenschap. Verder wordt ingezet op een verandering van de cultuur: hoe gaan we binnen onze organisatie met elkaar om en hoe kunnen we de onderlinge samenwerking nog verder verbeteren. Hiertoe wordt onder meer een nieuwe leiderschaps- en een medewerkersprofiel opgesteld. Wat blijft is de ambitie om in de toekomst meer omgevingsgericht, procesgericht en risico gestuurd te werken. Zo worden verdere stappen gezet in de richting van een procesgerichte organisatie en komt er meer aandacht voor project- en programmamanagement. Dit alles met als doel om als waterschap gesteld te staan voor een doelmatige, efficiënte en kostenbewuste taakuitoefening door deskundige en bevoegde waterschappers. Maar ook om te voldoen aan de eisen die de maatschappij, samenwerkingspartners en de belastingbetalende burger aan een modern waterschap stellen.

In de aangepaste organisatiestructuur zijn assetmanagers aangesteld ten behoeve van het ontwikkelen van het assetmanagement. Met assetmanagement maken we keuzes over te nemen maatregelen en die keuzes dragen bij aan het verbeteren van de risicopositie. Met risicomangement trachten we inzicht te verkrijgen in de risicopositie om vervolgens passende maatregelen te nemen. Om dit te kunnen doen voeren we risicoanalyses uit. Deze risicoanalyses zijn nodig omdat het zorgt voor input dat het nemen van maatregelen rechtvaardigt naar de belanghebbenden van een organisatie.

In 2020 is de bedrijfswaardenmatrix vastgesteld. In de bedrijfswaardenmatrix zijn de belangrijke waarden voor waterschap Scheldestromen opgenomen. De bedrijfswaardenmatrix laat de balans zien tussen prestatie-kosten-risico's. Vanuit de Strategienota en het wetenschapsprogramma zijn de bedrijfswaarden benoemd. Hieraan zijn effecten gekoppeld door het benoemen van potentiële gevolgen. Er zijn verschillende kansklassen benoemd. Het effect vermenigvuldigd met de kans van optreden is het risico. Met de bedrijfswaardenmatrix kan de risico-inventarisatie worden uitgevoerd. In 2021 is de bedrijfswaardenmatrix geïmplementeerd en zijn de eerste ervaringen opgedaan met de toepassing er van. Vanaf 2022 zal de bedrijfswaardenmatrix verder ingebed worden in de organisatie en breed ingezet worden. Een gedegen risicomangement en het bijbehorende instrumentarium zoals de bedrijfswaardenmatrix zal de komende jaren op deze manier verder worden ontwikkeld.

3.11 Verbonden partijen

Deze paragraaf gaat in op de doelstellingen, activiteiten en de mate van de financiële betrokkenheid van de samenwerkingsverbanden waarin het waterschap participeert en waarin het tevens een bepaalde bestuurlijke invloed kan uitoefenen. Het gaat hierbij om banden met derde partijen, waarbij realiseren van een publiek belang centraal staat.

Per partij is er sprake van een financieel en bestuurlijk belang. Onder een bestuurlijk belang wordt verstaan: vertegenwoordiging in het bestuur van een verbonden partij of het hebben van stemrecht. Met financieel belang wordt bedoeld: een aan de verbonden partij ter beschikking gesteld bedrag dat niet verhaalbaar is als de verbonden partij failliet gaat, dan wel het bedrag waarvoor aansprakelijkheid bestaat, indien de verbonden partij haar verplichtingen niet nakomt.

De onderstaande Verbonden Partijen zijn van toepassing:

1. Nederlandse Waterschapsbank N.V.

2. N.V. Slibverwerking Noord-Brabant
3. Gemeenschappelijke regeling Het Waterschapshuis (HWH)
4. Gemeenschappelijke regeling SaBeWa Zeeland
5. Gemeenschappelijke regeling RUD-Zeeland
6. Unie van Waterschappen

Voor de inhoudelijke overzichten per Verbonden Partij wordt verwezen naar bijlage 2.

4 Begroting naar kostendragers en belastingcategorieën

In onderstaande tabel zijn de kosten en opbrengsten per kostendrager opgenomen. De kostenverdeling op opgenomen in hoofdstuk 3.4
 (Bedragen x € 1.000) *In rood zijn de kosten opgenomen, in zwart zijn de opbrengsten opgenomen*

Programma	Rekening 2020			Begroting 2021 na 2e wijz			Begroting 2022			2023			2024			2025		
	Totaal	Water-systeem-beheer	Zuiverings-beheer	Totaal	Water-systeem-beheer	Zuiverings-beheer	Totaal	Water-systeem-beheer	Zuiverings-beheer	Totaal	Water-systeem-beheer	Zuiverings-beheer	Totaal	Water-systeem-beheer	Zuiverings-beheer	Totaal	Water-systeem-beheer	Zuiverings-beheer
Waterkeringen	11.088	11.088		11.114	11.114	0	10.925	10.925		10.536	10.536		11.766	11.766		12.098	12.098	
Watersystemen	29.656	29.427	229	30.809	30.809	0	31.720	31.720		32.665	32.665		35.279	35.279		36.771	36.771	
Wegen	3.769	3.769		6.502	6.502	0	5.753	5.753		5.828	5.828		6.830	6.830		7.009	7.009	
Afvalwaterketen	25.547		25.547	26.801	135	26.666	26.982		26.982	27.594		27.594	28.971		28.971	29.454		29.454
Bestuur en organisatie	25.863	19.122	6.742	28.271	20.677	7.594	30.788	22.579	8.209	33.554	24.749	8.805	35.281	26.073	9.208	36.892	27.333	9.559
Totale netto kosten	95.923	63.406	32.518	103.497	69.237	34.260	106.168	70.977	35.191	110.177	73.778	36.399	118.127	79.948	38.179	122.224	83.211	39.013
Dekking kosten:																		
Overige retributies	209	209		237	237	0	330	330		330	330		330	330		330	330	
Precario	2.153	2.153		2.175	2.175	0												
Opbrengst leges	345	345		227	227	0	300	300		300	300		300	300		300	300	
Toevoeging aan voorz				71	35	36												
Rente/Vpb	40	20	20	0	0	0												
Dividend	4.219	4.219		3.450	3.450	0	3.000	3.000		3.000	3.000		3.000	3.000		3.000	3.000	
Bijdrage Rijk	737	707	30	0	0	0												
Inzet reserves	2.178	1.779	399	1.347	1.092	255	1.618	1.318	300	1.469	1.183	286	657	557	100	170	167	3
reserves begr wijziging				1.107	1.107	0												
Totaal dekking	9.881	9.432	449	7.365	7.146	219	5.248	4.948	300	5.099	4.813	286	4.287	4.187	100	3.800	3.797	3
Totaal	86.042	53.974	32.069	96.132	62.091	34.041	100.920	66.029	34.891	105.078	68.965	36.113	113.840	75.761	38.079	118.424	79.414	39.010
Categoriekosten																		
Kwijtschelding	1.688	840	848	1.745	872	873	1.850	925	925	1.948	974	974	2.030	1.015	1.015	2.116	1.059	1.057
Oninbaar	964	379	585	500	215	285	600	258	342	600	258	342	620	267	353	640	277	363
Verkiezingen	95	95		99	99	0	98	98										
Categ.kn. heff	2.064	1.351	713	2.305	1.504	801	2.546	1.593	953	2.641	1.688	953	2.546	1.594	952	2.546	1.593	953
Tariefeg.reserves	142	-58	200	135	0	135	0	325	-325	0	300	-300						
Totaal cat. kn	4.669	2.723	1.946	4.514	2.690	1.824	5.094	2.549	2.545	5.189	2.620	2.569	5.196	2.876	2.320	5.302	2.929	2.373
Te dekken door heff	90.711	56.697	34.015	100.646	64.781	35.865	106.014	68.578	37.436	110.268	71.586	38.682	119.037	78.637	40.400	123.726	82.343	41.383
Totaal zuiv.heff	34.160		34.160			35.865			37.436			38.682			40.400			41.383
Totaal watersyst.hef	62.249	62.249			63.674			68.578			71.586			78.637			82.343	
Resultaat	-5.698			0			0			0			0			0		

het onvoorzien is in de programmakosten opgenomen onder "totaal netto kosten" voor in totaal € 105.000,-

In onderstaande tabel zijn de kosten op basis van de “nota kostentoe rekening en onderbouwing tarieven” verdeeld naar de taken en categorieën. Ook de verdeling naar de categorieën op basis van de kostentoe delingsverordening is opgenomen.

(Bedragen x € 1.000)

In **rood** zijn de kosten opgenomen, in **zwart** zijn de opbrengsten opgenomen

Begroting 2022	Totaal	Taken		categorieën watersysteem				VH	ZH
		Watersyst eembehe er	Zuivering sbeheer	Ingeze- tenen	Gebouwd	Onge- bouwd	Natuur		
		nota kostentoe rekening		Kostentoe deling					
Programma's			30,00%	51,42%	18,19%	0,39%			
Waterkeringen	10.925	10.925	0	3.278	5.618	1.987	43		
Watersystemen	31.720	31.720	0	9.516	16.310	5.770	124		
Wegen	5.753	5.753	0	1.726	2.958	1.046	22		
Afvalwaterketen	26.982	0	26.982	0	0	0	0		26.982
Bestuur en organisatie	30.788	22.579	8.209	6.774	11.610	4.107	88		8.209
Totale netto kosten programma's	106.168	70.977	35.191	21.293	36.496	12.911	277	0	35.191
Dekking kosten (overige opbrengsten):									
Overige retributies	330	330	0	99	170	60	1		
Precario	0	0	0	0	0	0	0		
Opbrengst leges	300	300	0	90	154	55	1		
Dividend	3.000	3.000	0	900	1.543	546	12		
Inzet reserves	1.618	1.318	300	395	678	240	5		300
Totaal dekking	5.248	4.948	300	1.484	2.544	900	19	0	300
Totaal kosten programma's - overige opbrengsten	100.920	66.029	34.891	19.809	33.952	12.011	258	0	34.891
Opbrengst VH tgv watersysteem				222	380	134	3	739	
Totale kosten per categorie (excl categoriekosten)				19.587	33.572	11.876	255		34.891
Categoriekosten									
Kwijtschelding (voor ingezetenen en ZH)	1.850	925	925	925					925
Oninbaar	600	258	342	180	54	24			342
Verkiezingen	98	98	0	98					
Kosten heffen en innen	2.546	1.593	953	349	1.043	201			953
Van categ.kn Heff ongebouwd gaat 14% naar natuur						32	32		
Inzet egalisereserves	0	325	325	135	240	50			325
Totaal categoriekosten	5.094	2.549	2.545	1.417	857	243	32	0	2.545
Te dekken door heffingen	106.014	68.578	37.436	21.004	34.429	12.119	287	739	37.436
Totaal zuiveringsheffing			37.436						
Totaal watersysteemheffing		68.578							
Resultaat	0								

5 Begroting naar kosten- en opbrengstsoorten

bedragen x € 1.000

		Rekening	Begroting		Meerjarenraming		
	Omschrijving	2020	2021 na 2e wij- ziging	2022	2023	2024	2025
	<u>KOSTEN</u>						
A	Rente en afschrijvingen	25.023	25.577	25.964	26.962	27.696	28.753
B	Personeelslasten	39.900	43.583	47.279	48.618	52.072	53.765
C	Externe kosten Goederen/diensten/bijdr/onvoorzien	60.164	62.342	63.574	65.034	69.360	71.348
C	Toevoeging voorziening	53	661	245	245	245	245
	Totaal kosten	125.140	132.163	137.062	140.858	149.373	154.111
	<u>OPBRENGSTEN</u>						
A	Financiële baten	4.254	3.500	3.000	3.000	3.000	3.000
B	Personeelsbaten	486	144	30	31	32	33
D	Externe opbrengsten Goederen/diensten/bijdrage derden	26.773	24.197	23.227	22.833	22.303	23.749
E	Waterschapsbelastingen	93.757	97.294	103.564	107.720	116.386	120.969
B	Interne verrekeningen (personeelslasten investeringen)	3.248	4.439	5.623	5.806	5.995	6.190
	Totaal opbrengsten	128.518	129.574	135.444	139.390	148.716	153.941
	Saldo voor reserves	3.378 Voordeel	2.589 tekort	1.618 tekort	1.468 tekort	657 tekort	170 Tekort
	<u>RESERVES</u>						
	Algemene reserves	1.884	-3.792	-80			
	Tariefegalisatiereserves	142	-135	-			
	Overige bestemmingsreserves	294	1.338	-1.538	-1.468	-657	-170
	Totaal reserves	2.320	-2.589	-1.618	-1.468	-657	-170
	Resultaat	5.698 Voordeel	0	0	0	0	0

De kostensoorten zijn als volgt bij het betreffende programma (gesaldeerd) opgenomen:

A: Rente en afschrijving

B: Personeelslasten

C: Externe kosten

D: Externe opbrengsten

E: Waterschapsbelastingen

6 Investerings

Bestedingsniveaus

Hieronder zijn de bestedingsprognoses van de voorgenomen investeringen per programma weergegeven, deze zijn onderverdeeld in lopende- en nieuwe investeringen.

bedragen x € 1.000

Programma	Jaarrekening		Prognose sept 2021 / begroting - mjr 2022-2025 ¹				
	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Waterkeringen:	594	830	5.260	3.316	5.354	4.505	4.078
Onderhanden				1.407	678	6	0
Nieuw				1.909	4.676	4.498	4.078
Watersystemen:	10.961	7.580	6.506	11.927	15.607	21.854	24.054
Onderhanden				8.293	1.312	200	0
Nieuw				3.634	14.295	21.654	24.054
Wegen:	2.894	3.505	3.429	3.393	4.614	6.075	4.366
Onderhanden				579	41	1.274	0
Nieuw				2.814	4.573	4.801	4.366
Afvalwaterketen:	8.272	11.215	5.357	8.625	22.900	14.943	15.800
Onderhanden				8.625	20.950	500	0
Nieuw				0	1.950	14.443	15.800
Bedrijfsvoering:	3.579	2.837	10.150	5.541	2.877	3.405	2.546
Onderhanden				1.706	318	0	0
Nieuw				3.836	2.559	3.405	2.546
Totaal begroot per jaar	26.300	25.967	30.702	32.804	51.352	50.781	50.843
Vastgestelde bestuurlijke volume 2019-23¹	30.000	30.000	31.100	31.900	31.900	50.800³	50.800³
Verdeling bestedingsruimte²	-3.700	-4.000	-400	900	7.200	-	-
Bestuurlijk volume inclusief ruimte¹			30.700	32.800	39.100	50.800³	50.800³
Basis bestuurlijk Volume¹	€ 30 miljoen per jaar + 4,4 miljoen zonnepanelen + € 0,8 verhoging Voorjaarsnota vanaf 2022					Nieuwe bestuursperiode	

¹ In 2023, 2024 en 2025 daalt het bestuurlijke bestedingsvolume met respectievelijk € 0,4, € 0,7 en 0,7 miljoen in verband met een overheveling naar de exploitatie. In bovenstaande bedragen is hiermee nog geen rekening gehouden.

² Beschikbaar uit voorgaande jaren € 7,7 miljoen (2019 € 3,7 miljoen, 2020 € 4 miljoen) en op basis van bestuursmonitor september 2021 € 0,4 miljoen)

³ Betreft geactualiseerde prognoses uit WBP waarvan bestuurlijk bestedingsvolume in nieuwe bestuursperiode wordt vastgesteld

De besteding aan investeringen was in de begroting 2021 € 31,1 miljoen per jaar en is in deze begroting voor 2022 € 31,9 miljoen (de stijging is het gevolg van de extra ruimte van € 0,8 miljoen uit de Voorjaarsnota 2021).

De sturing in de bestuursperiode 2019 - 2023 vindt plaats op het afgesproken bestedingsvolume van € 30 miljoen voor 2019 en 2020, € 31,1 miljoen in 2021 en € 31,9 miljoen in 2022 en 2023. Het niet ingezette bestedingsvolume over 2019 en 2020 is ingezet in 2022 en 2023.

In de periode vanaf 2024 zijn de investeringen uit het WBP opgenomen, deze zijn voor deze meerjarenraming geactualiseerd in lijn met het WBP.

In de begroting 2022 en meerjarenraming 2022-2025 zijn de rente- en afschrijvingskosten doorgerekend op basis van de hierboven vermelde bestuurlijk bestedingsvolumes.

De voortgang wordt van de projecten wordt regelmatig gemonitord zodat indien nodig tijdig bijsturing kan plaatsvinden. De algemene vergadering wordt via de digitale integrale monitor op de hoogte gehouden van de voortgang van de projecten.

Investerings 2022-2025

Binnen de kredieten die worden opgevoerd in de begroting 2022 is een onderdeel onvoorzien opgenomen. Dit betekent dat wanneer via een goede risicobeheersing de inzet van onvoorzien wordt beperkt, de daadwerkelijke besteding lager kan uitvallen dan het beschikbaar gestelde krediet. Hiermee kan er sprake zijn van een lager bestedingsniveau dan vooraf via de prognoses is aangegeven. Daarnaast is er sprake van ramingen die een verschillende mate van grofheid kennen en daarmee ook qua betrouwbaarheid. De mate van grofheid neemt af naarmate het project concreter wordt uitgewerkt. Immers ontstaat er een steeds beter beeld van wat er binnen een project concreet dient te gebeuren, de mogelijke risico's die zich hier bij voor kunnen doen en de benodigde middelen die dit met zich meebrengt. De raming van de kredieten die verder in de toekomst liggen zijn dus grover dan degene die concreet richting uitvoering gaan. Deze laatste zijn gebaseerd op een begrotingsplan en richting uitvoering op een uitgewerkt bestek/contract. Tenslotte zijn veel van de ramingen bij investeringsprojecten gemaakt in een tijd dat er gebruik werd gemaakt van een andere ramingsystematiek. We streven er naar een betere raming van projecten te maken, waarbij reserveringen worden opgenomen voor mogelijk op te treden risico's (risicogestuurd werken). Om die redenen zijn voor verschillende projecten de ramingen naar boven bijgesteld. De breed toenemende investeringsbehoefte in combinatie met een beperkte capaciteit vormt een paradox die in toenemende mate druk legt op de organisatie. Door de wereldwijde corona-crisis zijn levertijden opgelopen en in enkele gevallen kan helemaal niet geleverd worden en moeten er alternatieven worden gekozen. De doorlooptijden van projecten lopen hiermee uit en vergen daardoor meer capaciteit, ook de gewijzigde projectaanpak vergt meer capaciteit bij voornamelijk de voorbereiding van projecten. Hierdoor is er meer capaciteit nodig per project en kunnen er in totaal minder projecten worden gerealiseerd.

Er is momenteel sprake van een wereldwijd overspannen markt als gevolg van bouwstoffentekort, wat grote prijsstijgingen en leverantieproblemen met zich mee brengt. Marktwerking zorgt op dit moment voor hogere kosten bij uitvoering van projecten. Marktpartijen werken met dagprijzen voor materialen die vele malen hoger liggen dan we gewend zijn. We zien bij aanbestedingen aanzienlijk hogere inschrijvingen dan de afgelopen jaren waardoor minder prestaties geleverd kunnen worden met de beschikbare financiële middelen. Deze hogere inschrijvingen doen zich voor bij elektrotechnisch - en werktuigbouwkundig werk en in mindere mate bij civieltechnisch werk (GWW-projecten). Doordat er sprake is van dagprijzen en de markt dus continu fluctueert is het lastig om een inschatting te maken hoe de markt zich verder zal ontwikkelen. Daarnaast is de vraag over welke periode de huidige marktontwikkelingen van toepassing zijn. Op een aantal onderdelen zal mogelijk vraag en aanbod weer meer in evenwicht komen met een dalende prijs tot gevolg en op andere onderdelen zal dit mogelijk niet het geval zijn. Deze marktwerking heeft gevolgen voor de lopende projecten en mogelijk voor toekomstige projecten. Voor de projecten die in de begroting 2022 zijn opgenomen is voor de prognoses in de jaarschijven 2022 en verder deels rekening gehouden met deze marktwerking (bijstelling elektrotechnisch en werktuigbouwkundig en in mindere mate civieltechnisch). Concreet is er alleen rekening gehouden met de marktwerking in de prognoses voor lopende projecten, waarbij voor een aantal lopende projecten de kostenstijgingen nog niet zijn verwerkt, omdat daar nog geen duidelijkheid over is op dit moment (bijvoorbeeld omdat het ontwerp nog moet worden opgesteld). Voor toekomstige projecten heeft geen ac-

tualisatie plaatsgevonden op basis van de huidige marktwerking omdat daar gewerkt wordt met kentallen en de effecten zoals gezegd niet zijn in te schatten.

Er is sprake van een breed toenemende opgave die op het bord van Scheldestromen komt te liggen. Vanuit assetmanagement wordt de laatste jaren beter in kaart gebracht waar sprake is van achterstallig onderhoud, waardoor het benodigde investeringsvolume toeneemt. Voorgaande betekent een versnelling van de programmering van instandhoudingsprojecten omdat de assets verouderen en meer onderhoud vergen. Omdat de beschikbare middelen (zoals capaciteit) geen ruimte bieden voor een toename van projecten, kan niet aan deze oproep worden voldaan. Hoe groter het volume aan uitgestelde projecten wordt, des te groter het risico op het niet kunnen borgen van de prestaties door het falen van onze infrastructuur. Dit zorgt ook voor extra druk op onze beheerorganisatie. Daarnaast kunnen de exploitatiekosten stijgen als gevolg van het vertragen van de instandhoudingsprojecten.

Bij de programmering van projecten wordt een realistisch investeringsvolume voorgesteld, waarbij enkele grote investeringen op elektromechanisch gebied worden doorgeschoven. Professionalisering van projectmanagement zal leiden tot een meer efficiënte aanpak van projecten en het werven van nieuwe projectleiders biedt mogelijkheden voor het binnenhalen van mensen met competenties die passen bij de toekomstige manier van werken. Het zal echter tijd kosten om organisatiebreed de nieuwe werkwijze met de bijbehorende mensen te gaan realiseren.

Om tot een realistisch investeringsvolume voor 2022 te komen en om te zorgen voor meer (flexibele) capaciteit voor investeringsprojecten met name vanaf 2023 gaan we als volgt te werk:

1. korte termijn:

De meest cruciale projecten worden in 2022 gerealiseerd met de huidige formatie en daar waar mogelijk worden bepaalde elektrotechnische - en werktuigbouwkundige projecten uitgesteld. Voor bepaalde projecten wordt inhuur geregeld als flexibele schil op de huidige formatie. Daarnaast wordt de formatie voor E/W projectleiders op orde gebracht.

2. middellange termijn:

Er wordt een raamovereenkomst voor aanbestedingsprocessen, directievoering en overige adviesdiensten afgesloten. Het contract wordt zodanig opgesteld dat voor de komende jaren een flexibele schil aan projectleiders, technische adviseurs en degelijke ontstaat om in tijden van een beperkte personele capaciteit de projecten wel te kunnen uitvoeren. De flexibele schil op basis van de raamovereenkomst is binnen 1 jaar inzetbaar voor het inhalen van instandhoudingsinvesteringen op E/W-gebied om risico's tot uitval, extra onderhoudskosten en overtreden van vergunningen te voorkomen en doelstellingen in het kader van de PWO, GGOR, WB21 en KRW-maatregelen te realiseren.

Aandachtspunt bij de flexibele schil via inhuur en uitbesteden van diensten is dat dit een kostenverhogend effect heeft op de projecten. Inschakelen van de markt kost immers meer dan inzet van eigen personeel. Dit zal echter zorgen voor een toereikende basis aan eigen personeel waar bovenop, als het nodig is, flexibel met capaciteit kan worden opgeschaald en ook weer kan worden afgeschaald.

Machtigingsinvesteringen

Machtigingsinvesteringen zijn projecten op het gebied van onderhoud en bedrijfsvoering of met een relatief klein investeringsbedrag of investeringen die als uitvoeringsmaatregel zijn opgenomen in een door de algemene vergadering vastgesteld beleidsplan. De algemene vergadering verstrekt aan het dagelijks bestuur een machtiging om deze investeringen voor te bereiden en uit te voeren. In de programmabegroting worden alle machtigingsinvesteringen toegelicht zodat duidelijk is uit welke bestuurlijke besluitvorming het project voortkomt (aanlei-

ding), wat er concreet met het project wordt bereikt (omschrijving), wat de uitvoeringsperiode is en welk bruto en netto krediet via de machtiging wordt verstrekt. In de begroting 2022 is aan verschillende kredieten voor de machtigingsinvesteringen een bedrag van netto € 11,033 miljoen opgenomen.

Separate voorstellen

Nieuwe investeringen die meer beleidsmatig van aard zijn, worden apart voorgelegd aan de algemene vergadering via een separaat kredietvoorstel. Ook deze investeringen worden in de programmabegroting beknopt toegelicht zodat duidelijk is wat de aanleiding is, wat er concreet bereikt wordt met het project, wanneer het wordt uitgevoerd en hoeveel krediet aangevraagd gaat worden. Een kredietvoorstel wordt voorgelegd aan de algemene vergadering als een project uitvoeringsgereed is. Dit betekent dat direct na het instemmen met het krediet ook daadwerkelijk aan de slag gegaan kan worden. Het waterschap besteedt investeringen soms ook innovatief aan. De aannemer is in dat geval ook verantwoordelijk voor het ontwerp waardoor in een eerder stadium al uitvoeringskrediet aangevraagd moet worden. In het kredietvoorstel zal aangegeven worden of er sprake is van een innovatieve aanbesteding waardoor het project nog niet uitvoeringsgereed is. In het kredietvoorstel wordt verder ingegaan op onder andere de belangrijkste risico's en beheersmaatregelen, de concrete resultaten na oplevering van het project en de uitvoeringsperiode. In de begroting 2022 is aan verschillende kredieten voor de separate voorstellen een bedrag van netto € 11,59 miljoen opgenomen.

Vorbereidingskrediet

Alle investeringen die in de programmabegroting /meerjarenraming zijn opgenomen en waarvoor de algemene vergadering het krediet verstrekt op basis van separate voorstellen, worden voorbereid vanuit het algemene voorbereidingskrediet van € 1,5 miljoen. Hiertoe heeft de algemene vergadering het dagelijks bestuur gemachtigd. De voorbereiding bestaat uit alles wat nodig is om het project gereed te maken voor de uitvoering. Dit is onder andere de grondaankoop (kosten gedekt vanuit de grondbank), vergunningverlening, onderzoek en bestekvoorbereiding. Alleen voor projecten die uitzonderlijk hoge kosten hebben in de voorbereidingsfase, wordt via een separaat voorstel aan de algemene vergadering krediet gevraagd voor de voorbereiding. Als de voorbereiding is afgerond, wordt vervolgens het uitvoeringskrediet aangevraagd. De interne ingenieurskosten (eigen personeel) worden niet vanuit het voorbereidingskrediet gefinancierd, maar rechtstreeks op het project geboekt. In de programmabegroting opgenomen geactiveerde personeelslasten voor ingenieursdiensten kunnen worden ingezet voor investeringsprojecten voor onderhanden projecten en projecten die zijn opgenomen in de programmabegroting / meerjarenraming.

Overzicht machtigingsinvesteringen 2022

bedragen x € 1.000

programma		voorgenomen kredieten			
		geplande technische afronding	bruto	Subsidie/ bijdrage	netto
Programma Waterkeringen					
PRJ1013L	HWBP St. Annaland (24AK)	6-2022	765	-688	77
PRJ1440C	Aanlegvoorzieningen Veerse Meer 2022	12-2022	320	-	320
PRJ1530	Planvorming keersluis Zierikzee	12-2022	250	-	250
Totaal WK			1.335	-688	570
Programma Watersystemen					
PRJ1456B	Uitv. duikers/stuwen GGOR/WB21 2022	12-2023	1.725	-	1.725
PRJ1491B	Baggeren grote wateren Bonte Kof	12-2023	721	-	721
PRJ1492	Uitv. WB-21/KRW/GGOR 2022	12-2023	1.250	-	1.250
Totaal WS			3.696	-	3.696
Programma Wegen					
PRJ1497C	Verbreding fietspad Langendijk	12-2022	519	-159	360
PRJ1497D	Gebiedsgerichte aanpak Borsele-Oost	12-2022	459	-195	264
PRJ1525	Reconstructies wegen 2022	10-2022	2.230	-	2.230
Totaal WE			3.208	-354	2.854
Programma Bestuur en organisatie					
PRJ1419	Aank./vervangen auto's 2022	12-2022	1.675	-37	1.637
PRJ1516	Aank./vervangen tractiemiddelen 2022	12-2022	2.506	-307	2.198
Totaal B & O			4.180	-345	3.836
Totaal machtigingsinvesteringen 2022			12.419	-1.386	11.033

Separate aanvragen 2022

Overzicht projecten separaat bij de algemene vergadering aan te vragen kredieten

bedragen x € 1.000

Programma		bruto	Subsidie/ bijdrage	netto
Programma Watersystemen				
PRJ1129	Gemaal de Poel, capaciteitsvergroting	5.970	3.350	2.620
PRJ1168C	Kruispolder	9.722	3.332	6.390
PRJ1549	Hergebruik effluent Deltaprogramma Zoetwater	2.580	0	2.580
Totaal separate voorstellen 2022		18.272	6.682	11.590

7 Besluiten

DE ALGEMENE VERGADERING VAN WATERSCHAP SCHELDESTROMEN

Gezien het voorstel van het dagelijks bestuur van 26 oktober 2021, 2021038048;

Gelet op de bepalingen van de Waterschapswet;

BESLUIT :

- I de programmabegroting 2022 en meerjarenraming 2022-2025 vast te stellen;
- II een brutobedrag van € 12.419.000,- (netto € 11.033.000,-) beschikbaar te stellen voor de in hoofdstuk 6 vermelde machtigingsinvesteringen en het dagelijks bestuur te machtigen deze investeringen voor te bereiden en uit te voeren;
- III het dagelijks bestuur te machtigen om de in de programmabegroting opgenomen geactiveerde personeelslasten voor onder andere ingenieursdiensten van € 5.623.000,- in te zetten voor investeringsprojecten die opgenomen zijn in de programmabegroting, meerjarenraming 2022-2025;

Aldus besloten in de algemene vergadering van waterschap Scheldestromen in haar vergadering van 18 november 2021.

drs J. Daane RA
secretaris-directeur

mr. drs. A.J.G. Poppelaars
dijkgraaf

Bijlage 2: Verbonden Partijen

Nederlandse Waterschapsbank N.V. (NWB)													
Vestigingsplaats	Den Haag												
Rechtsvorm	Naamloze Vennootschap												
Ingangsdatum	1954												
Participanten	Aandeelhouders: Staat der Nederlanden, 9 provincies en alle waterschappen.												
Publiek belang	Als huisbankier van de waterschappen levert de NWB diensten op het gebied van betalingsverkeer, electronic banking en consultancy. Doelstelling van de bank is het zo gunstig mogelijk en exact op maat aanbieden van de gewenste financieringen.												
Bestuurlijk belang	Het waterschap is vertegenwoordigd in de algemene vergadering van aandeelhouders (AVA), naar rato van het aantal aandelen heeft het waterschap hierin stemrecht (6%). Ieder aandeel A heeft recht op 1 stem en ieder aandeel B geeft recht op 4 stemmen.												
Financieel belang	Het waterschap is aandeelhouder van 6,0% van het nominale aandelenkapitaal (4.380 aandelen A en 166 aandelen B). Op basis van het gestort aandelenkapitaal is er een financieel belang van 7,67%. De AVA heeft in 2011 besloten vanaf 2012 geen dividend meer uit te keren, totdat voldaan wordt aan de kapitaaleisen van Basel III. Vanaf 2019 wordt, over het boekjaar 2018, weer dividend uitgekeerd.												
Vermogen (jaarrekening 2020)	<table border="0"> <thead> <tr> <th></th> <th>Eigen vermogen</th> <th>Vreemd vermogen</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>01-01</td> <td>€ 1.796,- mln.</td> <td>€ 94.083,- mln.</td> </tr> <tr> <td>31-12</td> <td>€ 1.827,- mln.</td> <td>€ 104.729,- mln.</td> </tr> <tr> <td colspan="3">Gerealiseerd resultaat (na belastingen) 2020 € 81,0 mln. (2019 € 95,- mln.)</td> </tr> </tbody> </table>		Eigen vermogen	Vreemd vermogen	01-01	€ 1.796,- mln.	€ 94.083,- mln.	31-12	€ 1.827,- mln.	€ 104.729,- mln.	Gerealiseerd resultaat (na belastingen) 2020 € 81,0 mln. (2019 € 95,- mln.)		
	Eigen vermogen	Vreemd vermogen											
01-01	€ 1.796,- mln.	€ 94.083,- mln.											
31-12	€ 1.827,- mln.	€ 104.729,- mln.											
Gerealiseerd resultaat (na belastingen) 2020 € 81,0 mln. (2019 € 95,- mln.)													
Beleidsvoornemens verbonden partij	Maatschappelijke relevantie (lagere lasten voor de burger en verduurzaming), hoge kwaliteit, een sterke financiële positie en integriteit zijn de hoekstenen van het beleid van de bank.												
Beleidsvoornemens waterschap omtrent verbonden partij	Geen												
Risico's	Volgens de verwachtingen zijn de economische ontwikkelingen in Nederland positief. Internationaal blijven de onzekerheden bestaan die de Nederlandse en Europese economie raken.												
Relatie met programma	Belasting- en algemene opbrengsten												
Bestuurlijk vertegenwoordiger	Ing. D.K.E. Steijaert												

N.V. Slibverwerking Noord-Brabant (SNB)	
Vestigingsplaats	Moerdijk
Rechtsvorm	Naamloze Vennootschap
Ingangsdatum	2010
Participanten	De waterschappen Aa en Maas, De Dommel, Brabantse Delta, Rivierland, Vechtstromen, Scheldestromen.
Publiek belang	Duurzame oplossing op het gebied van het verwerken van zuiveringslib tegen zo laag mogelijke kosten. Missie van SNB luidt: een voorbeeldfunctie bij de verwerking van zuiveringslib. Zij garandeert continuïteit in slibverbranding met maximaal respect voor mens en milieu tegen zo laag mogelijke maatschappelijke kosten.
Bestuurlijk belang	Het waterschap is vertegenwoordigd in de Raad van commissarissen en de aandeelhoudersvergadering.
Financieel belang	Waterschap Scheldestromen heeft met ingang van 2018 een aandeel van 7,97% in SNB. De waarde van de aandelen bedraagt € 354.014,-. Ter financiering is in de vorm van een storting in de agioreserve een totaal bedrag van ruim € 7,9 miljoen (7,97%) ingebracht door waterschap

N.V. Slibverwerking Noord-Brabant (SNB)													
	Scheldestromen. Binnen de bedrijfseconomische resterende levensduur wordt de agioreserve terugbetaald. De agio bedraagt ultimo 2020 € 2,3 miljoen.												
Vermogen (jaarrekening 2020)	<table border="0"> <thead> <tr> <th></th> <th>Eigen vermogen</th> <th>Vreemd vermogen (> 1jaar)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>01-01</td> <td>€ 52,0 mln.</td> <td>€ 0,1 mln.</td> </tr> <tr> <td>31-12</td> <td>€ 20,0 mln.</td> <td>€ 23,1 mln.</td> </tr> <tr> <td></td> <td colspan="2">Resultaat (na belastingen) 2020 -€ 1,0 mln. (2019 € 0,6 mln.)</td> </tr> </tbody> </table>		Eigen vermogen	Vreemd vermogen (> 1jaar)	01-01	€ 52,0 mln.	€ 0,1 mln.	31-12	€ 20,0 mln.	€ 23,1 mln.		Resultaat (na belastingen) 2020 -€ 1,0 mln. (2019 € 0,6 mln.)	
	Eigen vermogen	Vreemd vermogen (> 1jaar)											
01-01	€ 52,0 mln.	€ 0,1 mln.											
31-12	€ 20,0 mln.	€ 23,1 mln.											
	Resultaat (na belastingen) 2020 -€ 1,0 mln. (2019 € 0,6 mln.)												
Beleidsvoornemens verbonden partij	In 2016 is het ondernemersplan 2016-2020 vastgesteld met als hoofddoel het verwerken van slib op de meest duurzame wijze tegen de laagste prijzen. Om deze ambitie te verwezenlijken zet SNB in op drie belangrijke, met elkaar samenhangende hoofdstrategieën. Dit betreft het bezet houden van de slibverwerkingsinstallatie, innoveren vanuit een solide basis en de verdere verduurzaming van de slib(eind)verwerking.												
Beleidsvoornemens waterschap omtrent verbonden partij	Waterschap Scheldestromen zal daar waar mogelijk een bijdrage leveren aan het zo optimaal mogelijk realiseren van de doelstellingen zoals o.a. de bezettingsgraad van de installatie.												
Risico's	Onderbezetting van de installaties.												
Relatie met programma	Programma: Afvalwaterketen												
Bestuurlijk vertegenwoordiger	Vertegenwoordiger aandeelhoudersvergadering: ing. G. van Kralingen												

Gemeenschappelijke regeling Het Waterschapshuis (HWH)													
Vestigingsplaats	Amersfoort												
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling												
Ingangsdatum	2012 (Stichting 2005)												
Participanten	De waterschappen												
Publiek belang	HWH is de regie- en uitvoeringsorganisatie voor de 21 waterschappen op het gebied van Informatie en Communicatie Technologie. HWH heeft als doel het bevorderen van samenwerking op het gebied van ICT tussen de waterschappen en de andere overheden die actief zijn in de natte sector. Onder begeleiding van HWH spannen de waterschappen zich gezamenlijk in om de kwaliteit van de digitale dienstverlening naar burgers en bedrijven te verbeteren. Daarnaast is het streven gericht op een aanzienlijke kostenbesparing op alle ICT-uitgaven.												
Bestuurlijk belang	Van elk deelnemend waterschap is één dagelijks bestuurslid afgevaardigd in het algemeen bestuur van HWH. Deze leden kiezen uit hun midden de voorzitter en de andere vier leden van het dagelijks bestuur.												
Financieel belang	De financiële bijdrage van waterschap Scheldestromen bedraagt in 2022 € 870.518,-.												
Vermogen (jaarrekening 2020)	<table border="0"> <thead> <tr> <th></th> <th>Eigen vermogen</th> <th>Vreemd vermogen</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>01-01</td> <td>€ - mln.</td> <td>€ 0,3 mln.</td> </tr> <tr> <td>31-12</td> <td>€ - mln.</td> <td>€ 0,1 mln.</td> </tr> <tr> <td></td> <td colspan="2">Gerealiseerd resultaat 2020 vóór bestemming € 5,5 mln. (2019 € 6,3 mln.)</td> </tr> </tbody> </table>		Eigen vermogen	Vreemd vermogen	01-01	€ - mln.	€ 0,3 mln.	31-12	€ - mln.	€ 0,1 mln.		Gerealiseerd resultaat 2020 vóór bestemming € 5,5 mln. (2019 € 6,3 mln.)	
	Eigen vermogen	Vreemd vermogen											
01-01	€ - mln.	€ 0,3 mln.											
31-12	€ - mln.	€ 0,1 mln.											
	Gerealiseerd resultaat 2020 vóór bestemming € 5,5 mln. (2019 € 6,3 mln.)												
Beleidsvoornemens verbonden partij	Meer concreet heeft HWH, als gezamenlijke ICT-dienst van de waterschappen tot doel om de kwaliteit van de bedrijfsvoering van de waterschappen te verbeteren, de ICT-processen efficiënter te maken en kosten te besparen, de innovatieve slagkracht te vergroten, het imago van de waterschappen als professionele moderne overheid te versterken en bredere facilitaire samenwerking van de waterschappen te stimuleren. Hiertoe zal HWH 2.0 verder uitgewerkt worden, met als doel het verminderen van de bijdragen van de deelnemers.												
Beleidsvoornemens waterschap omtrent verbonden partij	Waterschap Scheldestromen gaat, evenals voorgaande jaren, alle HWH-programma's kritisch bekijken en bezien op nut en noodzaak.												
Risico's	-												
Relatie met programma	Paragraaf: Bestuur en organisatie												
Bestuurlijk vertegenwoordiger	Mr. drs. A.J.G. Poppelaars												

Gemeenschappelijke regeling SaBeWa Zeeland										
Vestigingsplaats	Terneuzen									
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling									
Ingangsdatum	1 oktober 2012									
Participanten	De gemeenten Borssele, Goes, Kapelle, Tholen, Reimerswaal, Sluis, Terneuzen en Hulst en waterschap Scheldestromen									
Publiek belang	SaBeWa staat voor Samenwerking Belastingen en Waardebepaling en verzorgt de heffing en invordering van de gemeentelijke en waterschapsbelastingen en de uitvoering van de Wet WOZ.									
Bestuurlijk belang	Van elke deelnemer is één dagelijks bestuurslid afgevaardigd in het algemeen bestuur van SaBeWa Zeeland. Het dagelijks bestuur bestaat uit 1 lid namens het waterschap en 2 leden namens de gemeenten. Deze 3 leden worden gekozen uit het algemeen bestuur.									
Financieel belang	De kostenverdeelsleutels voor de deelnemers zijn: - uitvoering Wet onroerende zaken: aantal WOZ-objecten - onderdeel Heffen : het aantal aanslagregels - onderdeel Innen : het aantal aanslagregels De financiële bijdrage bedraagt in 2022 € 1.976.897,-.									
Vermogen (jaarrekening 2020)	<table border="0"> <thead> <tr> <th></th> <th>Eigen vermogen</th> <th>Vreemd vermogen (> 1jaar)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>01-01</td> <td>€ 0,2 mln.</td> <td>€ 0,0 mln.</td> </tr> <tr> <td>31-12</td> <td>€ 0,0 mln.</td> <td>€ 0,0 mln.</td> </tr> </tbody> </table> Gerealiseerd resultaat 2020 -€ 0,1mln. (2019 € 0,1 mln.)		Eigen vermogen	Vreemd vermogen (> 1jaar)	01-01	€ 0,2 mln.	€ 0,0 mln.	31-12	€ 0,0 mln.	€ 0,0 mln.
	Eigen vermogen	Vreemd vermogen (> 1jaar)								
01-01	€ 0,2 mln.	€ 0,0 mln.								
31-12	€ 0,0 mln.	€ 0,0 mln.								
Beleidsvoornemens verbonden partij	Optimaliseren van de organisatie en processen.									
Beleidsvoornemens waterschap omtrent verbonden partij	Het waterschap zal daar waar mogelijk een bijdrage leveren aan het zo optimaal mogelijk realiseren van de doelstellingen.									
Risico's	-									
Relatie met programma	Programma: Bestuur en organisatie									
Bestuurlijk vertegenwoordiger	ing. D.K.E. Steijaert									

Gemeenschappelijke regeling RUD-Zeeland										
Vestigingsplaats	Terneuzen									
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling									
Ingangsdatum	Medio 2013									
Participanten	De 13 gemeenten in Zeeland, provincie Zeeland en waterschap Scheldestromen.									
Publiek belang	De RUD-Zeeland voert in opdracht van de gemeenten, provincie en het waterschap VTH milieutaken en VTH Wabo-taken uit. Ze moet deze taken professioneel, doelmatig en volgens landelijk vastgestelde kwaliteitseisen en dienstverleningsnormen vervullen. Het takenpakket van de RUD-Zeeland ziet er als volgt uit: - ketentoezicht op grond, bouwstoffen en afval; - VTH-taken Wabo voor BRZO- en IPPC-bedrijven; - VTH-taken Wabo waarvoor de provincie vóór 01-10-2010 het bevoegde gezag was; - VTH-taken Milieu voor bedrijven waarvoor de gemeente het bevoegde gezag is; - Overige taken uit het landelijk basispakket.									
Bestuurlijk belang	Van elke (15) deelnemer is één dagelijks bestuurslid afgevaardigd in het algemeen bestuur van RUD-Zeeland. Het dagelijks bestuur bestaat uit 1 lid namens de provincie, 1 lid namens het waterschap en 3 leden namens de gemeenten. Deze 5 leden worden gekozen uit het algemeen bestuur.									
Financieel belang	Voor 2022 is de bijdrage € 95.500,-.									
Vermogen (jaarrekening 2020)	<table border="0"> <thead> <tr> <th></th> <th>Eigen vermogen</th> <th>Vreemd vermogen (> 1jaar)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>01-01</td> <td>€ 1,4 mln.</td> <td>€ 0,22 mln.</td> </tr> <tr> <td>31-12</td> <td>€ 1,6 mln.</td> <td>€ 0,09 mln.</td> </tr> </tbody> </table>		Eigen vermogen	Vreemd vermogen (> 1jaar)	01-01	€ 1,4 mln.	€ 0,22 mln.	31-12	€ 1,6 mln.	€ 0,09 mln.
	Eigen vermogen	Vreemd vermogen (> 1jaar)								
01-01	€ 1,4 mln.	€ 0,22 mln.								
31-12	€ 1,6 mln.	€ 0,09 mln.								

Gemeenschappelijke regeling RUD-Zeeland	
	Gerealiseerd resultaat 2020 € 0,5 mln. (2019 € 0,5 mln.)
Beleidsvoornemens verbonden partij	Conform het bedrijfsplan het optimaliseren van de organisatie.
Beleidsvoornemens waterschap omtrent verbonden partij	Het waterschap zal daar waar mogelijk een bijdrage leveren aan het zo optimaal mogelijk realiseren van de doelstellingen.
Risico's	-
Relatie met programma	Programma: Bestuur en organisatie
Bestuurlijk vertegenwoordiger	Dhr. P. Keller

Unie van Waterschappen (UvW)										
Vestigingsplaats	Den Haag									
Rechtsvorm	Vereniging									
Ingangsdatum	1927									
Participanten	De waterschappen									
Publiek belang	De vereniging heeft tot doel de leden individueel en collectief bij te staan bij de vervulling van hun bestuurstaken. De Unie treedt namens de waterschappen op als vertegenwoordiger naar het parlement, de Rijks-overheid, IPO, VNG en Europa.									
Bestuurlijk belang	Het waterschap heeft zitting in de ledenvergadering (voorzitters van alle waterschappen).									
Financieel belang	Voor 2022 is een contributie van € 419.294,- begroot, daarnaast € 101.409,- bijdrage voor de bestrijding bever- en muskusratten en € 5.000,- voor de Stichting Infrastructuur Kwaliteitsborging Bodembe-heer (SIKB) en € 6.4290,- bijdrage voor Het Waterschap.									
Vermogen (jaarrekening 2020)	<table style="width:100%; border:none;"> <tr> <td style="width:30%;"></td> <td style="text-align:center;">Eigen vermogen</td> <td style="text-align:right;">Vreemd vermogen (> 1jaar)</td> </tr> <tr> <td>01-01</td> <td style="text-align:right;">€ 1,8 mln.</td> <td style="text-align:right;">€ 5,4 mln.</td> </tr> <tr> <td>31-12</td> <td style="text-align:right;">€ 2,0 mln.</td> <td style="text-align:right;">€ 5,3 mln.</td> </tr> </table> Gerealiseerd resultaat 2020 € 0,2 mln. (2019 € 0,9 mln.)		Eigen vermogen	Vreemd vermogen (> 1jaar)	01-01	€ 1,8 mln.	€ 5,4 mln.	31-12	€ 2,0 mln.	€ 5,3 mln.
	Eigen vermogen	Vreemd vermogen (> 1jaar)								
01-01	€ 1,8 mln.	€ 5,4 mln.								
31-12	€ 2,0 mln.	€ 5,3 mln.								
Beleidsvoornemens verbonden partij	De Unie van Waterschappen ondersteunt ook in 2021 de waterschappen waar mogelijk bij het realiseren van hun ambities, bijvoorbeeld door op politiek-bestuurlijk niveau afspraken te maken, zaken te agenderen, belemmeringen weg te nemen en samenwerkingen te initiëren. <p>In de begroting 2021 zijn de volgende speerpunten benoemd:</p> <ul style="list-style-type: none"> • De uitrol van het klimaatakkoord; • De nationale omgevingsvisie (NOVI); • Klimaatadaptie; • Stikstofproblematiek; • De Omgevingswet; • Aanvullende afspraken Bestuursakkoord Water; • Vitale vereniging; • Tweede Kamerverkiezingen maart 2021. Dit alles kan alleen maar als ook binnen de vereniging, met en tussen de 21 waterschappen, er een goede onderlinge verbinding is. Door elkaar regelmatig te ontmoeten, onderwerpen zowel in formele als informele setting te bespreken en de verenigingsstructuur te gebruiken om breed gedragen standpunten en besluiten (in) te nemen. Juist dan kan de in de afgelopen jaren gegroeide positie van de waterschappen verder worden versterkt.									
Beleidsvoornemens waterschap omtrent verbonden partij	Waterschap Scheldestromen zal daar waar mogelijk een bijdrage leveren aan het zo optimaal mogelijk realiseren van de doelstellingen.									
Risico's	-									
Relatie met programma	Programma: Bestuur en organisatie									
Bestuurlijk vertegenwoordiger	Mr. drs. A.J.G. Poppelaars									

Bijlage 3: Afkortingen

AOW	: Algemene Ouderdomswet
AVA	: Algemene vergadering van Aandeelhouders
AV	: Algemene Vergadering
BBP	: Bruto Binnenlands Product
BIO	: Baseline Informatieveiligheid Overheid
BOB	: Beheer en Onderhoud Bebouwd Gebied
BRZO	: Besluit Risico's Zware Ongevallen
cao	: collectieve arbeidsovereenkomst
CBS	: Centraal Bureau voor de Statistiek
CPI index	: Consumentenprijs index
CROW	: Centrum voor Regelgeving en Onderzoek in de Grond-, Water- en Wegenbouw en de Verkeerstechniek
DWO	: Digitale werkomgeving
ECB	: Europese Centrale Bank
EHK	: Essentiële Herkenbaarheids Kenmerken
EMU	: Economische Monetaire Unie
fte	: fulltime equivalent
GGOR	: Gewenst Grond- en Oppervlakte waterregime
GWW	: Grond- weg- en waterbouw
HWBP	: Hoogwaterbeschermingsprogramma
HWH	: Het Waterschaps Huis
iba	: Een individuele behandeling van afvalwater
ICT	: informatie- en communicatie technologie
ILT	: Inspectie voor Leefomgeving en Transport
IPM	: Integraal Projectmanagement Model
IPO	: InterProvinciaal Overleg
IPPC	: Integrated Pollution Prevention en Control
KRW	: Kader Richtlijn Water
MJOP	: Meerjarig Onderhoudsplan
MMM	: Stichting Minas en Middelen Meester
MURA	: Muskusrattenbestrijding
NOVI	: Nationale Omgevingsvisie
NWB	: Nederlandse Waterschaps Bank
OAS	: Optimalisatie Afvalwater Systemen
PDCA	: Plan Do Check Act
POP 3	: Plattelands Ontwikkelings Programma 2014-2020
PWO	: Planvorming Wateropgave
RUD	: Regionale Uitvoerings Dienst
rwzi	: rioolwaterzuiveringsinstallatie
SaBeWa Zeeland	: Samenwerking Belastingheffing en Waardebepaling
SAZ+	: Samenwerking Afvalwaterketen Zeeland
SIKB	: Stichting infrastructuur kwaliteitsborging bodembeheer
SNB	: N.V. Slibverwerking Noord-Brabant
SVI	: Slibverwerkingsinstallatie
SWO	: Stedelijke Wateropgave
UvW	: Unie van Waterschappen
ve	: vervuilingseenheid
VNG	: Vereniging van Nederlandse Gemeenten
VTH	: Vergunningverlening, toezicht en handhaving
WABO	: Wet Algemene Bepalingen Omgevingsrecht
WB21	: Waterbeheer 21 ^e eeuw

WBI	:	Wettelijk Beoordelings Instrumentarium
WBP	:	Waterschapsbeheerprogramma
Wet FIDO	:	Wet financiering decentrale overheid
WOZ	:	Wet Waardering Onroerende Zaken
ZAJK	:	Zeeuws Agrarisch Jongeren Kontakt
ZLTO	:	Zuidelijke Land- en Tuinbouw organisatie
ZMF	:	Zeeuwse Milieu Federatie